

Møte mandag den 14. mai 2012 kl. 12

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 84):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endring i universitets- og høyskoleloven (rapportering til database for vitenskapelig publisering) (Innst. 241 L (2011–2012), jf. Prop. 67 L (2011–2012))
2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om en forpliktende opptrappingsplan for nye rekrutteringsstillinger i FoU-systemet (Innst. 251 S (2011–2012), jf. Dokument 8:65 S (2011–2012))
3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentanten Borghild Tenden om etablering av en ordning med kvalifiseringsstøtte for forskningsinstitutter som søker statlig basisfinansiering (Innst. 275 S (2011–2012), jf. Dokument 8:69 S (2011–2012))
4. Interpellasjon fra representanten Truls Wickholm til kunnskapsministeren:

«Karlsen-utvalget, som St.meld. nr. 44 (2008-2009) Utdanningslinja bygger på, foreslo i sin NOU at fullført videregående opplæring skal gjøre elevene generelt studieforberedt uavhengig av utdanningsprogram. Utvalget foreslo også å bygge ut Y-veien til flere fagområder. Både LOs og NHOs representanter i NOU-en stilte seg bak dette forslaget. Noe av bakgrunnen for forslaget var at utvalget mente at dette kunne bidra til å øke statusen til fag og yrkesopplæringen. Elever fra flere sosiale lag vil lettere kunne velge et yrkesfaglig tilbud på videregående opplæring. I dag velger nesten ni av ti elever med foreldre som har høyere utdanning, å begynne på studiespesialisering. Utvalget mente også at styrkingen av basiskompetansen i skolen kunne forsvare at flere ville være studieforberedt.

Hvilke tanker gjør statsråden seg om disse forslagene, og deler statsråden det synspunkt at man gjennom å likestille de to løpene i videregående opplæring hever statusen?»
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingebjørg Godskesen, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Torkil Åmland om å lovfeste vern av ytringsfrihet og anonymitet på Internett (Innst. 274 S (2011–2012), jf. Dokument 8:55 S (2011–2012))
6. Interpellasjon fra representanten Knut Arild Hareide til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren:

«Mer enn 70 000 barn lever med vedvarende fattigdom i Norge. Sammenlignet med treårsperioden 2004–2006 er det 6 500 flere barn som nå lever i fattigdom. Et inkluderende arbeidsliv er det beste virkemiddelet mot fattigdom. Gode velferdsordninger og et sosialt ansvarlig skattesystem bidrar til relativt begren-

sende inntektsforskjeller i Norge, sammenlignet med mange andre land. Det er imidlertid behov for bedre og sterkere målretting av den offentlige innsatsen. Relativ fattigdom gir ikke et treffsikkert bilde av hvem som trenger hjelp. En tydeligere definisjon av fattigdom og mer kunnskap om hvem som er fattige, kunne hjulpet flere ut av fattigdom. Tiltak for inntektssikring og arbeidsretting, tiltak for bedre levekår og tiltak for sosial inkludering av barn og unge er viktige innsatsområder.

Hvordan vil statsråden gå fram for å snu trenden og redusere barnefattigdommen i Norge?»

7. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven (tredeling av foreldrepengeperioden) (Lovvedtak 54 (2011–2012), jf. Innst. 258 L (2011–2012) og Prop. 64 L (2011–2012))
8. Stortingets vedtak til lov om endringer i barnevernloven (Lovvedtak 55 (2011–2012), jf. Innst. 250 L (2011–2012) og Prop. 43 L (2011–2012))
9. Referat

Presidenten: Presidenten er glad for å kunne si at vi i dag har et historisk besøk i Stortinget, av presidenten i Underhuset i Myanmar, Shwe Mann. Det er første gang vi har parlamentarikerbesøk fra Myanmar, og det er første gang en delegasjon fra Underhuset under et utenlandsbesøk omfatter representanter fra alle opposisjonspartier. Vi synes det er positivt, og håper det er et steg i en prosess mot videre utvikling av demokrati i landet. Vi ser fram til samarbeid mellom Stortinget og Underhuset i tiden framover og ønsker presidenten og hans delegasjon et utbytterikt opphold i Norge.

(Applaus i salen.)

Representantene Kjell Ingolf Ropstad og Jan Arild Ellingsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Henning Skumsvoll i dagene 14. og 15. mai for å delta i formøtet, Pro Rio + 20, før FNs konferanse om bærekraftig utvikling, i København
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Tor-Arne Strøm i tiden fra og med 14. mai til og med 16. mai
- fra representanten Geir Pollestad om omsorgspermisjon og deretter foreldrepermisjon i tiden fra og med 14. mai til og med 15. juni

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
  - For Vest-Agder fylke: Tor Sigbjørn Utsogn
  - For Nordland fylke: Knut Petter Torgersen
  - For Rogaland fylke: Arne Bergsvåg

Presidenten: Tor Sigbjørn Utsogn, Knut Petter Torgersen og Arne Bergsvåg er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå representanten Hans Frode Kielland Asmyhr og representanten Geir-Ketil Hansen. – Andre forslag foreligger ikke, og Hans Frode Kielland Asmyhr og Geir-Ketil Hansen anses enstemmig valgt som settepresidenter for denne ukens møter.

Statsråd Kristin Halvorsen overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Torbjørn Røe Isaksen vil framsette et representantforslag.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [12:04:08]: På vegne av representantene Erna Solberg, Sylvi Graham, Bjørn Lødemel, Sonja Irene Sjøli og meg selv ønsker jeg å framsette et forslag om aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere og forsterket oppfølging for sosialhjelpsmottakere under 26 år.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [12:04:25]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endring i universitets- og høyskoleloven (rapportering til database for vitenskapelig publisering) (Innst. 241 L (2011–2012), jf. Prop. 67 L (2011–2012))

Marianne Aasen (A) [12:04:50] (komiteens leder og ordfører for saken): Som sakens ordfører vil jeg bare komme med noen korte merknader. Det saken gjelder, er en liten lovendring som vil pålegge forskningsinstitusjoner å rapportere til en nasjonal database for registrering av data om vitenskapelig publisering. Denne databasen er Norsk vitenskapsindeks.

Formålet med Norsk vitenskapsindeks er å dokumentere, presentere og gjøre kvalitetssikrede data om vitenskapelig publisering åpent tilgjengelige i en felles nasjonal database. Den vitenskapelige publiseringen utgjør grunnlaget for finansieringen, og det er på denne bakgrunn vi som enstemmig komité ønsker å pålegge forskningsinstitusjoner å rapportere til en slik nasjonal database for registrering av data om vitenskapelig publisering.

Det var det hele.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [12:06:00]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene

Borghild Tenden og Trine Skei Grande om en forpliktende opptrappingsplan for nye rekrutteringsstillinger i FoU-systemet (Innst. 251 S (2011–2012), jf. Dokument 8:65 S (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tord Lien (FrP) [12:06:45] (ordfører for saken): La meg begynne med å takke komiteen – ikke bare for et godt og smidig arbeid, som delvis har vært utført i min permisjonstid, men også for at man i denne saken har kommet fram til en stor grad av enighet, i hvert fall om virkelighetsbeskrivelsen.

Saken er for så vidt noe smal, men i vårt velferdssamfunn, velstandssamfunn, med lønninger som er langt over lønningene i de landene vi konkurrerer med, handler det om å gjøre tingene smartere, bedre og mer effektivt enn de landene vi konkurrerer med. Det er en forutsetning for å opprettholde velferd og velstand. Jeg går ut fra at de som har lagt fram saken, partiet Venstre, vil redegjøre grundigere for disse tingene. Men for meg, for en samlet opposisjon, tror jeg, og for så vidt for en samlet komité er det dette det handler om. Skal vi klare det, må vi rekruttere de beste masterkandidatene – i hvert fall noen av de beste masterkandidatene – inn i forsknings- og rekrutteringsstillinger i forskningssystemet.

Komiteen slår fast at man støtter seg på forskning som viser at fram mot 2020 vil det norske arbeidsmarkedet ha behov for 300–400 flere gjennomførte ph.d.-er enn tilfellet er i dag. Jeg har lyst til å sitere fra komitéinnstillingen:

«Komiteen mener at det er behov for at arbeidet med å sikre nye rekrutteringsstillinger i FoU-systemet gis prioritet og økt forutsigbarhet.»

Det er altså en enstemmig komité som legger til grunn at nivået av forutsigbarhet i dag ikke er høyt nok, verken for UH-sektoren eller for næringslivet som skal rekruttere disse kandidatene.

Der slutter, i noen grad, enigheten. Opposisjonen ønsker å få lagt fram en konkret plan for hvordan man kan øke antallet forskningsstillinger og rekrutteringsstillinger i forskningssektoren, mens flertallet mener at dette er noe som skal komme i hvert enkelt budsjett. Som representant for Fremskrittspartiet må jeg si at hadde vi fått en egen plan om dette, hadde det skapt økt forutsigbarhet, både i universitets- og høyskolesektoren, og ikke minst i næringslivet. Hadde vi fått en konkret og forpliktende plan på bordet, hadde alle som skulle forholde seg til dette, i større grad visst hvordan man skulle forholde seg til det.

Der er på en måte den politiske forskjellen i dag. Man er enig om at det er et problem, man er enig om at det er for lite forutsigbarhet med hensyn til rekruttering av forskerstillinger, men man er ikke enig om hvor stort problemet er, og om hvorvidt man trenger en plan for å sikre forutsigbarhet.

Så vil jeg avslutningsvis si – det irriterer meg nesten litt at det ikke har dukket opp før – at i dag har Forskningsrådet publisert en uttalelse om at man ønsker å følge den europeiske modellen for tildeling av FRIPRO-midlene. Det er sånn at i EUs forskningsprogram, det mest avanserte forskningsprogrammet i EU, som kan sammenlignes med det norske FRIPRO-programmet, er en del av midlene forbeholdt de yngste stipendiatene, eller yngre forskere. Forskningsrådet har altså kommet med et innspill i dag der man ønsker å vurdere hvorvidt man også i Norge skal forbeholde en del av FRIPRO-midlene yngre forskere. Det er synd at det innspillet ikke kom mens komiteen jobbet med dette. Jeg håper likevel – til tross for at dette innspillet ikke kom mens komiteen var i arbeid, og før innstillingen ble levert til Stortinget – at dette, som jeg opplever er en god idé, kan bli en del av dagens debatt.

Med det legger jeg fram det forslaget vi er medforslagsstiller til, og innstillingen.

Presidenten: Representanten Tord Lien har tatt opp det forslaget han refererte til.

Tor Bremer (A) [12:11:44]: Eg vil takka saksordføreren, og vil replisera at trass i hans permisjon i den tida me har arbeidd med saka, har det gått overraskande bra, kanskje fordi det ikkje var spesielt vanskeleg å slutta seg til intensjonen med og motivet for forslaget om å leggja fram ein opptrappingsplan for rekrutteringsstillingar i FoU-systemet i samband med statsbudsjettet. Om det er spesielt føremålstenleg, skal eg derimot koma tilbake til.

Eg vil understreka at komiteen er samla i synet på at det er viktig å sikra rekruttering til forskning og utvikling, til næringslivet sine behov i dag og i morgon, og å sikra dei beste forskarane til utdanningsinstitusjonane våre. Dette heng naturleg nok saman med aldersavgang, auka behov for høgkompetent arbeidskraft i samfunnet generelt og eit næringsliv som meir enn nokon gong har fokus på forskning og forskingsresultat.

Dette er flott. Dette skal medverka til framleis høg selssetjing, låg arbeidsløyse og velferdstenester som ligg heilt i front i globalt perspektiv. Dette er perspektivet vårt, dette er leiestjerna vår. Difor er òg komiteen tydeleg på at det må vera ein god balanse mellom tilbod og etterspørsel etter stipendiatstillingar i sektoren. Det gledelege er at det no er blitt ein god balanse innan humaniora, samfunnsvitenskap og medisin. Utfordringa ligg no innan teknologi og naturvitskap. Eg vil tru at dette slik sett kjem til å få stor merksemd frå dei aller, aller fleste partia på Stortinget og frå regjeringa i arbeidet med framtidige budsjett. Realfaga er viktige basisfag for å kunna realisera tematiske og strategiske mål i forskingspolitikken. Å bidra til å løysa globale utfordringar innan klima, miljø og energi krev at me

har stor forskingskapasitet innan fag som fysikk, kjemi og geofag.

Eg vil òg nemna at i stortingsmeldinga Utdanning for velferd er det synleggjort eit stort behov for å auka forskingskompetansen på velferdsområdet for dei aller fleste utdanningsinstitusjonane våre. Mitt poeng er at det ikkje er så stor usemje om kva som er mål og retning for utviklinga, og kva som er stoda og utfordringa per i dag. Då er spørsmålet om me treng å vedta nokon spesifikk plan om kor mange rekrutteringsstillingar, løyvde direkte over statsbudsjettet, som trengst dei ulike åra framover. Vel, det er sikkert mogleg å få til, men det vil neppe vera spesielt føremålstenleg.

Eg har merka meg at opposisjonen i ein merknad skriv at «så lenge basisbevilgningene til UH-sektoren ikke er tilfredsstillende, vil en opptrappingsplan (...) være nødvendig». Vel, eg har høyrte betre argument for denne saka enn dette.

Frå Arbeidarpartiet og regjeringspartia si side vil me for vår del peika på at det er fleire faktorar som bidreg til å auka tilbodet på personar med doktorgradsutdanning til akademia, til næringslivet og til offentleg sektor enn det som kjem gjennom ei finansiering over statsbudsjettet.

Eg trur at det er vel så viktig å ha fokus retta mot m.a. å auka gjennomstrøyminga i doktorgradsutdanninga, slik at fleire fullfører – og det på ei kortare tid.

Her ser me at etter innføring av den nye ph.d.-graden er institusjonane flinkare til å følgja opp doktorgradstudentane. Dette vil openbert resultera i fleire avlagde doktorgradar i åra som kjem.

Ei anna gruppe som ein eventuell plan ikkje vil kunna ta høgd for på nokon god måte, er dei stipendiatstillingane som blir finansierte over Forskningsrådet. Her kan me registrera ein pen auke, frå 1 300 i 2006 til heile 1 800 i 2010. Det særdeles hyggelege er at dette skjer innanfor prioriterte område.

Vidare kan me ha store forventingar til den nyetablerte ordninga med nærings-ph.d-ar. Ho har enno ikkje resultert i avlagde doktorgradar i særleg omfang, men vil nok også bidra på ein fin måte, særleg innanfor teknologi og naturvitskap.

Eg finn det også naturleg i denne samanhengen å nemna at Noreg har solide og attraktive forskingsmiljø som hevdar seg i toppen internasjonalt. Desse miljøa står for ei ikkje ubetydeleg rekruttering av utanlandske forskarar med doktorgradsutdanning til Noreg.

Svein Harberg (H) [12:16:48]: Det er alltid et godt utgangspunkt når det er enighet om virkeligheten for de sakene vi diskuterer, og utfordringene i virkeligheten. Det er flott også i denne saken, og jeg synes det er flott at det nå løftes opp og etterlyses en konkret plan for nye rekrutteringsstillinger i FoU-systemet.

Takk til Venstre som løfter saken. Det er antakelig ikke en overraskelse for noen i denne salen at Høyre støtter den. Vi har gjentatte ganger etterlyst regjeringens plan for både høyere utdanning og forskning, og det har vi gjort først og fremst fordi en slik plan vil kunne gi bedre styring og tydelige signaler til aktørene i sektoren – og det

har vi etterlyst. Det andre åpenbart positive er at en slik plan kan mer forutse og gripe fatt i de utfordringene som dukker opp i arbeidsmarked og næringsliv, og behovene i arbeidsmarkedet.

Når alle framskrivninger viser at vi får en utfordring med å skaffe nok kvalifiserte lærere, må ressurser settes inn for å løse det, og det må skje i forkant. Når alle framskrivninger viser at vi kommer til å få en stor mangel på kvalifisert helsepersonell – eller ingeniører, for den saks skyld – må vi gjøre det samme.

Vi har, som sagt, etterlyst det mange ganger. Regjeringen har ikke hatt en slik plan. Den har heller ikke villet respondere positivt på opposisjonens henvendelser om en slik plan. Det gjør de da heller ikke i dag, bortsett fra verbalt, fra talerstolen. Jeg registrerer at regjeringspartiene for så vidt er enig i at en plan ikke er et mål i seg selv, men det er et middel. Men det kunne kanskje være lurt å ta i bruk et slikt middel.

Stipendiat- og postdokstillinger er helt sentralt i arbeidet med å bygge Norge som en framtidig kunnskapsnasjon og det som løfter oss videre og gir den nødvendige kompetanse hos dem som f.eks. skal undervise nye kull – og vi snakker om dem som skal bidra til å gjøre forskningsmiljøene våre til en naturlig, ja nærmest selvfølgelig, del av et internasjonalt forskningsmiljø. Dette krever bevisst satsing, og den kommer ikke av seg selv.

I en tid da utdanningsinstitusjonene har mer enn nok med å holde i gang daglige oppfølginger av systemene innenfor de rammene de har, får denne type stillinger liten oppmerksomhet og små muligheter. For at universitetene skal opprettholde den gode aktiviteten, må det målrettet innsats til.

Det er også viktig å vise til de nye universitetene, som har en annen finansiering enn de etablerte, som nettopp har pekt på muligheten for å få stipendiater som en måte å løfte sitt forskningsmiljø på, en måte å løfte seg opp og nærme seg de andre miljøene på og en måte å bygge kompetanse og være en del av det sterke forskningsmiljøet på. Den har uteblitt når det har vært manglende satsing på det. Forskning er jo helt sentralt i utvikling og innovasjon for å sikre oss en posisjon og ikke minst for å sikre arbeid og velferd framover.

Så registrerer jeg at Tor Bremer umiddelbart kobler dette til statsbudsjettet og økte bevilgninger. Noe vil nok ligge der, men noe vil også ligge i det å styre det som allerede er i gang, til de områdene der en trenger det.

Jeg må si at etter at Kristin Halvorsen overtok ansvaret som statsråd også for høyere utdanning, har det i flere debatter vært gitt positive signaler om at man skal se på ting, gå igjennom ting, gripe fatt i ting – og det er veldig, veldig bra. Jeg hadde håpet at også dette var en ting som statsråden ville gripe fatt i for å se hvordan vi kan lage en plan som gir forutsigbarhet, som gir en retning for institusjonene, forskningsinstituttene, med hensyn til hvor de skal sette inn ressursene – hvordan vi sammen skal jobbe framover for å løse de behovene som kommer.

Det bekymrer meg at vi heller ikke får den tilslutningen i dag, men vi har tenkt å følge opp videre, så får vi se når vi kan møtes i et felles ja.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [12:21:42]: Som det framgår av innstillinga, er det en samlet komité som anerkjenner behovet for å sikre rekruttering til forskning og utvikling. Dette ligger også til grunn for denne regjeringas arbeid og er nedfelt som et mål i regjeringserklæringa. Gjennom både gjeldende forskningsmelding og årlige budsjetter har regjeringa lagt til rette for ny rekruttering gjennom stipendiatstillinger, både direkte over statsbudsjettet og via Forskningsrådet.

Dette høster vi nå av: 2011 ble et rekordår for fullførte doktorgrader i Norge, i 2010 ble det gjennomført 1 148 disputaser i Norge, nesten 500 flere enn for ti år siden.

Forskning og bruk av ny kunnskap gir endringskraft. Gjennom dagens forskning ligger muligheten til å finne svar på morgendagens utfordringer.

Stadig høyere kompetansekrav til produksjon av varer og tjenester i Norge, kombinert med den internasjonale konkurransesituasjonen, innebærer økt behov for kunnskap fra forskning og utvikling.

Derfor er det allerede – og det vil bli – et sterkere behov for flere folk med doktorgrad og forskerutdanning innenfor både industrien, tjenesteytende næringer, helse- og velferdsområdet og til en viss grad offentlig administrasjon.

Tradisjonelt har doktorgradsutdanninga vært rettet mot å utdanne folk til stillinger ved universiteter og høyskoler og i instituttsektoren. I de senere tiårene har det imidlertid vært en uttalt målsetting å øke FoU-innsatsen i Norge, både i reell aktivitet og som en andel av BNP. En uttalt målsetting er å øke FoU-arbeidet i næringslivet. Dette har vist seg å være krevende. Noe skyldes antakeligvis manglende tradisjon for å satse på forskning i ulike virksomheter, men også næringsstrukturen i Norge, med en stor andel små og mellomstore bedrifter, gjør det ekstra utfordrende.

Rekruttering av nye forskere utover det å holde tritt med avgang og mobilitet blant forskere er viktig av flere grunner. NOKUTs evalueringer av flere profesjonsutdanninger viser et stort behov for å utvikle fagmiljøene. Det er viktig for å øke graden av forskning ved våre universiteter og høyskoler, men det er også avgjørende for å heve kvaliteten på den undervisninga som blir gitt studentene. Det er med andre ord behov for en forskningsbasert fagutvikling. Målet er høy kvalitet og relevans i utdanninga og et sterkere forskningsbasert grunnlag for den enkelte fagutøvers praksis. Da er det nødvendig å sikre rekruttering som ivaretar disse behovene.

Næringslivets innovasjonskraft er avhengig av at vi styrker forskninga innenfor flere fagområder.

De første kandidatene som har tatt sin doktorgrad gjennom nyordninga nærings-ph.d., er nå uteksaminert. Gjennom Forskningsrådets program gis disse kandidatene en unik mulighet til å ta doktorgrad samtidig som de er i jobb i en bedrift. På denne måten skapes en direkte kobling mellom ny forskning og daglige utfordringer og effekter i bedriften. Ordninga legger til rette for at bedrifter kan utvikle forskerkompetanse internt i samarbeid med akademiske institusjoner. Interessen for å investere i forskning blir større når bedriften ser direkte effekten av de problemstillinger som kandidaten jobber med. For bedrifter som opererer med små marginer, gir dette mulighet til å hente forsker-

kompetanse internt med nær umiddelbar relevans og kommersiell verdi. Utfordringa er ikke kun å opprette nok stipendiatstillinger og få kandidatene fram til avlagt doktorgrad, men hvem som skal gjøre seg nytte av seg denne kompetansen.

Som jeg alt har nevnt, er det stort behov for forskning og høy kompetanse innen både helsesektoren og i skolen. Men hvor mange kommuner er det som i dag aktivt søker etter personer med doktorgrad? Både offentlig forvaltning og næringslivet må være observante og årvåkne for hvordan denne kompetansen kan bidra til å utvikle og heve kvaliteten i virksomheten.

Ordninga med nærings-ph.d. svarer også her på utfordringa ved at den ansatte allerede er tilknyttet bedriften. Kanskje bør slike ordninger også benyttes i det offentlige?

Det er uten tvil behov for flere med doktorgrad framover. Nye rekrutteringsstillinger er et viktig element. Bevilgninger til forskning over statsbudsjettet er derfor en vesentlig faktor. En realvekst i bevilgningene til forskning på 27 pst. under denne regjeringa er et uttrykk for at regjeringa ser behovet.

Trine Skei Grande (V) [12:26:36]: I Norge har vi i dag en tendens til å omtale grupperinger av mennesker som bølger av problemer. Vi snakker om at vi får en eldrebølge, og vi snakker om at vi får en studentbølge. For meg som liberaler er det å snakke om mennesker som bølger av problemer ikke noen god tilnærming. Jeg mener at det er en kjempestor mulighet at vi har masse ungdommer som i framtida kommer til å ønske å få mer kunnskap. Det må være en fantastisk mulighet for en nasjon å vite at det er veldig mange ungdommer som kommer til å stå i kø for å øke sitt kunnskapsnivå. Det bør være en mulighet som vi skulle gripe med stor glede, og si at sjølsagt skal dere få det.

Politikk mener jeg er å forberede seg på framtida. Det er ikke bare å takle dagens problemer, men det er å gjøre et samfunn rustet til å møte framtidas utfordringer. Derfor har Venstre satt fram dette Dokument 8-forslaget. Det å ha gode planer for hvordan man skal få til rekrutteringsstillinger inn i hele FoU-systemet, er sjølve nøkkelen for å klare å møte det kravet om kunnskap som ungdom vil komme med i framtida. Der har vi store utfordringer.

Nå er det mulig jeg høres ut som en gammel dame, men jeg har sittet i denne komiteen lenge. Jeg husker bl.a. da Kristin Clemet la fram sine forskningsmeldinger og sine rekrutteringsplaner. Der var alle enige om at alt var veldig bra, men SV skjelte og smelte fra denne talerstolen om at man ikke hadde en god nok plan for å rekruttere flere inn i FoU. Det var Rolf Reikvams store klammeri mot hele den meldinga. Nå har vi betraktelig lavere ambisjoner på dette området, og jeg er enig med Rolf Reikvam i at dette er veldig viktig for å møte framtidas utfordringer.

I rapporten Tilbud og etterspørsel etter høyere utdannet arbeidskraft fram mot 2020 slår man fast at det er behov for mellom 340 og 400 nye rekrutteringsstillinger hvert år fram mot 2020. Det største behovet er innenfor teknologi og realfag. Vi har en ganske god balanse når det gjelder humaniora, samfunnsvitenskap og medisin, sjøl om vi ser at

de fagene vil få utfordringer framover også. Men flertallet påstår i denne saka at en rekrutteringsplan i seg sjøl ikke rekrutterer flere stillinger. Det er jeg i og for seg enig i, men så lenge hvileskjæret i forskninga fortsatt holder fram og basisfinansieringa ikke øker, må vi faktisk ha en plan som sikrer både finansiering, satsing og vilje til å klare å komme i mål. For det har vært en nedgang i doktorgradsavtaler de siste åra, ifølge NSD. Innen humanistiske fag har avtalene gått ned fra 121 i 2007 til 99 i 2011. Innenfor teknologiske fag er fallet enda mer dramatisk, fra 237 i 2007 til 171 i 2011.

Det er nødvendig å styrke også nærings-ph.d.-ene i samarbeid med næringslivet. Som flere har sagt her, er det forskjeller i lønnsnivå i privat og offentlig sektor som gjør at rekrutteringa til disse fagene hemmes, hvis vi ikke også får til nærings-ph.d.-er.

Det virker i svarbrevet fra statsråden som om hun prøver å skyve ansvaret for rekrutteringa over på forskningsmiljøene sjøl. Det syns jeg ikke holder, når bevilgningene i hele UH-sektoren har stått stille, som gjør at vi ikke klarer å få til en økning. Vi får faktisk til en nedgang.

Derfor mener vi at en opptrappingsplan er viktig for å sikre hele kunnskapsutviklinga i academia, i næringslivet og i samfunnet, og for å møte de utfordringene vi har ved at de mange ungdommer vi ser kommer til å ønske kunnskap, faktisk blir møtt med kunnskap, faktisk blir møtt med at vi har forberedt oss på at de kommer til å ønske kunnskap, og sørge for at vi har godt nok kvalifiserte folk som skal forelese, som skal lære dem opp, og som skal forske videre for å skape det vi skal leve av i framtida.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:31:26]: Heldigvis har det skjedd litt av hvert på denne sektoren siden 2005. Jeg skal ikke si at representanten Skei Grande hørtes ut som en eldre dame som mimret, men la oss glede oss over at det har skjedd litt på denne tiden, for Rolf Reikvam hadde helt rett – og det hadde sikkert Trine Skei Grande også på den tiden. Vi er inne i en positiv trend når det gjelder rekruttering til forskerstillinger. Det denne debatten til syvende og sist egentlig dreier seg om, er hvor detaljstyrende vi skal være overfor forskningsinstitusjonene. Der mener jeg at det er så mange positive tendenser og trender på gang at vi bør ha et balansert opplegg, og ikke detaljstyre i den grad som dette forslaget innebærer.

Vi har nådd et historisk høyt antall avlagte doktorgrader i 2011. Vi kan likevel forvente ytterligere økning kommende år: Forskningsrådet finansierer i dag 500 flere stipendiatstillinger enn for noen år tilbake, stillinger som ennå ikke har resultert i doktorgrader. Disse stillingene bidrar bl.a. til kunnskaps- og kapasitetsbygging på prioriterte områder for samfunnet, som klima og energi. Nærings-ph.d.-ordningen vil fra og med 2012 gi flere avlagte doktorgrader, særlig innenfor teknologifagene. Vi kunne nettopp lese nyheten på Forskningsrådets hjemmeside om de første uteksaminerte nærings-ph.d.-ene. Det var 115 aktive prosjekter i fjor, en oppgang på 50 fra året før.

Vi har i mars 2012 for første gang fått gode tall fra Database for statistikk om høgre utdanning på andelen doktorgradsstudenter som fullfører innen seks år etter opptak

på program. Tallene viser at ved alle de fire store universitetene fullførte bare ca. to tredjedeler av 2005-kullet innen 2011. Fullføringen ligger dermed langt under målet fra forskningsmeldingen om ca. 80 pst. innen seks år alle fagområdene sett under ett – et mål som Stortinget sluttet seg til ved behandlingen av Klima for forskning. 85 pst. av dem som avlegger norsk doktorgrad, disputerer ved ett av de fire store universitetene. Her er det stadig rom for forbedring, og vi kan forvente at den vil komme. Kunnskapsdepartementets inntrykk er at doktorgradsstudentene følges tettere enn bare for noen få år siden, og at flere derfor vil fullføre utdanningen, og flere vil fullføre den raskere. NIFU vil til høsten legge fram en ny studie av gjennomstrømningen i doktorgradsutdanningen, som bl.a. vil analysere institusjonenes innsats for å forbedre fullføringen.

Tallet for stipendiater viser at forskerrekuttering er høyt prioritert av universiteter og høyskoler. Vi kan altså trygt stole på at de deler våre synspunkter på prioritering. I bevilgningen til UH-institusjonene ligger det midler til 2 900 stipendiatstillinger fra opptrappingen på 2000-tallet. I 2011 finansierte institusjonene mer enn 300 stillinger utover disse. For noen år tilbake hadde de for få tilsatte stipendiater. Om noen år vil også institusjonenes egen satsing gi oss enda flere doktorgrader. Alt ligger dermed til rette for at antallet avlagte doktorgrader fortsatt kommer til å stige i årene som kommer, selv med det antallet stipendiatstillinger vi har i dag.

Antall avlagte doktorgrader per million innbyggere er en anerkjent indikator for omfanget av doktorgradsutdanningen i ulike land. Sverige og Finland har gjennom hele 2000-tallet ligget i verdenstoppen på denne indikatoren, med rundt 300 doktorgrader per million innbyggere i 2009. Fra å ligge langt bak for ti år siden nærmer Norge og Danmark seg nå omfanget på doktorgradsutdanningen i Sverige og Finland. I Sverige har faktisk antallet nye doktorgrader vært synkende gjennom flere år, og var i 2011 over 300 lavere enn i toppåret 2008. Det er grunnlag for å si at Norge er blant de land i verden som har satset mest på doktorgradsutdanning, ikke minst det siste tiåret. Omfanget er nå langt over hva det er f.eks. i USA, når det tas hensyn til befolkningens størrelse.

Jeg er enig i komitéflertallets vurdering av forslaget fra representantene Tenden og Skei Grande: En forpliktende opptrappingsplan for rekrutteringsstillinger er ikke et mål i seg selv. Samtidig er jeg kjent med innholdet i rapporten Etterspørsel etter og tilbud av stipendiatstillinger i Norge frem mot 2020, og vil slå fast at vi har en utfordring når det gjelder å øke antallet doktorer i matematisk-naturvitenskapelige fag og teknologifag. Som jeg her har forsøkt å vise, bidrar imidlertid mange faktorer samlet til fortsatt økning i antall avlagte doktorgrader.

Presidenten: Det blir åpnet for replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [12:36:46]: Som historiker burde jeg ha vært glad for disse stadige henvisningene til gamle dager osv. Men det er også sånn at behovet har økt siden 2005. Det skulle vi være glad for. Det betyr jo at det nors-

ke arbeidslivet blir mer kunnskapsintensivt. Det er kjempeflott.

Det er ikke sånn at det er Venstres eller Fremskrittspartiets utredningsavdeling som har kommet fram til dette. Det er derimot et arbeidsutvalg som er nedsatt av Kunnskapsdepartementet og Universitets- og høyskolerådet.

Så er nok jeg mer bekymret – og det opplever jeg at statsråden også er – enn forslagsstillerne for teknologi- og realfagene. Men det skal jeg komme tilbake til ettersom i et treminuttersinnlegg. Det er bl.a. slik at det er veldig få som fullfører doktorgrad i realfag og teknologi i Norge, og det er veldig, veldig få nordmenn blant dem, noe jeg mener indikerer at man skulle ha behov for en plan. Men da kommer jeg tilbake til det jeg startet med i mitt innlegg: Vil statsråden vurdere å forbeholde en del av FRIPRO-midlene til yngre forskere i senere budsjettprosesser?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:37:47]: Jeg synes at det er et interessant forslag som det går an å ta med seg når vi skal diskutere ny forskningsmelding, og den skal vi legge fram for Stortinget i begynnelsen av neste år. Noe av det som dreier seg om å rekruttere unge forskere, kanskje også å stimulere til litt mer dristig forskning – det er ikke sikkert det alltid henger sammen – kan være problemstillinger å ta med seg til den diskusjonen. Så det er et forslag jeg gjerne ser på.

Det som er kjernen i dette området, er at det gjøres veldig mye både med hensyn til den rekrutteringen vi allerede har når det gjelder stipendiatstillinger, og med hensyn til institusjonenes egne prioriteringer, som tilsier at vi får flere doktorgrader i framtiden. Da er jeg litt tilbakeholden med å finstyre institusjonene, når jeg ser at vi trekker i samme retning. Vi trenger handlingsrom også, fordi det er mange flere momenter som spiller med i forhold til hva slags kvalitet vi skal ha.

Svein Harberg (H) [12:38:43]: Vi har fått mange spennende tall om fortiden. Den største utfordringen i dette feltet ligger i framtiden, og statsråden er medlem av et kollegium som legger fram budsjetter og jobber med hvordan vi skal bruke ressursene. Hvilke kriterier legges til grunn når en skal arbeide med dette feltet som danner grunnlaget for fordeling av midler, ressurser og tildelingsbrev, og hvilke av de kriteriene er det som er så vanskelige at de ikke kan legges inn i en plan som regjeringen kan forholde seg til? Dette dreier seg ikke nødvendigvis om detaljstyring av sektoren eller budsjettmidler, men om hvilken plan regjeringen selv har for utvikling innen dette feltet. Det hadde vært spennende å høre litt om det.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:39:46]: Slik som jeg forstår forslaget, dreier det seg om å lage en forpliktende opptrappingsplan for nye rekrutteringsstillinger, men vi vet at det er mange forhold som spiller inn når det gjelder hvor mange nye doktorgrader vi faktisk får. Vi har en utfordring mange steder når det gjelder gjennomstrømming, og jeg er veldig opptatt av det. Vi har nå også ny data på individnivå for hele utdanningssektoren som kan gi oss noen indikatorer på at det går an å jobbe mer systematisk i for-

hold til gjennomstrømming. Det vil altså ikke fanges opp av dette forslaget.

Så vet vi at både arbeidsvilkår, hvor moderne utstyr vi har, og om vi har tidsmessige bygninger osv., også vil ha betydning for hvor mange doktorgrader vi får, og hvor attraktiv hele sektoren framstår. Derfor er det viktig at vi ser de totale prioriteringene i sammenheng og ikke bare plukker ut den ene som dreier seg om rekruttering. Det vil være balansen her, hvordan vi klarer å innfri på alle disse områdene, som til syvende og sist avgjør.

Trine Skei Grande (V) [12:41:07]: Det er litt rart. Jeg står i en sosialliberal tradisjon. Det betyr at jeg syns at man skal ha en viss balansegang mellom hvor mye man styrer, og hvor mye man slipper fri i økonomien og på alle områder. Jeg er ikke for å finstyre universitetene, men jeg er veldig mot at man skal abdisere som ledelse av et land. Derfor er det veldig rart å oppleve at jeg står på andre siden når det er en SV-statsråd som blir opptatt av å ha ren *laissez faire* på hele området.

Så kommer jeg med en helt oppriktig, virkelig oppriktig, advarsel når statsråden nå har overtatt manusene fra Tora Aasland. Det er at det er ikke alltid slik at virkeligheten i departementet og virkeligheten der ute virker lik, og man skal ikke alltid godta departementets definisjon. Når man har den rapporten som også statsråden viste til, som viste at vi har et dramatisk etterslep, og vi har alle tallene fra NSD, som jeg viste til, på antall doktorgrader som går ned, er ikke statsråden bekymret for det i det hele tatt?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:42:13]: Jeg har heldigvis meget kompetente folk som gir meg gode råd når det gjelder hvordan vi skal løse spørsmålene om å rekruttere og få flere doktorgrader i framtiden, og jeg har også god kontakt med sektoren. Det er jo ikke å abdisere å konstatere at den utviklingen vi har hatt i løpet av de senere årene, tilsier at dette er det stor oppmerksomhet rundt ellers. Vi har nådd langt, vi har fått til mye, og institusjonene prioriterer stipendiatstillinger utover det vi og Forskningsrådet gjør, slik at her har vi en sektor som drar i samme retning.

Så trår jeg aldri et skritt tilbake hvis jeg ser at det trengs en handlingsplan på noe område. Vi kan lage toårsplaner og femårsplaner og detaljstyre opp og ned hvis det er behov for det, men jeg mener at det er såpass godt dokumentert at vi er på rett spor. Dette prioriteres, og det er flere hensyn enn rekrutteringsplaner vi må ta for å sikre oss flere doktorgrader framover.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tor Bremer (A) [12:43:35]: Ei lita presisering: Representanten Trine Skei Grande påstod at det var mogleg at ho hørdest ut som ei gammal dame. Nei, representanten gjorde dessverre ikkje det. Eg trur at gamle kloke damer hadde avstått frå å ty til middelmåtige retoriske poeng om

eit – var det – skøyteskjær frå 2005 eller noko slikt – ein idrett som i dag ingen bryr seg om.

Eg vil for min del visa til at løyvingane til forskning og utvikling i perioden 2005–2011 har hatt ein auke på over 4,5 mrd. kr i året i realvekst – dette er altså etter pris- og indeksregulering. Løyvingane til dette formålet har dermed hatt ein vekst på 27 pst. i denne perioden. Eg vil seia at ikkje noko anna område har hatt ein så formidabel vekst som nettopp forskinga har fått i denne perioden. Det er me stolte av, og det trur eg òg at Forskings-Noreg har hatt stor nytte av.

Tord Lien (FrP) [12:45:00] Jeg hadde tenkt å nøye meg med ett innlegg, men jeg merker at jeg ikke ble helt beroliget. Jeg er litt usikker på hvilke deler av flertallets innstilling som statsråden er enig i. Flertallet – og en enstemmig komité – sier at det er behov for økt forutsigbarhet når det gjelder rekrutteringen til forskerstillinger i UH-sektoren, universitets- og høyskolesektoren, og i andre sektorer.

En ting vi ikke har diskutert i dag, er f.eks. muligheten til å inkludere de frie instituttene i nærings-ph.d.-ordningen. Det ville vært én mulighet.

Statsråden sier at det gjøres mye. Det er nok litt som i kampen mot mobbing: Det gjøres sikkert mye, og noe av det er sikkert rett også, men utviklingen er ikke tilfredsstillende. Det skal vi være glade for, fordi det skyldes at norsk arbeidsliv har blitt kompetansekrevenende. Det skal vi være glade for, fordi det sannsynligvis også betyr at arbeidslivet er mer effektivt.

Det er klart at dette er statsrådets ansvar, men for ikke å henge alt ansvaret på statsråden, men for å gi statsråden et mulighetsrom, et innspill videre på veien: Næringslivet selv kan sikkert også bidra mer, både når det gjelder å etterspørre denne typen kompetanse, og når det gjelder å bidra selv i nærings-ph.d.-ordningen, til å utdanne denne typen kompetanse. Nærings-ph.d.-ordningen er bra, selv om den ikke er stor nok, men næringslivet er heller ikke god nok til å utnytte den.

Her kommer vi tilbake til det aller viktigste: Dette landets velferd og velstand bæres på ryggen av teknologi og realfaglig kompetanse. Når vi ser at rekrutteringen av nye realister og teknologer på ph.d.-nivå ikke er tilfredsstillende, er det en utfordring for framtidig verdiskaping i Norge. Jeg er veldig glad for at norske utdanningsinstitusjoner er attraktive for kandidater fra hele verden – Asia, Kina, Afrika osv. – men når vi har kommet dit at vi er avhengige av den kompetanseinnvandringen, mener jeg det er en utfordring på sikt. Vi vet at mange av dem blir igjen i Norge, men det er en stor jobb å gjøre når det gjelder å gjøre denne typen utdanning mer attraktiv for norske masterkandidater.

I sum, når det gjelder utfordringene knyttet til teknologi og realfag, næringslivets rolle, Stortinget og regjeringens rolle og UH-sektorens rolle, mener jeg at forslagsstillerne har helt rett, og derfor støtter vi forslaget. Vi hadde trengt å få en litt mer helhetlig tilnærming til dette, og jeg håper at regjeringen kommer tilbake til dette når forskningsmeldingen legges fram rundt juletider.

Trine Skei Grande (V) [12:48:24]: Jeg er litt usikker på om representanten Bremer definerte meg som en gammel og dum dame, eller om han definerte meg som en ikke-gammel dame, men jeg synes ikke noen av dem var en kompliment, for å være helt ærlig.

Med tall kan man bevise hva som helst, blir det sagt. Men det er noen kalde fakta om hva denne regjeringa har hatt av handlingsrom: Da vi gikk ut av regjering, var statsbudsjettet på 650 mrd. kr. Nå passerte det 1 000 mrd. kr. Hvis man tar all godvilje når det gjelder prisstigning, lønnsstigning og all mulig annen stigning i verden man kunne tenke seg, er det minst 250 mrd. kr mer denne regjeringa kan bruke til gode formål nå, enn det vi kunne da vi satt i regjering. Av de 250 mrd. kr som man skulle brukt for å bygge framtida – på skole, kunnskap, forskning og alt det vi skal leve av i framtida – har man brukt mesteparten på at noen ikke skal bli sure når man legger fram statsbudsjett. Man har smurt utover og ikke satset på det som er framtidigrepene.

Så ja – regjeringa har hatt veldig mye mer penger enn oss andre, men vi ser det ikke igjen i de prioriteringene som handler om framtidigrep. Det har vi vært uenig i, og der har vi vist forskjeller i statsbudsjettet. Derfor er det forskjeller i prioriteringene: om man ønsker å prioritere dette, eller om man ikke ønsker å prioritere dette. Det ser man klart i alternative statsbudsjett, og det kan vi være helt ærlige på. Vi prioriterer ulikt, fordi vi er ulike politiske partier. For Venstres del er dette noen av kjernene i det man skal holde på med.

Når vi ser på hvordan vi har bygd et samfunn fra å være en av Europas fattigste stater til nå – hva var det viktigste grepet? Det var ikke oljen. Nei, det var at alle barn kom seg på skolen og lærte ting som for dem må ha virket helt unyttig i hverdagen deres. I dag diskuterer vi dannelsen og hva det er nyttig at elever lærer i dag. Tenk deg barn for 100 år siden, som skulle sette seg på Venstre-skolens krakk for første gang og lære seg ting de aldri skulle bruke i det yrkeslivet de skulle ha, men som var en viktig del av dannelsen, av velferdsbygging og av utjevning av forskjeller mellom folk. Det var det grepet det var snakk om. Derfor er disse kampene faktisk viktige.

Derfor er det rart å kjempe mot en regjering som sier at alt går bra, sjøl om vi ser at hvis vi framskriver ting, på doktorgradsavtaler, og hvis vi ser hva framtida vil kreve av oss på dette kunnskapsfeltet, så vil man ikke møte det. Man sier at ting går så bra, og at vi ikke må overstyre institusjonene. Selvfølgelig skal vi ikke overstyre institusjonene, men vi skal ha ambisjoner på vegne av framtida. Det er det dette er snakk om: å ha ambisjoner om at vi faktisk skal klare å skape den kunnskapen vi skal leve av i framtida, og det er det som vi i denne salen faktisk er satt til å gjøre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet – det er mulig statsråden vil, men hun har ikke bedt om ordet.

Da har statsråd Kristin Halvorsen bedt om ordet. Statsråden vil ved en passende anledning få innføring i den teknologiske utfordringen det er å be om ordet i stortingssalen. (Munterhet i salen)

Statsråd Kristin Halvorsen [12:51:55]: Jeg er en gammel traver i Stortinget, og i gamle dager – siden det er det vi har vært inne på flere ganger – holdt det å holde hånden litt i været, men jeg skjønner at det er nye tider. Jeg skal sørge for at teknologien virker.

Jeg stusser veldig over beskrivelsen av hva slags prioriteringer som er gjort fra 2005 til i dag. Forskning og høyere utdanning er ett av de områdene som har vokst mer enn det som er realveksten i budsjettet; det er helt riktig, som representanten Bremer har vært innom. Det har vært et prioritert område. Det er selvsagt sånn at opposisjonen morgen, middag og kveld kan påstå det motsatte, men det er ikke det som er sant. Forskning og høyere utdanning har vært prioritert høyere enn det som har vært realveksten i budsjettet.

I tillegg har vi på veldig mange andre områder også prioritert kunnskap og utdanning. Det er ett av de områdene som har hatt størst betydning, for når vi totalt sett ser på alt som er prioritert på dette området, helt fra barnehagene og til høyere utdanning, har det vært et kjempeløft med hensyn til investering i kunnskap.

Jeg er helt enig med representanten Skei Grande i at det ikke er olje vi lever av i dette landet – det er 10 pst., kanskje mindre enn 10 pst. av vår nasjonalformue. 80 pst. av vår nasjonalformue er folk som kan bruke sin arbeidskraft til å være med og bygge landet i smått og stort. Da må vi ha kunnskap og kompetanse, vi må forhindre at folk blir uføretrygdet i tidlig alder, og vi må sørge for at vi har tilgang på den kunnskapen vi trenger til enhver tid. Det er viktig at mennesker opplever at det er bruk for dem i samfunnet, og at samfunnet får brukt arbeidskraften best mulig. Det er et hovedperspektiv på alt vi holder på med. Litt mer redelighet i den beskrivelsen tror jeg kanskje hadde kledd opposisjonen også.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Trine Skei Grande (V) [12:54:24]: Jeg liker ikke å bli kalt uredelig. Derfor måtte jeg si noe.

Alle de tallene jeg sa, er riktige, og det er ganske store makrotall. Spørsmålet er jo ikke om det har vært en realvekst eller ikke, spørsmålet er om den realveksten møter det som er framtidens utfordringer, og det er jeg uenig i. Derfor har Venstre lagt fram alternative budsjetter hvert eneste år, der basisbevilgningene til forskning og høyere utdanning har økt, og der skolene har blitt prioritert høyest, fordi vi skal møte framtidens utfordringer. Vi skal ikke bare kunne vise en graf i dag på at ting går i riktig retning – men går det i riktig retning nok? Kommer vi langt nok i forhold til det vi vet at vi møter? Har vi nok forskerstillinger til å møte framtidens hunger etter kunnskap, som vi vet ungdom kommer til å ha? Det er det som er interessant for meg som politiker på Stortinget.

Målet mitt er ikke at ingen skal gå rundt og være sure når et statsbudsjett er lagt fram. Målet mitt er å klare å møte framtidens utfordringer. Har vi nok for å møte det? Jeg mener vi ikke har det, derfor har vi fremmet dette forslaget.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:55:44]: Dette synes jeg er et veldig gledelig framskritt. For nå har vi gått fra å diskutere om opposisjonen påstår at regjeringen har kuttet på forskning og høyere utdanning, til å diskutere om realveksten – som altså har vært større enn den generelle realveksten i budsjettet – har vært stor nok utover det som ellers er veksten. Det er jo en kjempeframgang.

Jeg, og mange med meg, kommer alltid til å ha kjempeambisjoner på dette området, som vi mener er helt avgjørende viktig, og så må det veies opp mot andre hensyn. Så jeg må si det er en gledelig dag!

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2 – for eventuelt å bekrefte det!

Sak nr. 3 [12:56:34]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentanten Borghild Tenden om etablering av en ordning med kvalifiseringsstøtte for forskningsinstitutter som søker statlig basisfinansiering (Innst. 275 S (2011–2012), jf. Dokument 8:69 S (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Eivind Nævdal-Bolstad (H) [12:57:36] (ordfører for saken): Representanten Borghild Tenden fra Venstre har fremmet et forslag som omhandler etablering av en ordning med kvalifiseringsstøtte for forskningsinstitutter som søker statlig basisfinansiering.

Forslaget tar utvilsomt opp en svært relevant problemstilling, og som saksordfører vil jeg berømme representanten for å sette dette på dagsordenen.

Det er en samlet komité som ser hvor viktig instituttsektoren er for det norske forskningssystemet, og det leveres i dag forskning av høy kvalitet. Særlig bidrar instituttene til nødvendig og god forskning innenfor næringsliv og samfunn.

Det er grunnleggende at vi har gode og forutsigbare finansieringsordninger for forskning. En samlet komité mener at dagens finansiering av sektoren er noe historisk betinget, og at man gjennom evalueringen av finansieringssystemet må se på flere objektive kriterier som kan gi et mer rettferdig finansieringssystem.

Det er som sagt en viktig problemstilling representanten Tenden tar opp i sitt forslag. Gode finansieringsvilkår for sektoren er grunnleggende, men flertallet peker i denne

saken nettopp på at finansieringssystemet blir evaluert i inneværende år, og at den nye forskningsmeldingen skal behandles i 2013.

Jeg vil rett og slett avslutte med å anbefale komiteens innstilling, som lyder at representantforslaget fra stortingsrepresentanten Borghild Tenden, om etablering av en ordning med kvalifiseringsstøtte for forskningsinstituttene som søker statlig basisfinansiering, vedlegges protokollen.

Svein Gjelseth (A) [12:59:51]: Vi veit alle om 3 pst.-målet for ein samla forskingsinnsats. Vi veit også at instituttsektoren skal spele ei vesentleg rolle for å nå dette målet. Vi høyrer også i denne samanhengen om at norsk næringsliv forskar altfor lite.

Min påstand vert at norsk næringsliv forskar mykje, mykje meir enn det vi kan lese om i SSB sine statistikkar. Det er svært ofte slik at ein kunde kjem til næringslivet med ei utfordring. Ingen av partane spør, eller sjekkar ut, om det har vore forska på dette tidlegare. Nei, dei brettar opp skjorteermene og går laus på oppgåva. Når ho er løyst, slår dei seg på brystet og er veldig nøgde med jobben dei har gjort, og er klare for neste utfordring. Ingen tenkte på at dette var forskning som burde vore registrert på skjema for slikt arbeid, og bl.a. i SSB sine statistikkar.

Tenk om det hadde vore automatikk i at instituttsektoren skulle koplust på – undersøkje om dette hadde vore forska på tidlegare, slik at ein kunne unngå dobbeltarbeid, få til eit spleiselag mellom kunde, næringsliv og forskarar og gjere forskinga meir tilgjengeleg for kundar og næringsliv.

Eg er rimeleg trygg på at eit slikt spleiselag ville gjere det endå meir interessant for alle partar. Næringslivet ville forske meir, og eg trur at 2 pst.-målet for næringslivet fort ville vere innanfor rekkjevidd. Den totale forskingsinnsatsen ville auke monaleg, og næringslivet ville få ein heilt annan forskingsstatus.

Eg trur også det ville vore mykje meir spennande for forskarane å forske på og skrive publikasjonar om noko som vart ein realitet, kontra ein rapport som hamnar i ein skrivebordsskuff.

Eg skjønar godt dei som no ivrar for å etablere ei ordning der veletablerte forskingsinstitutt kan søkje finansiell støtte for å kvalifisere til statleg basisfinansiering. Men eg skjønar ikkje at dette må gjennomførast akkurat no, når eit firma er i gang med ei evaluering av den ordninga som vi no har hatt dei siste tre åra. Evalueringa skal vere ferdig til hausten 2012 og følgjast opp gjennom neste forskningsmelding, som skal leggjast fram for Stortinget våren 2013.

Regjeringa legg til grunn at eventuelle endringar i finansieringssystemet, krav for deltaking og kva for institutt som bør omfattast, skal vere kunnskapsbaserte og inngå i ein heilskapleg forskingspolitikk.

Gode fagmiljø som kan levere næringsretta forskning av høg kvalitet i heile landet, er viktige for regjeringa. For å få dette til meiner eg at desse fagmiljøa og institusjonane bør vere av ein viss størrelse. Strukturen bør sjåast på, og samarbeid, samanslåing mellom institutta, høgskulane og universiteta bør gjennomgåast.

Ein bør rive ned gjerde og samarbeide i langt større grad enn det vi opplever i dag. Den nye forskningsmeldinga må gi rom for dette. Då vil forskningsinnsatsen fort vere der målsetjinga er i dag, nemleg 3 pst. av BNP.

Tord Lien (FrP) [13:03:44]: Jeg er glad for at det er så stor enighet om at instituttsektoren spiller en viktig rolle. Det gjør den uansett om vi diskuterer norsk deltagelse i EU-prosjekter, næringslivet i Norge eller samfunnslivet – altså sykehussektoren og andre deler av offentlig virksomhet. Ikke minst – som representanten Gjølseth var inne på med hensyn til diskusjonen om hvordan vi skal nå 3 pst.-målet – har instituttsektoren en dynamikk som gjør at den er i stand til å snu seg raskere rundt enn de andre store, tunge forskningsinstitusjonene i Norge.

Jeg har lyst til å advare mot én ting – det er nettopp dynamikken her som er viktig, og nå skulle denne debatten handle om muligheten for å komme inn i ordningen. Men jeg vil altså advare når representanten Gjølseth vil diskutere fusjoner med universitets- og høyskolesektoren. Da vet vi at en kommer inn i et system som ikke er kjent for å være dynamisk, ikke er kjent for å kunne snu seg rundt og ikke er veldig kjent for å samarbeide med næringslivet – i hvert fall ikke i store deler av landet. Selv om akademia i Gjølseths hjemmeregion nok er noe annerledes innstilt til næringslivet enn akademia i resten av landet er, vil jeg advare mot det. Instituttene har en verdi i seg selv, og i den grad man skal diskutere fusjoner, må det være mellom de frie instituttene og ikke mellom instituttene og høyskolesektoren.

Men så er det sånn at innenfor denne ordningen – for nå diskuterer vi først og fremst dem som står utenfor ordningen – er det også et salig rot. Det er noen som har 5 pst. basisfinansiering, med diverse benevnelser, mens andre institutter har opp mot 70 pst. av finansieringen direkte etter vedtak i Stortinget. Dette er altså basert på noe så morsomt og lite politisk som historiske resultater, historiske bevilgninger. Dette er ikke å drive politikk, dette er fravær av politikk.

De instituttene som er innenfor ordningen, vil være inkludert i mange prosesser og ha mange muligheter som dem som ikke er inne i ordningen, ikke vil ha. Derfor er det viktig at man gjør ordningen mer dynamisk og lar de forskningsinstituttene som leverer gode resultater, få muligheten til å komme inn i ordningen og få basisfinansiering. Så mener jeg at man i tillegg må se på hvorvidt det er rimelig at instituttene med 70 pst. basisfinansiering skal konkurrere med institutter med 5 pst. basisfinansiering.

Fremskrittspartiet står alene om en merknad som jeg må redegjøre for. Vi mener at når næringslivet, og for så vidt arbeidslivet, en offentlig finansiert del av norsk arbeidsliv – f.eks. helsesektoren – vurderer kvaliteten på forskningen som gjøres ved instituttene, som god nok, bør det i seg selv være én kvalitetsindikator som bør telle med når man vurderer hvilke institutter som skal få støtte over statsbudsjettet.

Jeg fant grunn til å kommentere representanten Gjølseths innlegg, men jeg er helt enig med ham: Norsk instituttsektor er kjempeviktig for et stadig mer kompetanse-

krevene norsk næringsliv. Og som jeg også sa tidligere i dag: Det skal vi være glad for, for det er et tegn på at norsk næringsliv klarer seg i konkurransen med andre land fordi vi er mer kompetente enn de andre. Men det er altså ikke sånn at de instituttene vi på Stortinget – og Stortinget har jo selvfølgelig i større eller mindre grad all makt i dette landet – mente var gode næringsinstitutter for 25–30 år siden, nødvendigvis er de samme som skal flytte norsk arbeidsliv, norsk næringsliv og norsk offentlig sektor inn i framtiden. Det kan godt hende at det er noen der ute som de som satt på Stortinget for 30 år siden, ikke var klar over. Jeg vil tro det, og jeg tror derfor at det er viktig at vi får mer dynamikk.

Nå fremmer jeg forslaget – og så vet vi nok at det sannsynligvis ikke vil bli vedtatt i dag. Men jeg håper at vi kan bruke denne debatten som et innspill inn mot forskningsmeldingen, og at vi kan få en debatt om hvordan vi i fellesskap, med et bredest mulig flertall i denne sal, kan gjøre at instituttsektoren får en mer rettferdig og dynamisk finansiering, en mer framtidsrettet finansiering enn det vi har i dag.

Så håper jeg at man oppfattet at jeg tok opp forslaget som ligger i dokumentet.

Presidenten: Da har presidenten oppfattet at det forslaget som er inntatt på side 2 i innstillingen, er tatt opp.

Trine Skei Grande (V) [13:08:46]: For det første: Det skal ikke være lett å få kalle seg et forskningsinstitutt. Det skal være vanskelig, det skal være staselig, og man skal ha sterke ambisjoner på vegne av dem som har tittelen.

Det å gjøre det lett å få basisstøtte osv. er ikke aktuell politikk for Venstre; vi mener at dette er noe instituttene virkelig skal strekke seg etter. Men vi mener at det bør være lettere å få muligheten til å bevise hva man er god til, og ha objektive kriterier som man får konkurrere ut sammen med andre. På samme måte som vi mener at det burde ha vært gode ordninger for å kunne kvalifisere seg til EU-støtte og internasjonale programmer, bør det også være enklere å gjøre terskelen lavere for å få den støtten som gjør at man kan kvalifisere seg til også å kalle seg et forskningsinstitutt.

Det er jo mange grunner til at vi skulle ha hatt mye større interaksjon mellom næringsliv og samfunnsliv, og de forskningsinstitusjonene som jobber mye nærmere på samfunnet og på næringslivet, burde ha vært viktige motorer og en del av hele systemet på en helt annen måte enn de er i dag. Jeg tror dette er noen av nøklene til at vi ikke har så mye næringslivsforskning i Norge som vi har mange andre steder. Det at næringslivet kjøper forskningen, burde jo være en kvalitetsindikator i seg sjøl. Hvis det er snakk om et attraktivt forskningsmiljø, hvis næringslivet ønsker utvikling på det fagområdet, og kjøper kunnskap derfra, er jo det en kvalifikasjon i seg sjøl, for det er klart at næringslivet, som er opptatt av konkurranse, går ikke til de institusjonene som ikke kan gi dem godt kvalifisert forskningsgrunnlag for utvikling av deres produkter.

Så må jeg innrømme at jeg er litt skuffet over at Høyre ikke er med på dette forslaget, men bare snakker om sam-

men slåing. Jeg mener at sammenslåing er viktig for å få til tunge, gode faglige miljøer, men maktspredning innenfor forskning og kunnskap er også et viktig punkt. Det er viktig å ha motmakt. At man kan ha ulike fagmiljøer som også kan utfordre hverandre, er også en viktig del av dette. Så det er ikke sånn at hvis man slår sammen alt, blir det mer genialt. Nei, av og til er det viktig å ha motmiljøer som også kan være med på å utvikle fagmiljøer på en helt annen måte.

Regjeringa har innført fryns med hensyn til støtten til forskningsinstitusjoner og vil ikke ta flere inn. Det mener jeg er å stenge døra for ny forskning, for nye fagområder og for utvikling av sektoren. Jeg håper at det, som statsråden sier, er en utvikling på dette området. Men dette med å klare å knekke denne nøtta er en av de store utfordringene som en forskningsmelding bør ta inn over seg, og jeg håper statsråden sier at hun har fått mange gode ideer etter dagens debatt.

Statsråd Kristin Halvorsen [13:12:10]: Jeg leser vel innstillingen fra komiteen på dette området som at dette er en diskusjon som komiteen ønsker å ta, men at man ønsker å vente på det grunnlaget vi får, gjennom de utredningene vi har bestilt, slik at dette blir et tema i den nye forskningsmeldingen. Det synes jeg er en god tilnærming, for vi trenger et godt grunnlag for å vurdere dette, og vi trenger å ta den diskusjonen skikkelig. Så jeg har lyttet med interesse på debatten så langt og mener at vi nå er inne i den fasen hvor vi nettopp kan ta den diskusjonen, og så kan man konkludere når vi kommer utpå nyåret neste gang.

Spørsmålet om hvordan man skal sikre god kvalitet, og at forskningsinstitusjonene skal søke samarbeid, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon – det som kalles for SAK-politikken – har vært viktig, fordi vi har hatt utfordringer i forhold til å balansere hvordan man kan sørge for god kvalitet i den forskningen som gjennomføres, uten at man sprer bevilgningene for tynt utover.

Regjeringen deler den problemforståelsen som er avdekket, men vi varslet i St.meld. nr. 30 for 2008–2009, Klima for forskning, at vi ikke skulle følge opp Stjernøutvalgets politiske anbefaling akkurat sånn som det var foreslått, men heller legge til rette for mer frivillige reformer og prosesser, hvor fagmiljøer og institusjonsledere har sett muligheter og fordeler som ligger i et tettere samarbeid.

La meg understreke at forskningsinstituttene har en sentral plass i det norske forsknings- og innovasjonssystemet. En fellesnevner for instituttene er at de utfører FoU på et ikke-kommersielt grunnlag, samtidig som de organisatorisk ikke sorterer direkte under et lærested. Utover dette er instituttsektoren svært heterogen når det gjelder faglig innretning, FoU-intensitet og omfang. Dette må også ses i lys av at instituttene betjener mange forskjellige markeder og er konkurransedyktige på internasjonale arenaer, som EUs rammeprogrammer for forskning.

Tilgang til gode fagmiljøer som kan levere anvendt forskning av høy kvalitet i hele landet, er viktig for regjeringen. Instituttsektoren i Norge består i dag av relativt mange, og på noen områder til dels små, enheter. Høy

kvalitet og relevans i FoU-arbeidet tilsier at fagmiljøene og institusjonene bør ha en viss størrelse. Å kunne utnytte stordriftsfordeler knyttet til forskningsinfrastruktur, administrativ kapasitet og kompetanse på prosjektakkvisjon og -oppfølging kan være avgjørende i arbeidet med å bygge opp forskningsinstitusjoner som er faglig konkurransedyktige.

Instituttsektoren utførte forskning for over 10 mrd. kr i 2009. Det er om lag en fjerdedel av all forskning som utføres i Norge. Sektoren er altså en betydelig leverandør av – primært – anvendt forskning og arbeider tett på sine oppdragsgivere i offentlig og privat sektor. Instituttene er dermed sentrale bidragsytere for verdiskaping og velferdsutvikling. Når markedet henvender seg til et forskningsinstitutt, skal det være med visshet om at tjenestene som leveres, holder høy kvalitet. For å bidra til dette blir det gitt en statlig basisfinansiering som skal gå til langsiktig kompetanseoppbygging i instituttet. Det er denne forskningskvaliteten som skiller instituttene fra det ordinære konsulentmarkedet.

Nåværende basisbevilgningsordning for instituttene er regulert gjennom retningslinjer fastsatt ved kgl. resolusjon av 19. desember 2008. Retningslinjene er en oppfølging av St.prp. nr. 1 for 2007–2008, fra Kunnskapsdepartementet, som fastsatte prinsippene for finansieringssystemet. Det er senere redegjort for den ordningen.

Vi går nå gjennom dette fordi det har vært en forutsetning at ordningen skulle evalueres etter at den har virket i tre år. Vi skal ferdigstille den evalueringen høsten 2012, og den vil utgjøre et kunnskapsgrunnlag for den neste forskningsmeldingen som vi etter planen vil legge fram for Stortinget i 2013. Det betyr at eventuelle endringer i finansieringssystemet, herunder kriterier for deltakelse og hvilke institutter som omfattes, skal være kunnskapsbasert og inngå i en helhetlig forskningspolitikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [13:17:54]: Jeg skal prøve meg på å være litt dynamisk og konstruktiv. Statsråden snakket om størrelse, og størrelse er viktig. Men hun snakket også om dette med å være tett på. Det er klart at norsk næringsliv, særlig langs kysten, ligger i små og mellomstore cluster og skaper enormt med verdier. Men de ligger ikke alle i Oslo, Bergen og Trondheim, så det med størrelse og tett på er ikke alltid like lett å kombinere.

Så til det dynamiske spørsmålet – statsråden snakket også om å spre bevilgningen for tynt, det er jeg enig i, det skal man ikke gjøre: Men er det slik at statsråden er sikker på at akkurat de instituttene som er inne i ordningen i dag, er de rette, er de som skal løfte Norge framover og inn i den nye tid – i forhold til klima og andre utfordringer som statsråden er opptatt av? Eller er det slik at statsråden kan tenke seg at det er noen utenfor den ordningen som Stortinget og regjeringen ikke har tenkt på tidligere, som kanskje burde inkluderes i ordningen på noe sikt?

Statsråd Kristin Halvorsen [13:18:53]: Det finnes jo ikke noe annet svar på det spørsmålet enn at det selvsagt

kan tenkes. Men det er viktig at man vurderer og klarer å sette disse hensynene – og balansegangene – opp mot hverandre. Representanten Lien har helt rett i at det samarbeidet man klarer å få til i noen områder, mellom et lokalt næringsliv og et forskningsinstitutt, kan avhenge av gode kontakter og nærhet. Men i moderne tider er det heller ikke slik at man ikke kan samarbeide med noen som ligger litt lenger unna. Balansegangen mellom tilgjengelighet og høyt faglig nivå vil uansett være viktig.

Så kan det selvfølgelig være sånn at dette utvikler seg, at vi må være åpne for at det kan være andre kriterier for framtiden som skal avgjøre om man blir en del av dette systemet.

Presidenten: Replikskordskiftet er avsluttet.

Heidi Sørensen (SV) [13:20:12]: La meg bare kort få bemerke at vi som i forrige stortingsperiode deltok i debatten om instituttfinansieringen, var oss meget bevisst da vi allerede den gangen skrev at ordningen skulle evalueres etter å ha virket i tre år. Det ble gjort – etter mine begreper – betydelige framskritt i forrige periode, mot en mer transparent, mer objektiv finansiering av instituttsektoren enn den som hadde gått forut.

Men det er vel heller ingen overraskelse at ikke alle blant oss følte at vi kom helt i havn. Sånn sett synes jeg det er holdt mange gode innlegg i salen i dag som kan gå inn i det arbeidet som skal skje med forskningsmeldingen. Jeg er også glad for at det er bred støtte for at denne sektoren er viktig. Den står for en fjerdedel av alt forskningsarbeidet vi gjør i dette landet, og er noe av det mest dynamiske vi har.

Vi har utfordringer – noen av dem er pekt på i dag. Det gjelder likebehandling av sektorene samtidig som vi klarer å ivareta en prioritering. Konkurransen mellom instituttene i forskjellige sektorer som har forskjellig grad av basisfinansiering er også en sånn type utfordring. Dette er det all grunn til å se videre på i det arbeidet som skal skje med forskningsmeldingen.

Da må jeg til slutt si at debatten i dag har vært oppløftende med tanke på det arbeidet som vil skje med denne saken, her og i regjeringen, i det kommende året.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [13:21:54]

Interpellasjon fra representanten Truls Wickholm til kunnskapsministeren:

«Karlsen-utvalget, som St.meld. nr. 44 (2008–2009) Utdanningslinja bygger på, foreslo i sin NOU at fullført videregående opplæring skal gjøre elevene generelt studieforberedt uavhengig av utdanningsprogram. Utvalget foreslo også å bygge ut Y-veien til flere fagområder. Både LOs og NHOs representanter i NOU-en stilte seg bak dette forslaget. Noe av bakgrunnen for forslaget var at utvalget mente at dette kunne bidra til å øke statusen til fag- og yrkesopplæringen. Elever fra flere sosiale lag vil lettere

kunne velge et yrkesfaglig tilbud på videregående opplæring. I dag velger nesten ni av ti elever med foreldre som har høyere utdanning, å begynne på studiespesialisering. Utvalget mente også at styrkingen av basiskompetansen i skolen kunne forsvare at flere ville være studieforberedt.

Hvilke tanker gjør statsråden seg om disse forslagene, og deler statsråden det synspunkt at man gjennom å likestille de to løpene i videregående opplæring hever statusen?»

Truls Wickholm (A) [13:23:05]: I løpet av dette halvåret vil alle de ti uavhengige evalueringene av Kunnskapsløftet være klare. De vil danne grunnlaget for en stortingsmelding fra Kunnskapsdepartementet, som skal evaluere Kunnskapsløftet. Statsråd Halvorsen varslet på en NHO-konferanse 12. januar at meldingen vil være viktig for den videregående opplæringen generelt og for fag- og yrkesopplæringen spesielt. Ett av punktene som ble varslet, var også at man skulle se på veien videre når det gjelder fagbrev.

Jeg har også merket meg statsrådens engasjement for gjennomføringen i de yrkesfaglige utdanningsløpene og hennes engasjement for å heve statusen til yrkesfagene i samfunnet. Det vil derfor, i den sammenheng, være interessant å diskutere forslaget om at «fullført videregående opplæring skal gjøre elevene generelt studieforberedt uavhengig av utdanningsprogram». Dette har blitt foreslått flere ganger, men i det siste har det blitt foreslått av Kvalitetsutvalget, som ble ledet av Astrid Søgner, og videre ble det også foreslått av Rolf Jørn Karlsen og NOU-en Fagopplæring for framtida.

Søgner-utvalgets flertall mente at fullført videregående opplæring gjør studenter generelt studieforberedt uansett utdanningsprogram. Utvalget fra 2003 mente at grunnopplæringen var betydelig styrket gjennom en sterk vekt på basiskompetansen, og at kravene til basiskompetanse både representerte en faglig bredde og hadde så stor grad av faglig fordypning at en godt utviklet basiskompetanse, koblet med fagkompetanse, ville imøtekomme de kravene som settes til den enkelte i studiesituasjonen. Videre argumenterte også utvalget med at tendensen, nasjonalt og internasjonalt, var at grenser mellom utdanninger og utdanningsnivåer bygges ned – eksempelvis at realkompetanse etter hvert er blitt et prinsipp som anvendes for opptak til videre studier.

Utvalget la også vekt på at Kvalitetsreformen medførte at studentene i høyere utdanning skulle følges bedre opp, og at læringsmiljøene der skulle forsterkes. I likhet med det flertallet i utvalget konkluderte med den gangen, mener jeg at det er viktig, og riktig, at elever som har kapasitet til det, får anledning til å ta fag eller deler av fag innenfor høyere utdanning.

I etterkant av Kvalitetsutvalgets forslag ble ikke kravet om generell studieforberedthet fulgt opp. I St.meld. nr. 30 for 2003–2004, Kultur for læring, begrunnet departementet dette med at «en kvalitetsforbedring i grunnopplæringen som Kvalitetsutvalget la til grunn for sitt argument, først vil være en realitet etter at reformen er gjennomført og har fått virke». Det har den fått i dag, og det hadde den

også fått da Karlsen-utvalget tok opp igjen forslaget noen år etterpå. Lese- og skriveopplæring fra 1. klasse er blitt innført fra høsten 2006. Fra høsten 2008 er også timetallet i grunnskolen økt med til sammen fem uketimer fordelt på 1.–4. trinn. De fem timene er nå fordelt på to timer norsk, to timer matematikk og en time engelsk. Karlsen-utvalget stilte seg bak Kvalitetsutvalgets vurderinger, og jeg mener at vi i dag kanskje har enda større grunn til å gjøre det.

Karlsen-utvalget skrev også at de antok at de ungdommene som ønsket å ta høyere utdanning, både ville være motivert for studier og ha forutsetninger for det. Jeg tror at de som har hatt en jobb, og som vurderer å gå tilbake til studier, skjønner at det er en alvorlig beslutning de tar – kanskje mer alvorlig enn bare å fortsette fra et videregående løp og inn i studier. Karlsen-utvalget argumenterte også med at det i dagens samfunn ikke nødvendigvis er en sammenheng mellom formell kompetanse og realkompetanse. Dette siste argumentet følger resonnetet fra Kvalitetsutvalget om at nasjonale og internasjonale trender går mot mer bruk av realkompetansevurdering og nedbygging av utdanningshindringer. Dette uttrykkes også særlig i det europeiske kvalifikasjonsrammeverket EQF og i vårt eget nasjonale kvalifikasjonsrammeverk NKR.

Der man tidligere har sammenlignet kvalifikasjoner ved å ta utgangspunkt i innsatsfaktorer som utdanningens lengde, pensum og utdanningsinstitusjon, er EQF et kvalifikasjonssystem som tar utgangspunkt i resultater. EQF tar utgangspunkt i forventet læringsutbytte i form av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. På Kunnskapsdepartementets hjemmesider kan man lese at EQF er «en beskrivelse av hva man kan forvente at alle personer på det aktuelle kvalifikasjonsnivå skal vite, kunne og være i stand til å gjøre».

I det norske systemet NKR er yrkesfag og studieforberedende fag begge plassert inn på samme nivå – nivå 4. Det står riktignok i forklaringen:

«Norsk videregående opplæring er klart strukturert i studieforberedende og i yrkesrettete utdanningsprogram. Departementet har derfor utformet separate læringsutbyttebeskrivelser for studieforberedende og yrkesrettede kvalifikasjoner.»

Men de havner allikevel på samme nivå, og skal oversettes på samme nivå inn i det europeiske systemet. Det er ikke alle land som har plassert sine fagarbeidere på dette nivået. I Norge har vi gjort det.

For å trekke ut noen av de overordnede beskrivelsene i NKR: Hvor komplekse er de oppgavene som kan ivaretas på dette nivået, f.eks. med tanke på å vurdere og anvende kunnskap, hvor komplekse samarbeidssituasjoner kan man delta i, i hvilken utstrekning kan man sette kunnskapen inn i en sammenheng, og i hvor stor grad kan man ta ansvar for sin egen læring og videre kompetanseutvikling?

Jeg mener det hersker en gammeldags konservatisme når det gjelder hvem som er skikket for høyere utdanning. Allmennfaglig, eller studieforberedende, som vi kaller det nå, er ikke lenger et speilbilde av den akademiske verden. Fagsammensetningen og arbeidsformen har endret seg, og mange kommer allerede inn i høyere utdanning via andre veier, som realkompetanse og Y-veien. De som har valgt å

gå Y-veien for å bli ingeniører, har klart seg like godt som dem som kommer inn på grunnlag av allmenn studiekompetanse. Den erfaringen som de med fagbrev har, er gull verdt videre i yrkeslivet, og tilbakemeldingene fra arbeidslivet er nettopp at det ofte er disse som er de beste – de med både praktisk og teoretisk bakgrunn.

Norsk arbeidsliv og norsk utdanning er tjent med at vi får en miks av folk med ulike bakgrunner. Da Karlsen-utvalget foreslo generell studieforberedthet, sto både LOs og NHOs representanter i NOU-en bak det forslaget. Noe av bakgrunnen var at utvalget mente at dette ville bidra til å øke statusen til fag- og yrkesopplæringen, og dermed også tilstrømmingen. I dag er det flere som søker seg til studieforberedende enn til yrkesfag. Det rimer dårlig med det behovet som samfunnet har for fagarbeidere innen alt fra helse til bygg. Jeg har sett at noen også sier at dette forslaget er håpløst, når det vi trenger, er fagarbeidere. Jeg tror det er motsatt. Jeg tror det er også derfor arbeidslivets parter, de to største på hver side, mener at dette er et riktig forslag.

Tor-Arne Solbakken som er nestleder i LO, har sagt at det å ikke gi de som tar fagbrev, muligheten til å studere videre er diskriminering av kunnskap. Det er jeg enig i. Som det står i interpellasjonen, velger i dag nesten ni av ti elever med foreldre som har høyere utdanning, å begynne på studiespesialiserende. De gjør det fordi de er redde for å sperres inne i et system med få eller uklare muligheter videre. Vi går etter min mening glipp av veldig mange gode fagarbeidere, fordi deres oppfatning av hva fagbrev er, og hvilke muligheter det gir, ikke nødvendigvis er riktig – for det gir jo allerede i dag en del muligheter. Men jeg tror at den oppfatningen elevene har av hva det er, rimer ganske godt med det signalet vi som samfunn, som stor-samfunn, kommuniserer om yrkesfag og yrkesfaglige retninger. Vi ser at f.eks. på linjer for helsefagarbeidere velger over halvparten av de som går der, å hoppe av, for så å gå videre på studieforberedende og aldri begynne i lære for å ta fagbrevet. Hvis vi kunne anerkjenne yrkesfagene nasjonalt, på samme måte som vi anerkjenner dem gjennom kvalifikasjonsrammeverket, ville nok også flere elever fra flere sosiale lag enn i dag lettere velge yrkesfag. Det ville være lettere å kommunisere at dette er en utdanning som gir deg alle muligheter videre i livet.

Jeg tror at dette forslaget vil styrke norsk utdanning. Istedenfor å lage særordninger for videre løp med fagbrev innen spesielle høyere utdanningsløp gir vi en generell adgang til å gå videre med fagbrev. Så vil det sikkert bli møtt av noen hindringer: hvordan sikre rettferdig opp-tak? Noen studier har allerede i dag også krav til forkurs om man ikke oppfyller krav til realfag. Kanskje vil dette også være aktuelt for andre fag med særlige krav til spesialisert kunnskap. Poenget er å gi alle med fullført videregående opplæring rett til å gå videre. Framtiden vil kreve omstillingsevne. Norge skal leve av kunnskapen vår. Hva kan være bedre da enn å gi flest mulig tilgang til mest mulig kunnskap?

Øyvind Korsberg hadde her inntatt president-plassen.

Statsråd Kristin Halvorsen [13:33:29]: Jeg vil første takke representanten Wickholm for at han tar opp et spørsmål av stor betydning. Det er viktig å bidra til at flere unge velger å fullføre videregående utdanning med fagbrev. Det norske samfunnet er nå og i framtiden helt avhengig av flere fagarbeidere om vi skal opprettholde vårt velferdssamfunn. Norske fagarbeidere kjennetegnes ved selvstendighet og ved at de er selvdrevne, sammenliknet med mange av deres kolleger i andre land.

Dette utgjør et viktig fundament for å opprettholde et velfungerende velferdssamfunn. En solid og attraktiv fag- og yrkesutdanning er derfor et avgjørende kort i vår velferd og konkurranseevne. Jeg er sikker på at jeg har representanten Wickholm med meg i synet på dette. Jeg vil gjerne understreke at fagbrev i seg selv er en solid utdanning som står godt på egne bein, som gir interessante arbeidsoppgaver, og som løser viktige oppgaver i vårt samfunn – og ikke bare er en mellomstasjon for noe annet, men det *kan* være en mellomstasjon for noe annet.

Jeg er, som representanten Wickholm, opptatt av at valg i utdanningsløpet ikke skal legge unødige begrensninger på muligheter for utdanning senere for dem som ønsker det. Det kan være lett å si seg enig i at f.eks. en fagarbeider i helsefag, med gode karakterer fra fellesfagene og kanskje noen års arbeidserfaring, kanskje er mer motivert og bedre rustet enn en 19-åring som akkurat har hanglet seg gjennom videregående og har stått med et nødsrik. Men det kan likevel være for enkelt å si at vi skal åpne høyere utdanning for alle med fagbrev.

Det er ulike hensyn som taler for og imot forslaget om å likestille søkere med fagbrev og søkere med gjennomført studieforberedende utdanning. Derfor har jeg lyst til å ta opp noen momenter som vi må veie mot hverandre. Spørsmålet om hva som skal til for å kunne ha nytte av høyere utdanning, ble på denne måten fremmet allerede av Plankomiteen i 1945. Komiteen foreslo et likeverdig system mellom yrkesutdanning og allmennutdanning. Plankomiteen mente at yrkesutdanningen tilbød utdanning av samme verdi som allmennutdanningen. Forslaget møtte imidlertid så stor motstand at Stortinget den gangen ikke gikk videre med forslaget. Kvalitetsutvalgets flertall mente i 2003 i første rekke at alle som har gjennomført 13 års skolegang, skulle være generelt studieforberedte. Utgangspunktet for forslaget var å gjøre det enklere for elever ved de yrkesfaglige utdanningsprogrammene å begynne i høyere utdanning uten å måtte ta påbyggingsåret. Flere av høringsinstansene til Kvalitetsutvalget var skeptiske til forslaget. Blant annet var universitets- og høyskolesektoren bekymret for en ytterligere nivåsenkning. Det ble vist til at det allerede er mange som sliter med å fullføre et universitetsstudium, noe som kan tyde på at den delen av videregående opplæring som skal gjøre elevene studieforberedte, ikke fungerer optimalt i dag. Forslaget fra Kvalitetsutvalget ble ikke fulgt opp.

Karlsen-utvalget, som i 2008 la fram NOU-en Fagopplæring for framtida, mente at ungdommer med fagutdanning som ønsket å ta høyere utdanning, både vil være motivert for studier og ha forutsetninger for det. Dessuten forutsatte utvalget at alle elever dette er aktuelt for, har

fått god rådgivning om sine framtidige valg i løpet av sin videregående opplæring. Utvalget argumenterte videre for at det i dagens ordninger er eksempler på at enkelte studier utjevner studentenes ulike forutsetninger ved innføringskurs eller innføringsklasser. Dette kunne også utvides til flere studier.

Jeg oppfatter Karlsen-utvalget slik at man så behov for å utligne forskjeller i kompetansebakgrunn mellom fagarbeidere og elever med studiekompetanse. Man foreslo bl.a. å tilby innføringskurs og andre muligheter for å ta hele eller deler av de allmenne fagene, tilpasset studier på høyere nivå.

Per i dag er et påbyggingsår hovedtilbudet for elever fra yrkesfaglige utdanningsprogram som ønsker å få studiekompetanse. Gjennom Reform 94 fikk alle yrkesfagene en kjerne av felles allmenne fag. Dette gjorde det mulig å etablere et felles påbyggingsår for at yrkesfagelevne uavhengig av fagbakgrunn kunne oppnå generell studiekompetanse. Til tross for at man gjennom denne ordningen ønsket å bedre yrkesfagelevnes muligheter til å ta høyere utdanning, var det neppe noen som hadde forestilt seg at søkningen til påbyggingsåret skulle være så sterk.

De siste årene har søkningen til påbyggingskursene økt dramatisk. I 1996 var det 1 700 søkere. I 2001 var det 5 500 og i 2011 13 500 elever som tok påbygging. Det vil altså si en økning på 145 pst. de siste ti årene.

I en nylig publisert rapport presenteres en studie av utdanningstilbudet påbygging til generell studiekompetanse skoleåret 2010–2011. Prosjektet er gjennomført på oppdrag av de fem fylkeskommunene Østfold, Akershus, Buskerud, Rogaland og Nord-Trøndelag. Noen viktige hovedpunkter fra studien er: Den viser at påbyggingen har blitt en hovedvei gjennom videregående opplæring for et stort antall yrkesfagelever. Studien viser at nesten en av fem påbyggelever hadde bestemt seg for å ta påbygg allerede før de begynte på videregående. Antakelsen om at påbygging er en oppsamlingsplass for elever som egentlig vil ha læreplass, stemmer ikke – nesten alle elever på påbygging hadde kurset som førstevalg. Hovedproblemet med påbygging er den høye andelen som ikke fullfører. Det er bare litt over 50 pst. som består påbyggingsåret på normert tid. Det kan bety at påbyggingsåret er for tøft og for ambisiøst for store deler av denne elevgruppen.

Selv om denne studien omfatter elever som har søkt fra Vg2 til påbygg, og således ikke omfatter dem som har fullført en fagutdanning, er det grunn til å vurdere om dette er et signal om at kravene til studiekompetanse best kan oppnås på bakgrunn av gjennomført studieforberedende utdanning.

I en undersøkelse om elevers motivasjon for utdanningsvalg av NIFU blir elever på helsefagarbeider- og barne- og ungdomsarbeiderutdanningene spurt om sine utdannings- og karriereplaner når de er på Vg1, Vg2 og i læretiden. Målet med undersøkelsen er å finne ut hvorfor så mange velger påbygging til generell studiekompetanse istedenfor å fullføre fagbrevet.

Tendensen er veldig klar: Allerede på Vg1 er det mange som har planer om å ta høyere utdanning. Om lag 37 pst. har planlagt å gå rett på påbygging etter Vg2. Når man spør

elevene på Vg2, øker denne andelen til 50 pst. Også de som er lærlinger, eller som planlegger å fullføre fagbrevet, ønsker å gå videre i høyere utdanning. Undersøkelsen viser at elevene først og fremst er opptatt av forhold i arbeidslivet når de gjør slike valg. De mener de ikke vil få de oppgaver og karrieremuligheter som de ønsker seg uten å ta høyere utdanning.

Det er i denne sammenhengen viktig å utvikle og utvide Y-veien som tilbud for fagarbeidere. I Meld. St. 13 for 2011–2012 Utdanning for velferd ble det vist til at ungdom med fagbrev som helsefagarbeider, barne- og ungdomsarbeider, ortopeditekniker eller i ambulansesfaget vet mye om hva det vil si å arbeide i helse- og velferdstjenestene, og hvilke utfordringer medarbeiderne står overfor faglig og menneskelig i møte med ulike brukergrupper. For å bidra til å gjøre helse- og sosialfaglig videregående opplæring mer attraktiv vil regjeringen legge til rette for at den kan gi grunnlag for opptak til høyere utdanning gjennom en Y-veisordning. Y-veien dreier seg om spesielt tilrettede tilbud som bygger på tidligere utdanning og arbeidserfaring. Den handler også om å anerkjenne fagspesifikk yrkeskompetanse som verdifull i en akademisk sammenheng, noe som er særlig viktig innenfor fagområder som av kvalitetshensyn er avhengig av en sterk kobling til yrkesfeltet.

Ingeniørutdanningen har gode erfaringer med Y-veien. Kandidatene er attraktive på arbeidsmarkedet, og rapportene viser også at studiemiljøet er blitt bedre med flere typer studenter. Denne gjennomgangen viser at spørsmålet som representanten Wickholm tar opp, må diskuteres videre. Jeg vil våren 2013 legge fram en melding for Stortinget på bakgrunn av evalueringene av Kunnskapsløftet. Der vil det være naturlig å drøfte hvilke krav vi som samfunn skal stille for opptak til høyere utdanning – men også om det kan være fornuftig å se på hvordan vi organiserer de yrkesfaglige studieløpene fram til fagbrev. Kan hende vil en organisering der deler av fellesfagene kommer senere i løpet enn de første to årene, gi bedre grunnlag for også å klare overgang til studier på høyere nivå. Jeg ser derfor fram til å fortsette denne diskusjonen.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg støtter representanten Wickholm i at vi fortsatt må jobbe for å heve yrkesfagenes status på flere måter. Jeg er opptatt av at vi har en fagopplæring som holder høy kvalitet, og som gir oss gode fagarbeidere. Jeg er opptatt av at vi skal fortsette å gjøre det godt i arrangementer som Yrkes-NM, -EM og -VM. Og jeg er opptatt av at vi løfter fram de gode målsettingene som ligger i den nylig undertegnede samfunnskontrakten for flere læreplaner. Her har partene i arbeidslivet og regjeringen blitt enige om både målsettinger framover og hva vi forplikter oss til.

Truls Wickholm (A) [13:43:54]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg takker også for at hun signaliserer at dette er ting som er viktige å diskutere videre.

Bare for å understreke det: Jeg er helt enig i det statsråden tar opp, om at yrkesfag har stor verdi i seg selv. Det å ha et fagbrev har stor verdi i seg selv. Det er ikke en stasjon for å gå videre. Men jeg er opptatt av at det skal kunne

være det, og at vi ikke sier til norsk ungdom: Velger du studieforberedende, er alle muligheter til stede for deg – bli hva du vil, gjør hva du vil. Men velger du yrkesfag, er det et ganske snevert løp som ligger framfor deg – med mindre du skulle komme til å bli 25 i løpet av den perioden, for da er alt plutselig åpent igjen.

Jeg tror det hadde vært bedre om vi signaliserte tidligere at har du tatt et fagbrev, har du også en kompetanse som gjør deg i stand til å kunne bruke kunnskap på en fornuftig måte og å kunne tilegne deg ny kunnskap, noe jeg mener det norske kvalifikasjonsrammeverket er en tydelig indikasjon på.

Så ble det også vist til at man i Kvalitetsutvalget pekte på at det var mange som hadde problemer med å gjennomføre en universitetsutdanning. Det gjaldt også dem som hadde gått studieforberedende. Kvalitetsutvalget pekte også på at noe av problemet kanskje ikke lå på elevene og studentene som kom inn, men hvordan de ble møtt av universitetene, og den måten læringen foregikk på i institusjonene.

Så synes jeg det er bra det arbeidet som er gjort av regjeringen i forbindelse med Meld. St. 13 for 2011–2012, om Y-vei for helsefagarbeidere. Men jeg tror man trekker noen raske konklusjoner når man sier at påbygg er for kjedelig og for tøft for noen, og at man dermed sier at den beste veien kanskje er å gå gjennom studieforberedende. Påbyggingsmuligheten som man har i dag, beskrives av mange som nettopp veldig kjedelig og monoton, og man har en ganske stor oppsamling av de fagene man ikke har tatt. Så der man på studieforberedende linje har norsk noen timer her og noen timer der, går man altså inn på en linje hvor man blir møtt med syv timer norsk om dagen – og så skal man sitte og gjennomføre det. Jeg tror at det er en veldig lite motiverende måte å jobbe videre på.

Jeg er i hvert fall glad for de positive signalene. Jeg ser også fram til debatten videre. Håper det blir en spennende og fordomsfri debatt.

Statsråd Kristin Halvorsen [13:47:08]: Jeg istemmer ønsket om at vi nå må samle det vi har av kunnskap, når de siste rapportene kommer om Kunnskapsløftet, pluss tilleggende informasjon, bl.a. det nye vi nå vet om påbyggingsåret, som jo altfor mange har gått rundt og trodd var noe som elever som ikke fikk lærlingplass, tydde til, men som de egentlig ikke ønsket. Det viser seg altså at det ikke er sånn. Det viser seg at ganske mange elever ønsker å kombinere yrkesfagene med å få studiekompetanse, og de lager sin egen miks, nemlig – helt planlagt – ved å velge å gå Vg1 og Vg2 på yrkesfag og så veksle til påbygging. Antagelig har de ikke like god oversikt over, når de planlegger for et sånt løp, hvor krevende påbyggingsåret er. Det er helt riktig som representanten Wickholm sier, at det er et oppsamlingsår for det man mangler ellers, og det kan være et veldig tungt år – antagelig det tyngste året som er innenfor hele tilbudet om videregående opplæring.

Jeg er jo også interessert i den gjennomgangen for å se hva det er som gjør at de som hele veien har bestemt seg for at de vil søke sykepleierutdanning, velger helsefag og den kombinasjonen – og det tror jeg de i veldig stor grad gjør

fordi de er på jakt etter noe som er relevant for den utdanningen de kan tenke seg senere. Det tror jeg ikke bare gjelder på videregående nivå og yrkesfagene, jeg tror det også gjelder på studieforberedende. Jeg får stadig flere henvendelser om at det gjelder også innenfor høyere utdanning og universitetene. Man ønsker seg større relevans i måten man gjennomfører studiene på – ofte i et tettere samarbeid med arbeidslivet rundt og det studieløpet man har lagt opp til. Det er en veldig spennende diskusjon som jeg mener også bør inngå i dette.

Så har vi noen utfordringer når det gjelder hvordan vi skal legge til rette for en god yrkesopplæring. Den modellen som i dag er to pluss to – to år på skole og to år i lære – er for lite fleksibel for mange løp. Det er et ønske om å kunne kombinere kontakt med arbeidslivet og det teoretiske litt mer i glidelås gjennom fire år enn det det er lagt opp til nå. Jeg tror at det vil øke læringsutbyttet for veldig mange. Jeg tror også at yrkesfagene kan ha noen utfordringer: Det er antagelig – stadig mer – skremmende for en 16-åring å gjøre valg som utelukker noen muligheter allerede i så ung alder, og at én grunn til at mange velger studieforbereidende, er at de ønsker å holde alle muligheter åpne.

Gunvor Eldegard (A) [13:50:31]: Først vil eg takka interpellanten for å ta opp eit veldig viktig tema. Eg synest dette er noko me bør jobba for for å få fleire til å velja yrkesfag, heva statusen på all vidaregåande opplæring og få ein jamnare kjønnsbalanse i val av utdanning og yrke. I tillegg er eg oppteken av å få ein større fleksibilitet i den vidaregåande opplæringa.

Yrkesfaga har over lengre tid komme i siste rekkje i utdanningssystemet. Verdien av handverks- og yrkesopplæring har ikkje fått den positive posisjonen og merksemda som står i forhold til det alle dei viktige, interessante og flotte faga faktisk representerer. Derimot vil eg seia at merksemda rundt fråfall på yrkesfag gjer at faga i seg sjølve får eit negativt fokus. Det må me snu. Når ein f.eks. har fagbrev som elektrikar, har ein ein veldig god kompetanse. Den kompetansen må me læra oss å verdsetja, og han må kunna nyttast på fleire måtar, ikkje berre til jobb eller vidare til ingeniør.

I min interpellasjon til kunnskapsministeren den 29. mars i år, om å få fleire til å velja utradisjonelt, spesielt på yrkesfagnivå, var det fem tiltak som eg meinte burde vera på plass for å få dette til: betre rådgjeving, prosjekt med rollemodellar, nettverksbygging, likestillingsansvarleg i fylkeskommunen og at fagbrev burde gje studiekompetanse. Eg trur at desse tiltaka gjeld ganske generelt for både gutar og jenter.

Eg trur at betre rådgjeving og moglegheit for studiekompetanse er nøkkelfaktorar for eit betre vidaregåande studietilbod til alle. Ofte høyrer me foreldre seia til ungdommen sin: Ta allmennfag, så er det inga hindring for kva du kan gjera vidare. Men eg trur at dersom fagbrev og gav kompetanse til vidare studiar, ville det ha vore lettare å starta med eit fag. Eg trur at auka status for yrkesfag og betre kjønnsbalanse er to sider av same sak. I dag syner det seg at av dei som har gått Y-vegen, frå yrkesfag utan

studiekompetanse til ingeniørutdanning, er det ein langst større del som fullfører og består, enn ved ei ingeniørutdanning, som byggjer på vanleg studieførebuande kompetanse. Dette tilseier, meiner eg, at ein kanskje burde testa ut Y-vegen i andre fag òg.

Eg sa til å byrja med at eg meiner at fleksibilitet er viktig. Da tenkjer eg at det burde vera mogleg at dersom du har gått to eller tre år på allmennfaglege studium, kunne du kanskje etterpå få lov til å ta eit komprimert yrkesfagleg løp – at ein i staden for studiepåbygging kan ta ei yrkesfagleg påbygging. For når du som 15–16-åring skal velja, er det ikkje, som òg ministeren var inne på i stad, veldig lett å vita kva ein kan verta. Da er det slik, som eg har sagt før, at mange tek allmenne fag for at det ikkje skal vera nokon hindringar. Men dersom du etterpå ønskjer å gå over på yrkesfag, er veggen gjerne stengd, og du har på ein måte brukt opp «retten» din – så du må starta heilt på nytt.

Eg meiner at ein likevel har eit ganske godt grunnlag i basisfaga, og da bør det vera mogleg å laga eit komprimert løp for den yrkesfaglege delen. Der må me òg få behalda retten til lærlingplass. Med eit slikt løp vil me gjera det vidaregåande studietilbodet på vidaregåande skule mykje meir fleksibelt. Eg ønskjer at statsråden skal vurdera ei sånn moglegheit.

Så til ei anna lita sak, som eg synest bør vurderast. Veldig ofte høyrer me at folk meiner det er for mykje teori på yrkesskulen, men eg meiner at i tillegg til den teorien som ein får, skulle ein òg få høve til å velja andre teoretiske fag. For det går faktisk an å vera interessert i både elektro og historie. Igjen – mitt mål er eit meir fleksibelt utdanningssystem.

I handlingsplan for likestilling står det at det er eit mål å få mindre kjønnsdelte utdanningsval. Dersom me får til det, vil det òg heva statusen på yrkesfag.

Betre rådgjeving har eg ofte snakka om. Eg har berre lyst til å stilla eit spørsmål: Er det nokon ungdomsskuler som har folk med fagbrev som gjev råd vidare? Eg trur den kompetansen er veldig liten på ungdomsskulen. Det som me høyrer frå mange elevar når det gjeld rådgjevinga, er at dersom du har gode karakterar, får du beskjed om å ta allmennfag, og dersom du er midt på treet og er jente, så kan du ta teikning, form og farge. Sånn kan det ikkje vera.

I helga var eg saman med jentene i «Jenter i Bil & Elektro», og dei gav meg tilbakemelding om at det var litt uoversiktleg, så dei har sjølve laga ein eigen brosjyre som eg vil gje til kunnskapsministeren, om alternativa dersom ein tek yrkesfag.

Tord Lien (FrP) [13:55:52]: Denne debatten har jeg gledet meg til siden 8. mai, da LOs nestleder, Tor-Arne Solbakken, og representanten Wickholm sto fram i Dagsavisen med sitt glade budskap, som jeg for så vidt allerede da slet litt med å forstå. Derfor gledet jeg meg til debatten i dag, og derfor er skuffelsen stor når jeg forstår enda mindre etter å ha hørt dagens innledning. Jeg er glad for at statsråden allerede har lagt død og maktesløs den mest outrerte tolkningen av Wickholms utspill, slik at vi slipper å bruke mer tid på det, for jeg skjønner ikke hva representanten mener. Mener representanten at to år med yrkesfag i

videregående skole skal kvalifisere til carte blanche i høyere utdanning? Eller mener han at to år på skole og to år som lærling og noen år i jobb skal kvalifisere til det? Hva skal det kvalifisere til? Alle disse spørsmålene står fortsatt ubesvart, men jeg er glad for at statsråden er så tydelig som hun er, på at du er nødt til å være kompetent og være bevisst din kompetanse for å komme inn på høyere utdanning.

Den samme Solbakken sier at å ikke gi yrkesfagelevne mulighet til å studere er diskriminering. Ja, men det er altså ingen i denne salen som ønsker det. Det er ingen i denne salen som ønsker å diskvalifisere yrkesfagelevne fra å ta høyere utdanning. Derfor har vi etablert påbyggingsåret, vi har etablert Y-veien, og vi har etablert forkurs. Det er jo ikke opposisjonen som har stått i veien for å etablere Y-veien flere steder. Tvert imot er det sånn at det er nødvendig å jobbe kvalitativt og kvantitativt med utbygging av Y-veien, som i dag. Jeg synes statsråden sa det veldig bra: Det handler om å bygge videre på fagspesifikk yrkeskompetanse som man har tilegnet seg på skolen, i praksis og i jobb, før man får anledning til å ta høyere utdanning innen de feltene man har denne fagspesifikke yrkesfagkompetansen fra.

Jeg er glad for at man er kommet et skritt videre i denne retningen, og håper at man fortsetter å jobbe med det. Men det er altså sånn at det er greit at vi snakker om frafallet i videregående skole – det skal jeg komme tilbake til etterpå – men vi har allerede også et ganske stort frafall i høyere utdanning. Det er ikke bare å slå opp universitets- og høyskoledøren på vidt gap for elever som har gått to år på skole. Med representanten Wickholms tilnærming, hvorfor i alle dager skal noen som helst velge å gå tre år med studiespesialisering, hvis man kan komme inn på høyere utdanning etter to år med yrkesfag? Jeg vil anta at det kommer til å bli rimelig glissent i de rekkene. Jeg er glad for at statsråden så til de grader sier at det ikke er aktuelt. Jeg minner om at det ikke nytter å snakke om frafall i videregående skole og ofre frafallet i høyere utdanning på det alteret.

Representanten Eldegard har sittet på Stortinget i åtte år med den rød-grønne regjeringen, og nå er hun bekymret for rådgiverkorpset i den norske skolen. Ja, det har Fremskrittspartiet også vært i de samme åtte årene, og det har ikke blitt noe bedre. Det er klart at rådgiverne i den norske skolen har én yrkesbakgrunn alle sammen – de er lærere. Jeg er helt enig med representanten Eldegard i at de gir råd til de beste elevene om at de skal ta studiespesialisering. Det er fordi de ikke har kompetanse om så veldig mye annet enn akademia og skolen. Det må vi selvfølgelig endre på.

Men så må jeg få lov til å si – jeg ser at tiden begynner å renne ut – at frafallet i videregående skole først og fremst er på yrkesfagene. Det hjelper ikke å sende elever som holder på å falle ut av videregående skole, inn på universiteter og høyskoler for at de skal falle fra der i stedet. Det som hjelper, derimot, er å sørge for at det er nok lærlingsplasser tilgjengelig. Det har også opposisjonen mast om i ganske mange år.

Kanskje man kan bruke det siste året man har igjen i regjering, til å sørge for at det blir mer lukrativt å være lær-

lingbedrift i Norge? Det vil kvalifisere flere av de elevene man her snakker om, til å ta fagbrev, men også til å ta høyere utdanning, gjennom Y-veien.

Svaret er altså ikke å sende folk som holder på å falle ut av videregående skole, inn i høyere utdanning. Det er, med respekt å melde, ikke god bruk av skattepengene.

Elisabeth Aspaker (H) [14:00:41]: Statsrådets svar var langt på vei beroligende. Høyre er altså av den oppfatning at forslaget om generell studiekompetanse for yrkesfag ikke løser noen problemer, men snarere bidrar til å skape nye. Om interpellantens mål er å gjøre yrkesfagene mer attraktive, er hans virkemiddel – å helgardere med studiekompetanse – ikke veien å gå. Det kan bare bety at fellesfagene må sikres større plass, dersom yrkesfagelevne skal bli reelt studieforberedt.

Det er gledelig at interpellanten har stor tro på Kunnskapsløftet. Det har Høyre også. Men det er verdt å minne om det faktum at de første seksåringene som startet med Kunnskapsløftet, ikke går ut av grunnskolen før i 2016, altså om fire år. Vi får håpe at mange flere elever da har det nødvendige kunnskaps- og ferdighetsnivået som skal til for at gjennomføringsgraden i videregående opplæring skal bli en helt annen enn i dag.

Det er allment kjent at vi har et frafallsproblem også i høyere utdanning. Fra universitets- og høyskolesektoren advares det om og uttrykkes det bekymring over at mange av dagens studenter som kommer fra studiespesialiseringprogrammer, ikke har den nødvendige faglige ballasten for å kunne gjennomføre høyere utdanning. Når dette er situasjonen, er forslaget fra Arbeiderpartiet og LO om generell studiekompetanse både overraskende og uklokt. Om man ikke har tenkt å vektlegge teorifagene mer, vil det jo være unfair overfor fagbrevskandidatene å utstyre dem med generell studiekompetanse – når det ikke vil gi dem tilstrekkelig grunnlag for å kunne mestre høyere utdanning.

La meg slå fast: Høyre vil at personer med fagbrev skal ha en livslang rett til – om man senere ønsker å påbygge – å oppnå studiekompetanse. Vi vil at realkompetansevurdering må gjøres lettere tilgjengelig. Høyre vil ha enda flere Y-veier inn i høyere utdanning. Fra bedriftsledere hører vi at de aller beste ingeniørene i Norge i dag er de som har tatt fagbrev, og som har arbeidserfaring i faget, før de tar ingeniøruddanningen sin. Dette må vi lære av. Det prøver vi vel egentlig å lære av også nå, med nye forslag om å lage Y-veier inn i helsefagene.

Jeg har hatt inntrykk av at det har vært tverrpolitisk enighet om å styrke yrkesfagene, men med dagens interpellasjon skaper Arbeiderpartiet full forvirring. I stedet for å styrke og rendyrke yrkesfagene på fagenes egne premisser, snakker representanten Truls Wickholm i realiteten yrkesfagene ned. Det er ikke å verdsette yrkesfagene. Hvorfor er det et poeng å utstyre yrkesfagelevne med studiekompetanse, om fagbrev var målet?

Høyre konstaterer at forslaget fra Arbeiderpartiet og LO om å gi yrkesfagene studiekompetanseinnretning, også er på klar kollisjonskurs med meldinger fra arbeidslivet om behov for å gi lærefagene mer plass og å yrkesrette teorien i fellesfagene enda mer.

Mange har gitt uttrykk for bekymring for tilgangen på faglært arbeidskraft. Det har også kunnskapsministeren gjort ved en rekke anledninger. Da er det merkelig at det nå lanseres forslag som kan bidra til å forverre den situasjonen. Om mange unge opptar plasser på yrkesfag, for deretter å gå til høyere utdanning, kan vi få betydelig mangel på viktig nøkkelkompetanse i form av faglært arbeidskraft. En slik utvikling vil Høyre advare sterkt imot.

Fra det året Høyre lanserte sitt yrkesfagløft, har vi foreslått en rekke tiltak for å høye yrkesfagenes status og gjøre fagene innholdsmessig bedre tilpasset det arbeidslivet lærekandidaten skal ut i, fordi yrkesfagelevne selv mener det er viktig, og fordi arbeidsgiverne ber om det.

God rådgivning er viktig, men tilgang på nok læreplasser er helt avgjørende for at elever skal føle trygghet for at man, når man søker på yrkesfag, også skal ha mulighet til å fullføre til fagbrev. Det tok uakseptabelt lang tid å få samfunnskontrakten på plass.

Høyre etterlyser nå konkrete tiltak, som f.eks. opptrapping av lærlingtilskuddet, for å stimulere til flere læreplasser, både i privat og i offentlig sektor. Fortsatt har staten en lang vei å gå. Høyre vil ha tidligere formidling av læreplasser, slik at elevene ved skolestart vet om de får læreplass eller ei. Vi må unngå at yrkesfagelever som er motivert til å ta fagbrev, tvinges over på påbygging til studiespesialisering. I stedet for å gjøre yrkesfagelevne utrygge på sitt utdanningsvalg – som interpellanten gjør – må vi holde fast ved at fagbrev har en egenverdi og er en sluttkompetanse samfunnet så absolutt trenger. Høyre vil derfor utfordre regjeringen til å la yrkesfag være yrkesfag og å satse på tiltak for å opprettholde høy faglig standard innenfor akademia. Det tilsier at forslaget om generell studiekompetanse for yrkesfag skrinlegges her og nå.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [14:05:57]: Norge mangler arbeidsfolk med ulik form for kompetanse. Vi har bruk for folk med universitets- og høyskolebakgrunn, og vi har bruk for fagarbeidere. Representanten Wickholm skal ha ros for å reise en viktig debatt. Det gjør det mulig for oss å diskutere problemstillinger i fellesskap i Stortinget før konklusjoner er trukket.

Regjeringa har varslet en evaluering av Kunnskapsløftet, og det kommer en stortingsmelding våren 2013. Dette gir ikke bare regjeringspartiene, men også opposisjonen mulighet til å komme med sine innspill før meldinga er ferdig skrevet. Det betyr at alle har en mulighet til å påvirke. Og jeg er faktisk av den oppfatning at brede vedtak er det beste for å gi Skole-Norge best mulig forutsigbarhet.

Så til sjølve saken. Interpellanten spør om vi skal likestille løpene yrkesfag og studiespesialiserende, slik at begge løp kan kvalifisere direkte til høyskolestudier. Yrkesfag og studiespesialiserende er i dag to ulike løp. Gjennom siste års reformer er det gjort tiltak for å likestille løpene i noe større grad enn tidligere, som statsråden har redegjort for. I dag har basisfagene, eller fellesfagene, samme kompetansemål på yrkesfag som på studiespesialiserende.

Et paradoks er at nettopp dette er et av ankepunktene mot yrkesfagene slik de er i dag. De har blitt for teo-

retiske. Studieforberedende linjer skal – som det ligger i ordet – nettopp klargjøre elevene for videre akademiske studier.

Det betyr at de bør innrettes mot mer akademiske krav og måter å jobbe på. Yrkesfagene har en annen innretning og skal gjøre elevene forberedt på å ta fagbrev innen et bestemt fag eller yrke.

Regjeringa har i Meld. St. 13 for 2011–2012 om velferdsyrkene foreslått å gjøre forsøk med en vekslingsmodell i helse- og sosialfag. Det betyr at studiet vil veksle mellom praksis og teori fra Vg1 og ut fire år. En slik modell vil gi mulighet for modning og bedre forståelse for fagene og forhåpentligvis gi mulighet for at færre stryker og ikke oppnår sluttkompetanse, som har vært et problem innenfor denne utdanninga i dag.

Erfaringene med Y-veien har vist seg å gi gode resultater, ikke minst har erfaringene fra ingeniørfag vært gode. I Meld. St. 13 for 2011–2012 foreslår regjeringa å gjøre dette gjeldende også innenfor helsefag. Det blir spennende å følge med på de erfaringene som høstes med det.

For å kunne vurdere om vi skal likestille de to utdanningsløpene yrkesfag og studieforberedende, må vi vite hva vi ønsker å oppnå. Det aller viktigste er at vi som lov- og regelgjivere legger til rette for at vi får den kompetansen vi trenger i framtida.

Det er også viktig at vi tar inn over oss hvilke forventninger høyskoler og universiteter har. For å kunne drive effektiv undervisning og få elevene gjennom studiene på rimelig normert tid er det nødvendig at studentene også besitter nødvendig kunnskap for å klare studiet. I den sammenheng mener jeg det er flere studier og institusjoner som gjerne kunne vært enda mer utfordrende med tanke på å stille krav til sine studenter.

Interpellanten er opptatt av at yrkesfagene har lav status. Jeg mener status like mye handler om hvordan vi omtaler fagene, i hvor stor grad vi fokuserer på det i nasjonale debatter, og det handler om lønn etter endt utdanning.

Problemet med lav status for yrkesfag er etter Senterpartiets mening ikke at de ikke kvalifiserer direkte for høyskolestudier. Problemet er at fagkompetanse i praktiske fag ikke er verdsatt i samfunnet på samme måte som en akademisk grad. Det er problemet. Det er ulikt fra yrkesfag til yrkesfag: Noen yrkesfaglige studier gir høy status, høy kompetanse og høy lønn, og derfor er ikke behovet like stort i alle studieretninger.

Det viktigste er å sørge for at yrkesfagene har høy status i kraft av sin egenart, ikke fordi man er kvalifisert til høyere studier. I dag er det ingen yrkesfag som stopper ønsket om å oppnå høyere utdanning. Det som er viktig, er at vi legger til rette, slik at de som har gått et fagløp og oppnår fagbrev, får rett til å ta studieforberedende påbygging. Da slipper f.eks. elever på helse- og sosialfag å være bekymret for ikke å kunne gå videre på sykepleiestudiet etter endt fagbrev. Da slipper de å gjøre som i dag, å hoppe av yrkesfagløpet etter to år for å få med seg påbygginga.

Flere fylkeskommuner tilbyr dette i dag. Senterpartiet ønsker at det skal bli et tilbud i alle fylkeskommuner. Andre fag har mulighet til å kvalifisere seg for høyere stu-

dier ved å ta forkurs på fagskole, fagskolebrev, mesterbrev og eventuelt gå på ingeniørstudier.

Sosial utjevning er viktig, og likestilling er viktig, men mitt klare synspunkt er at det er på tide at vi anerkjenner yrkesfagene og den fagkompetanse som gis i kraft av det de er i dag. Ingen ting stopper videre utdanning, men det er ikke det som skal gi anerkjennelse. Vi må anerkjenne og betale folk for den fagkunnskapen de har – uavhengig av om de har gått på universitet eller ikke. Alle universitetsutdannede er dønn avhengige av faglærte, og det er på tide å innrømme det.

Truls Wickholm (A) [14:11:19]: Først må jeg si at det taler jo ikke til akademias fordel når selverklært akademiker Tord Lien ikke skjønner hva forslaget dreier seg om. Jeg synes jeg sa ganske tydelig på slutten av mitt innlegg at vi må sikre en generell adgang til høyere utdanning, men det vil allikevel, i noen tilfeller, være behov for forkurs, påbygging og den type ting for å oppnå den kompetansen som faktisk trengs i studiene. Ingen her har sagt at to år på elektrofag skal gi deg rett til å begynne på medisinstudiet, eller at to år på teknikk og industriell produksjon – TIP – skal gi direkte adgang til noe som helst.

For det andre synes jeg det blir utidig å prøve å skape inntrykk av at man kan komme rett inn etter to år på en yrkesfaglig linje – jeg sa faktisk at det var snakk om et fullført fagbrev. Det taler ikke til de representantenes fordel – de som har vært oppe her og harselert med det – at de ikke anerkjenner den kunnskapen som man faktisk tilegner seg gjennom to til to og et halvt års læretid. Den er betydelig og gir også mulighet til å kunne studere videre, mener jeg. Da er man også ett, kanskje to år eldre enn sine medstudenter fra studieforberedende. Man er også helt enig om at bare man oppnår en alder av 25, er man plutselig på magisk vis godkjent for høyere utdanning.

Så sier Lien det vil være håpløst å sende dem som allerede ikke klarer yrkesfagene, inn i academia. Men vi snakker her om et system som skal motivere flere – og også en annen type elever – til å kunne ta denne veien, gjerne ta et fagbrev, men også kunne gå videre på høyere utdanning, ingeniør eller lignende. En av grunnene til at det går så bra på studieforberedende i dag, er at det er de elevene med høyest grunnskolepoeng som også begynner på studieforberedende, ikke nødvendigvis fordi det som skjer der, er så veldig, veldig spesielt og veldig bra.

Man må gjerne etablere flere Y-veier. Jeg tror at denne måten ville vært bedre, og jeg synes det er rart at Høyre – som vanligvis har tro på enkeltmennesket og enkeltmenneskets evne til å gjøre egne valg – ikke har tro på enkeltmenneskene med fagbrev og deres evne til å vurdere hvilke utdanningsløp som ville være aktuelle for dem. Da skal det altså være regler og forordninger som legger begrensninger på dem.

Men jeg er glad for at statsråden i hvert fall har sagt at det er interessant å jobbe videre med forslaget og se på mulige veier inn i høyere utdanning for dem med yrkesfag og fagbrev ... (presidenten klubber).

Statsråd Kristin Halvorsen [14:14:41]: Jeg synes dette er en debatt som burde invitere til at man leter etter bedre løsninger på den kombinasjonen av yrkesfag og påbygg for studieforberedende som elevene i videregående selv har funnet fram til. Det er helt opplagt at påbyggingsåret, når vi er oppe i 13 000 elever, har et mye større omfang enn noen så for seg. Det skulle være en slags sikkerhetsventil for dem som ombestemte seg underveis. Men nå er situasjonen at ganske mange har planlagt – dvs. det er det som er hovedbildet – en kombinasjon med yrkesfag og påbygging, som gjør at halvparten av dem ikke fullfører fordi påbygging er mye tøffere enn det de hadde trodd. Da må vi se om vi kan klare å finne noen andre mikser på dette.

Jeg synes at interpellanten Wickholm tar opp en problemstilling som er veldig viktig. Jeg skulle ønske at man ikke karikerte noen standpunkter her når det gjelder å finne gode løsninger på dette, for jeg er helt sikker på at vi kan klare å finne bedre veier som gjør at vi treffer det ønsket som mange ungdommer har om å ha en mer praktisk opplæring, men også å ha muligheten til å gå videre til høyere utdanning.

Så er det selvfølgelig viktig at de som begynner på høyere utdanning, skal ha et godt grunnlag og lykkes når de begynner på høyere utdanning. Ulike forkurs er en veldig god innretning. Jeg er også opptatt av å få til bedre gjennomføring i høyere utdanning. Heldigvis har vi bedre data nå på individnivå som kan si oss noe om hvordan tilstanden er. Tallenes tale er litt mer komplisert enn når vi vurderer frafall eller mangel på gjennomføring i videregående opplæring: Mange studenter skifter studiested, jobber et år, men kommer tilbake igjen – det er et mer komplekst, litt mer krøllete bilde vi ser når det gjelder høyere utdanning, enn vi ser når det gjelder videregående opplæring.

Hvis vi skal klare å heve statusen til yrkesfagene – vi trenger mange flere, antakelig 65 000 flere fagarbeidere innen 2030 – må vi sørge for at vi holder fram hvor attraktive jobber fagbrev kan føre til. Vi må sørge for at vi får lærlingplasser. Jeg er veldig glad for at vi sammen med partene nå er enige om en samfunnskontrakt, som er historisk fordi den for første gang sier at vi forplikter oss til å arbeide for en økning i antall lærlingplasser med 20 pst. Når vi vet at vi har økt antall lærlingplasser med 20 pst. fra 2009 til 2011, er det fullt mulig å få til det innen 2015. Det er et stort løft.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 4 avsluttet.

Sak nr. 5 [14:17:58]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingebjørg Godskesen, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Torkil Åmland om å lovfeste vern av yringsfrihet og anonymitet på Internett (Innst. 274 S (2011–2012), jf. Dokument 8:55 S (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomite-

en vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunn Karin Gjul (A) [14:19:00] (komiteens leder og ordfører for saken): Dette er en sak vi kommer til å få rikelig tid til diskutere i denne salen senere. Det dreier seg om et lovforslag, som nå har vært ute på høring, og som Kulturdepartementet nå jobber med. Det dreier seg om et forslag om å sikre kunstneres rettigheter og prøve å hindre at de blir frastjålet sitt åndsverk på nettet.

Høringssvarene er nå til behandling i departementet. Flertallet i komiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet, vil ta stilling til eventuelle forslag når saken blir lagt fram for Stortinget. Vi ser derfor fram til en god debatt da. Vi registrerer likevel at Fremskrittspartiet ønsker å ta stilling i saken nå, og de baserer sitt standpunkt på to av de 75 høringsuttalelsene som er kommet, og som har et avvikende standpunkt til forslaget som er lagt fram fra regjeringen, mens vi registrerer at den store majoriteten støtter lovforslaget. Likevel – flertallet er ikke beredt til å ta stilling til saken før vi har fått en grundig gjennomgang av saken presentert av regjeringen i en lovproposisjon, som kommer til Stortinget i løpet av neste år.

Bård Hoksrud (FrP) [14:20:38]: Det er i hvert fall ikke to helt ubetydelige aktører som er veldig negative – bl.a. IKT-Norge, som er veldig opptatt av personvern, er en av de organisasjonene som er veldig kritisk til dette forslaget.

For Fremskrittspartiet er ytringsfriheten en forutsetning for et velfungerende demokrati. Den politiske debatten skjer i økende grad på Internett, f.eks. Facebook, blogger, egne temasider og avisenes debattsider. Generasjon etter generasjon i Norge har sørget for at vi har lovmessig vern av ytringsfriheten på etablerte debattarenaer. Det er bra.

Vi har også bestemmelser i straffeloven, som åpner for fengselsstraff for den som åpner andres brev, f.eks. Ingen ville likt om Posten skulle registrere hvert eneste brev du sender og mottar. Dette er dessuten faktisk ulovlig.

Regjeringen har utarbeidet et forslag som innebærer en oppmyking av vilkårene for at private aktører skal kunne overvåke trafikken på Internett og få tilgang til informasjon som identifiserer personer. Dersom kravet om konsesjon bortfaller til fordel for en varslingsplikt, vil flere titusen eller hundretusen rettighetshavere på egen hånd kunne starte innsamling, registrering og behandling av IP-adresser. Dette er informasjon som i dag anses som så sensitiv at det er krav om konsesjon for å sikre at behandlingen av informasjon ivaretar personvernet.

Fremskrittspartiet har tidligere tatt opp saken med at

advokatfirmaet Simonsen fikk konsesjon til å drive med overvåking av Internett og IP-adresser.

En rettssak i Nederland illustrerer ett av de potensielle motsetningsforholdene mellom opphavsrett og ytringsfrihet. Scientologikirken mente at de hadde copyright på upubliserte scientologidokumenter, som en forfatter brukte til å argumentere for at trossamfunnet var svindel, og trossamfunnet gikk dermed til sak både mot forfatteren og flere Internett-leverandører. Rettsprosessen startet allerede i 1995. Scientologikirken tapte i en lavere rettsinstans og trakk saken rett før den skulle opp i nederlandske høyesterett i 2005.

Samtlige partier på Stortinget har faktisk svart på følgende spørsmål fra kampanjen «Klart Svar»:

«Er deres parti for at opplysninger som kan knytte en person til en IP-adresse skal utleveres til andre enn politiet?»

Alle partiene svarte nei på dette spørsmålet, med unntak av Arbeiderpartiet, som var det eneste partiet som ikke gikk imot at opplysninger som kan knytte en person til en IP-adresse, skal utleveres til andre enn politiet.

Jeg er veldig skuffet over kulturministerens svar på representantforslaget til familie- og kulturkomiteen. Det er greit og naturlig at statsråden viser til den kommende lovproposisjonen om endringer i åndsverksloven. Det som imidlertid er oppsiktsvekkende, er at statsråden ikke svarer på forslaget til anmodningsvedtak om konkrete forslag til lovmessig vern av ytringsfrihet og anonymitet på Internett. Dette viser at statsråden ikke tar ytringsfriheten på alvor, og at mantraet om mer demokrati, mer åpenhet ikke har noe reelt innhold. Jeg tror ikke at transportkomiteen hadde akseptert et sånt svar.

Jeg er også litt overrasket over hvordan de andre partiene forholder seg til forslaget i innstillingen fra familie- og kulturkomiteen. De andre partiene ville ikke være med på en setning om at personvern og ytringsfrihet er sentrale elementer i det norske demokratiet. De andre partiene ville tydeligvis heller ikke være med på en setning om at Datatilsynet har en viktig rolle.

I andre land har det vært en voldsom debatt om de negative konsekvensene av amerikanske SOPA og ACTA på både personvern og ytringsfrihet, som går på det samme som det Arbeiderpartiet og kulturministeren ønsker å innføre i Norge. Vi har vel alle sett bildene fra det polske parlamentet der parlamentarikere en dag møtte opp i masker for å demonstrere mot ACTA. Jeg skulle ønske meg det samme engasjementet for ytringsfriheten på Internett også i Norge, og ikke minst i denne sal.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp det forslaget han refererte til.

Olemic Thommessen (H) [14:24:49]: Når ikke de andre partiene, og iallfall ikke Høyre, har kastet seg med Fremskrittspartiet i denne sammenhengen, er ikke det fordi vi vil gi uttrykk for noen manglende interesse for ytringsfrihet. Men det er altså ikke det denne høringssaken dreier seg om. Det denne høringssaken dreier seg om, er

rammene for beskyttelsen av åndsverk, altså opphavsrettslige tilrettelegginger.

Den debatten som Fremskrittspartiet ønsker å trekke opp, er i og for seg interessant. Det er viktig å avveie grensene for ytringsfrihet og i denne sammenheng kanskje minst like viktig hva som skal være det rettslige grunnlaget for å gå inn i kontrollfunksjoner, som man da ønsker å gjøre for å verne opphavsretten. Men det blir en litt meningsløs diskusjon når vi ikke har det som er utgangspunktet i saken, nemlig spørsmålet om opphavsrett og den avveining som man må gjøre mot det. Jeg tror vi kan få interessante diskusjoner rundt dette når saken kommer fra regjeringen.

Jeg vil benytte den anledningen som dette gir, til også å peke på viktigheten av at de juridiske rammene som i dag gjelder i forhold til ytringsfriheten som sådan, og også i forhold til den rettslige beskyttelse som ligger i innsyn på forskjellige måter, blir dokumentert i det dokumentet som kommer – og det forventer jeg at det gjør. Det må jo være de samme rammer som gjelder i den digitale verdenen som i – skal vi kalle det – den analoge, og den samme type rettssikkerhet som gjelder der. Jeg har vel ikke noen spesiell grunn til å tro at ikke regjeringen også vil legge det til grunn.

Jeg ser frem til en god debatt når vi har et grunnlag for å ta den. Å ha en åpen debatt om ytringsfrihet i sin alminnelighet kunne vi sikkert også hatt, men da kunne man kanskje f.eks. reist en interpellasjon. I denne sammenheng er det koplet opp til et høringsutkast til en konkret lov, og da blir det meningsløst å diskutere dette uten å forholde seg til det som er den lovens formål.

Statsråd Anniken Huitfeldt [14:27:26]: Jeg vil understreke at utgangspunktet for at vi ønsker å gjennomgå denne loven nettopp er det representanten Olemic Thomassen peker på, at det er behov for de samme reglene innenfor den digitale verdenen som det er innenfor resten av verden, i den forstand at hvis jeg tar en DVD og kopierer den opp og deler den ut, er det ikke noen tvil om at jeg stjeler et åndsverk. Men hvis jeg gjør det samme på nettet: Jeg tar en film, jeg deler den ut til dem jeg mener den bør deles ut til, uten å gi dem som har laget filmen penger for det, er det en like alvorlig overtredelse, mener jeg, av åndsverksbestemmelsene som at man kopierer opp DVD-er rent fysisk. Derfor mener jeg at ytringsfrihet skal ligge til grunn for all politikken vi fører. Dersom jeg deler ut en bok, en sang eller en film som andre har laget, kan ikke jeg påberope meg ytringsfriheten og si at jeg må ha frihet til å dele ut det andre har skapt.

Men dette er jo en omfattende lov, for det er og bør være begrensninger på hvordan man kan håndheve åndsverksloven. I Frankrike har de gjort det sånn at man kan stenge nettilgang for en familie der en person kanskje har kopiert opp noe ulovlig. Det mener jeg er å gå for langt. Mens i andre land – f.eks. i Sverige – har de andre former for å ta vare på åndsverk. Jeg mener også at i enkelte saker i USA har man gått veldig langt i å straffeforfølge enkeltpersoner. Små gutter på et gutterom har kanskje kopiert noe og ikke visst at det var ulovlig, og så har vedkommende

blitt straffet veldig hardt for det, fordi man vil statuere et eksempel.

Derfor har vi gjennom dette lovforslaget involvert mange parter, både de som er opptatt av personvern på nett, og de som er opptatt av opphavsrettighetshavernes rettigheter, for å lage et balansert lovforslag. Det er jo nettopp dette Stortinget skal få seg forelagt i løpet av høsten. Dette er også noe vi har lagt vekt på i Soria Moria II, hvor vi sier: I møte med digital spredning av kunst og kultur ønsker vi en mer effektiv håndhevelse av åndsverksloven. Det har vært veldig mange som har vært involvert i høringsdiskusjonen til nå – 67 instanser – og vi vil snart komme tilbake til Stortinget med et forslag til endring.

Det er grunn til å understreke én ting. Representanten Bård Hoksrud var inne på dette med advokatfirmaet Simonsen, som i dag har anledning til å overvåke IP-adresser. Jeg synes ikke det er noen god løsning, og det er nettopp derfor Datatilsynet har bedt om at vi regulerer dette på en bedre måte enn i dag. De har også støttet det forslaget vi har, og mener at det tar tilstrekkelig hensyn til personvernet.

Åndsverkloven skal balansere mellom ulike hensyn. På den ene siden skal den verne opphavsrettshavernes grunnleggende behov for å kunne leve av sitt arbeid. På den andre siden skal loven fremme samfunnets interesser når det gjelder tilgang til kultur.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [14:31:09]: Jeg har lyst til å utfordre kulturministeren på spørsmålet om det med å fjerne kravet om konsesjon for å innhente disse opplysningene og for å drive med denne typen overvåking. Jeg må spørre statsråden hvorfor hun mener at det er helt greit at hvem som helst nå kan begynne å drive privat etterforskning for på den måten å hente inn personopplysninger om hvem som er på nettet, og hvilke personer som står bak de forskjellige IP-adressene. For det er konsekvensen av det som ligger som forslag nå. Dette handler ikke bare om åndsverkloven, det handler mye om ytringsfriheten, og det handler om retten til å få være anonym på nettet.

Statsråd Anniken Huitfeldt [14:31:49]: Det er jo nettopp dette som skal diskuteres når vi skal legge fram endringene i åndsverkloven for Stortinget. Det vil ikke være fritt fram for alle til å kunne nedtegne IP-adresser. Alle kan for så vidt overvåke IP-adresser i dag, men det er ikke lov å skrive ned IP-adressen, det er ikke lov å lagre den informasjonen. Det vil i det forslaget vi legger fram for Stortinget, være klare bestemmelser for å hindre misbruk av denne ordningen. Det vil ligge i det forslaget som Stortinget vil få seg forelagt.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bård Hoksrud (FrP) [14:32:29]: Jeg må si jeg stusser litt når jeg hører på debatten, spesielt når jeg hører re-

presentanten fra Høyre. Jeg lurer på om han faktisk har lest hva forslaget handler om. Det er mye mer omfattende enn det som gjelder åndsverkloven og det høringsforslaget som har vært ute på høring. Det handler faktisk om å se på personvernet til den enkelte og lovfeste retten til personvern. Det er hele hensikten med forslaget også. Det er mye mer omfattende enn det jeg oppfatter at representanten fra Høyre mener om dette.

Høringen dreier seg ikke så mye om ytringsfriheten, det er greit, men forslaget dreier seg veldig mye om ytringsfrihet og personvern. Derfor er det trist at man velger en så snever tilnærming til en så viktig problemstilling. Og, som jeg sa, vi har i andre parlamenter registrert et helt annet engasjement for lignende forslag og hva det betyr for den enkeltes personvern og ikke minst også ytringsfrihet.

Fremskrittspartiet er selvfølgelig helt enig i at politiet skal få full mulighet til å hente inn disse opplysningene for å kunne gjøre den jobben politiet skal gjøre, men at hvem som helst skal få lov til å hente ut disse opplysningene, mener i hvert fall Fremskrittspartiet er helt feil medisin. Derfor er vi også veldig kritiske til det som ligger her. Vi synes det er trist at ingen andre politiske partier i denne salen ønsker å støtte forslaget vårt, som er så viktig og bra, og som lyder som følger:

«Stortinget ber regjeringen legge fram konkrete forslag til lovmessig vern av ytringsfrihet og anonymitet på Internett.»

Jeg trodde faktisk at det var viktig for dem som er opptatt av ytringsfrihet og personvern, men dessverre ser det ut som om komiteen har valgt ikke å gå inn i den problemstillingen, men kun forholdt seg til høringen. Som jeg sier – selv om det er bare to av dem som har svart som har vært veldig kritiske til det forslaget som ligger her, er det i hvert fall viktig å lytte til dem, fordi de er veldig opptatt av personvern, og det er viktig for Norges befolkning.

At Høyre ikke er så opptatt av personvernet, og at Arbeiderpartiet ikke er så opptatt av personvernet, så vi da vi behandlet forslaget til DLD, datalagringsdirektivet, da de to partiene sørget for flertall for en overvåkning av norske innbyggere og kontroll med hvem man ringer til, hvor man ringer, og når man ringer. Det neste er vel at man skal vite hva man snakker om i telefonen, også.

Olemic Thommessen (H) [14:35:08]: Det er kanskje ikke så rart at vi kobler dette opp til høringen, for det står faktisk å lese:

«Forslagsstillerne viser til lovforslag om endringer i åndsverkloven om tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m.»

Tydeligere kan det vel ikke sies. Er det ikke det dette dreier seg om?

Hvis man hadde ønsket seg en bred debatt om ytringsfrihet, hadde det kanskje vært naturlig f.eks. å gjøre det i en interpellasjon. Jeg synes oppriktig talt at det grenser litt til det useriøse å trekke dette i den retningen og komme med den type beskyldninger som representanten Hoksrud her gjør. Jeg undrer meg i det hele tatt over at Fremskrittspartiet er så kjappe på dette. Jeg trodde Fremskrittspartiet støttet den private eiendomsretten.

Fremskrittspartiet har ved mange anledninger gitt uttrykk for at de ønsker at kunstnere skal tjene penger selv, for det er jo ikke så mye penger å hente i budsjettene. Hvis kunstnerne skal tjene penger selv, er de faktisk avhengig av å ha rammer for inntjeningen. Da synes jeg det er litt merkelig at Fremskrittspartiet trekker fra hoften med den typen innspill og ignorerer fullstendig det som er hele debattens utgangspunkt, nemlig hvordan opphavsretten skal avveies mot de spørsmålene man trekker opp. Det er det ikke noen interesse rundt, og sånn sett fremstår dette som – jeg vil si – et særdeles inkonsekvent forslag med tanke på det som er Fremskrittspartiets uttrykte utgangspunkt ellers.

Men det er da kanskje ikke slik at Fremskrittspartiet vil støtte opphavsretten for kunstnere. Det er da kanskje ikke slik at Fremskrittspartiet ønsker rammer som er håndterlige for opphavsretten når det gjelder den inntjeningen kunstnere skal kunne ha. I så fall merker vi oss det, og vi vil selvfølgelig måtte komme tilbake til det i senere debatter hvor dette blir tema.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [14:37:42]: Jeg skjønner at det ikke er noe særlig hyggelig for representanten fra Høyre å bli minnet på at Høyre synes det er helt greit å innskrenke personvernet og ytringsfriheten til folk flest i dette landet.

Men jeg synes det er spesielt at han på mange måter tydeliggjør at det eneste han er opptatt av i denne saken, er den ene siden – og faktisk ikke vil forholde seg til det forslaget går på, og det som forslagsstillerne er ute etter: nemlig å få et lovfestet vern av ytringsfrihet og anonymitet på Internett. Det er veldig trist, for dette er kjempeviktig, og det er en del av totaliteten.

Ja, Fremskrittspartiet støtter den private eiendomsretten. Fremskrittspartiet er opptatt av opphavsretten, men vi er også opptatt av innbyggerne og personvernet, av retten til å få lov å være anonym på Internett og i hvert fall av at ikke hver eneste som vil det, skal kunne få lov til å lagre IP-adresser og vite hvem personen er. Det får være politiets oppgave i forhold til kriminalitet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [14:38:48]

Interpellasjon fra representanten Knut Arild Hareide til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren:

«Mer enn 70 000 barn lever med vedvarende fattigdom i Norge. Sammenlignet med treårsperioden 2004–2006 er det 6 500 flere barn som nå lever i fattigdom. Et inkluderende arbeidsliv er det beste virkemiddelet mot fattigdom. Gode velferdsordninger og et sosialt ansvarlig skattesystem bidrar til relativt begrensende inntektsforskjeller i Norge, sammenlignet med mange andre land. Det er imidlertid behov for bedre og sterkere målretting av den of-

fentlige innsatsen. Relativ fattigdom gir ikke et treffsikkert bilde av hvem som trenger hjelp. En tydeligere definisjon av fattigdom og mer kunnskap om hvem som er fattige, kunne hjulpet flere ut av fattigdom. Tiltak for inntektssikring og arbeidsretting, tiltak for bedre levekår og tiltak for sosial inkludering av barn og unge er viktige innsatsområder.

Hvordan vil statsråden gå fram for å snu trenden og redusere barnefattigdommen i Norge?»

Knut Arild Hareide (KrF) [14:40:09]: Eg trur det er få av oss i denne salen som forstår korleis det er å vekse opp i fattigdom i dagens Noreg. Eit prosjekt i regi av Redd Barna og Forandringsfabrikken har bidrege til å auke mi forståing. Prosjektet har resultert i eit hefte med råd til oss politikarar frå barn og unge som sjølv har vakse opp med dårleg råd. «PengeProffene» har gitt mange kloke råd og gitt meg ny innsikt i korleis fattigdom artar seg i Noreg. Eg har lyst til å referere tre av dei som skriv om korleis dette kjennest:

«Jeg har kjøpt tingene mine selv siden jeg var 5 år. Har lite, men om jeg virkelig har lyst på noe, kan jeg få råd til det. Lærer meg i hvert fall å spare pengene mine. Egentlig må det vel bare gå som det går.»
Ein annan seier:

«Det er så vidt at vi klarer oss gjennom måneden. Vi har ikke penger til brød eller smør. Det er sånn ofte. Jeg bruker av stipendet mitt til mat. Hvis vi hadde klart oss greit gjennom en måned uten det, hadde det vært deilig. Da kunne jeg brukt det til andre ting.»

Og ein tredje seier:

«Hender vi ikke har noen ting i kjøleskapet, ikke brød, ikke smør, ikke middag. Vi blir ikke mette en gang. Vi kan leve uten penger i 5–7 dager i strekk. Da kan vi spise havregrøt, sånn som på Farmen. De som er uføre og har barn skulle fått litt mer penger.»

Dette er klare meldingar frå dei som det gjeld – frå barn som har kjent på kroppen korleis det er å vekse opp i fattige familiar.

Kristeleg Folkeparti trur ikkje det er lett å avskaffe fattigdom i Noreg. Men me kan gjere enda meir. Stortinget kan innføre nye tiltak som vil gi nye moglegheiter og eit betre liv til mange av dei som slit aller mest. «PengeProffene» er spesielt opptekne av tiltak som kan betre sosial inkludering av barn og unge som lever i fattige familiar. Idrettslag, korps og kommunale kulturskular er svært verdifulle arenaer for sosial kontakt i barne- og ungdoms-åra. I låginntektsfamiliar vil deltaking i vanlege fritidsaktivitetar kunne vere umogleg av økonomiske årsaker. Kanskje bør ein gi statleg tilskot til kommunar som tilbyr friplass i kulturskulen, eller frikort som kan brukast til å betale medlemskontingent i speidaren eller i fotballgruppa? I dag har mange kulturskular lange ventelister. Høg eigendel ekskluderer mange barn frå å delta. Kristeleg Folkeparti har derfor bedt regjeringa leggje fram for Stortinget forslag om ein forpliktande opptrappingsplan for dei kommunale musikk- og kulturskulane.

Dei sosiale forskjellane er gjerne mest markante i større bysamfunn. Det er allereie etablert ei tilskotsordning for

tiltak retta mot barn og unge i større bysamfunn, noko som har bidrege til å finansiere ei rekke gode inkluderingstiltak i regi av både kommunar og frivillige organisasjonar. Denne ordninga bør styrkjast vesentleg, særleg med tanke på å førebyggje sosiale problem. Dette er i Samhandlingsreformas ånd.

Utdanning er avgjerande for å kome ut av fattigdom – òg i Noreg. Fullført vidaregåande utdanning er nærast ein nødvendig føresetnad for å kunne få gode moglegheiter i arbeidslivet seinare. Kampen mot fråfallet i vidaregåande skule er derfor eit viktig førebyggjande tiltak mot seinare inntektsfattigdom. Innsatsen mot fråfall i vidaregåande skule bør derfor styrkjast ytterlegare. Kristeleg Folkeparti vil innføre ei sentral tilskotsordning, ein fråfallspott, som skular, fylkeskommunar og kommunar kan søkje pengar frå for å kjempe mot fråfallet i nettopp vidaregåande skule. Kristeleg Folkeparti vil prioritere og målrette tiltak mot dei som treng det mest. Me vil f.eks. ha inntektsgraderte satsar i SFO som treffer dei familiane som verkeleg har behov for støtte.

Rundt 74 000 norske barn veks opp i familiar med vedvarande låg inntekt, ifølgje dei siste tala frå Statistisk sentralbyrå. Samanlikna med treårsperioden 2004–2006 er det 6 500 fleire barn som no lever i fattigdom. Det er mange barn som kvar dag har bekymringar langt utover kven dei skal leike med om ettermiddagen, og om dei får god mat til middag. Desse barna er bekymra for om dei i det heile har middag i dag eller i morgon, og dei er mest av alt redde for at klassekameratane skal oppdage kor trasig dei har det. Derfor er det ikkje freistande å ha med nokon heim.

På 1990-talet gjekk barnefattigdomen ned i Noreg fordi ei rekkje stønadsordningar retta mot barnefamiliane blei innførte. På 2000-talet har utviklinga gått motsett veg. Ytingar barnefamiliane har fått, følgjer heller ikkje lønsutviklinga. Det har bidrege til at talet på fattige barnefamiliar har auka dei siste ti åra, ifølgje ein ny rapport initiert og finansiert av Arbeids- og velferdsdirektoratet. Det er heller ikkje føreteke ein auke i velferdsordningar som kan sikre barnefamiliar god økonomi når foreldra ikkje har inntektsgivande arbeid. Fattigdomen aukar når dei med lågast inntekt ikkje klarer å henge med, og det er barna i familiane som blir hardast ramma.

Kristeleg Folkeparti hadde håpa at regjeringa ville gjere noko konkret for fattige barnefamiliar i samband med stortingsbehandlinga av fordelingsmeldinga. Me hadde òg ein god dialog med regjeringspartia om nokre få, nøkterne forslag – om auka eingongsstøtte, om billigare barnehagar for fattige familiar og om å halde kontantstøtte og barnetrygd utanfor utmålinga av sosialhjelp – utan at me nådde fram.

Ei rekkje kommunar reduserer sosialhjelpsutbetalingane tilsvarande utbetalinga av kontantstøtte og barnetrygd, noko som medfører at desse kontantyttingane fell bort for dei barnefamiliane som har dårlegast råd, og som treng pengane mest. Nokre kommunar reduserer òg sosialhjelpa dersom barn i hushaldet har inntekt.

Kontantstøtta betyr svært mykje for økonomien i familiar med låg inntekt, har forskning vist. Derfor påpeiker Inkluderingsutvalet at det er behov for overgangsordningar som sikrar inntekta deira når kontantstøtta fell bort. Eit

anna regjeringsoppnemnt utval, Fordelingsutvalet, seier følgjande:

«På kort sikt vil imidlertid en avvikling av kontantstøtten føre til økte økonomiske forskjeller siden en del av dem som vil miste støtten, kan ha problemer med å skaffe seg arbeid for å motvirke inntektsbortfallet.»

Kristeleg Folkeparti er bekymra over at regjeringa i budsjettet for 2012 fjernar kontantstøtta for toåringar utan å kompensere for inntektstapet for låginntektsfamiliar og utan å løyve midlar til bygging av barnehageplassar til barna som mistar støtta.

Relativ fattigdom gir likevel ikkje eit treffsikkert bilete av kven som treng hjelp. Ein tydelegare definisjon av fattigdom og meir kunnskap om kven som er fattig, kunne hjelpt fleire ut av fattigdom. Tiltak for inntektssikring og arbeidsretting, tiltak for betre levekår og tiltak for sosial inkludering av barn og unge er viktige innsatsområde.

Når det gjeld mitt spørsmål til statsråden, har eg forventingar fordi ho er ein statsråd som har markert seg med eit engasjement for nettopp denne saka. Ho sit med ansvaret for både barn og inkludering, og me veit at nettopp trenden med at me har fått fleire fattige, kjem av at det norske samfunnet er i endring. Me har heldigvis fått fleire nye nordmenn, men det er òg med på å gi oss nokre utfordringar. Derfor er mi utfordring og mitt spørsmål: Korleis vil statsråden gå fram for å snu trenden og redusere barnefattigdommen i Noreg?

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [14:50:08]: Først vil jeg takke interpellanten for å ta opp et viktig tema og for å gjøre det på den måten han gjør: å ta utgangspunkt i de opplevelsene som enkeltmennesker har, og som ikke minst barn og unge har. Det syns jeg er et viktig perspektiv.

I løpet av de siste tiåra har de fleste samfunnsgrupper i Norge, ikke minst barnefamiliene, fått en markert oppgang i realinntekten. Sjølv om forekomsten av lavinntekt har vært noenlunde stabil de senere åra, har andelen barn i lavinntektsusholdninger økt. Dette er bekymringsfullt. Å ha lite i et samfunn der de fleste har mye, kan være tøft. Lavinntekt i barndommen kan ha betydning for barnas helsetilstand på sikt og innebærer ofte sosial utestenging. Mira Sletten har i sin doktorgradsavhandling vist at ungdom i familier med dårlig råd ser mer pessimistisk på sine framtidsutsikter enn andre.

Jeg hører at representanten Hareide problematiserer det relative fattigdomsmålet, men jeg mener dette gir god mening. Fattigdom i en velferdsstat som Norge handler i liten grad om å mangle mat og klær, men det handler mye om utestengelse, om bekymringer for framtida og for regninger som ikke er betalt, om dårlige bomiljøer, om å føle seg mindre verdt, om å skille seg ut, om ikke å kunne delta på normal måte, om maktesløshet, om forakt og sjølførakt. Fattigdom kan gjøre folk syke. Sykdom, både fysisk og psykisk, er også ofte en årsak til fattigdom.

Innledningsvis vil jeg understreke at det er viktig at vi i den politiske debatten er bevisst på hvordan vi ordlegger oss. Mange opplever debatten som stigmatiserende, og jeg merker at mennesker som er i en utsatt økonomisk situasjon, kan bli engstelige når debatten om f.eks. trygdesyste-

mene raser som verst. De frykter at de skal miste enda mer av det lille de har å leve for.

Jeg vil også understreke at det fins en del mennesker som ikke kan jobbe. De skal ikke føle dårlig samvittighet for at de lever på trygd, men de skal tvert imot ha et anstendig nivå på sine inntekter.

Når vi skal utforme en effektiv politikk mot fattigdom og ulikhet, støter vi på mange dilemmaer og paradokser. Det første dilemmaet jeg vil peke på, er at når vi avvikler kontantstøtten for toåringene, kan dette føre til at flere på kort sikt får en vanskelig økonomisk situasjon, som også representanten Hareide var inne på. Samtidig er kontantstøtten et klart hinder for kvinners mulighet til en sjølsten- dig arbeidsinntekt. For innvandrerkvinner er den i tillegg et hinder for å lære norsk og forstå samfunnet de lever i. Kontantstøtten har dessuten vært et hinder for at barn med minoritetsbakgrunn har fått gå i barnehage, og dermed har den også bremset integreringsprosessen. En betingelse for å få kontantstøtte er jo at man ikke bruker barnehage. Kontantstøtten kan dermed bli en fattigdomsfelle for både mødre og barn.

Forskninga på levekårene til innvandrerbarn i lavinntektsfamilier støtter den politiske vektlegginga av yrkesdeltakelse og barnehagebruk for å bedre levekårene. Det er derfor bekymringsfullt at mange kommuner nå satser på å innføre en egen kommunal kontantstøtte.

Et annet dilemma i fattigdoms- og fordelingspolitikken ligger i vektlegginga av arbeidslinja. Arbeidslinja er regjeringas viktigste strategi for å bekjempe fattigdom. Det skal lønne seg å jobbe, og det gjør det også. I løpet av denne perioden har antallet sysselsatte økt med 250 000, og vi har den laveste ledigheten i Europa. Samtidig holdes mange stønader, som sosialhjelpa, på et relativt lavt nivå. Det er verdt da å merke seg Navs årsrapportering 2010 – Fattigdom i Norge, som sier: «Å leve i fattigdom fører heller til passivitet, marginalisering og isolasjon, enn til økt aktivitet.»

Kvalifiseringsprogrammet og introduksjonsprogrammet er eksempler på hvordan vi kan kombinere høyere ytelse med arbeidslinja. Disse programmene gir høyere og stabile ytelse sammen med kvalifisering. Kanskje kan vi utvikle flere slike tiltak med god kvalitet. Oppsøkende virksomhet rettet mot innvandrerkvinner har også vist seg effektivt.

Barnefamilier utgjør en stor og økende andel av dem med vedvarende lavinntekt. Det er særlig enslige forsørgere og par med mange barn. Mange av barnefamiliene med lav inntekt har innvandrebakgrunn, og de som har bakgrunn fra land utenfor OECD-området, er overrepresentert.

For mange innvandrere tar det tid å etablere seg i arbeidsmarkedet og i det norske samfunnet. Fattigdomsandelene reduseres normalt med botid. Introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap er sentrale virkemidler for å bidra til at nyankomne innvandrere raskt kan tre inn i arbeidslivet. Derfor har vi også økt antallet timer i norskopplæring og samfunnskunnskap fra 300 til 600 timer, fra 1. januar i år.

Et annet viktig tiltak som jeg har lyst til å trekke fram,

er det vi kaller Ny sjanse. Dette er en forsøksordning som skal øke kvalifikasjonene til innvandrere fra utvalgte landgrupper der mange har lav utdanning. Kvinner er en hovedmålgruppe. Gratis kjernetid i barnehagen er et annet målrettet tiltak som vi har stor tro på, og det har også interpellanten. Innsatsen er lagt til områder med høy andel minoritetsspråklige. Formålet er å forberede barna godt til skolestart, styrke språkkunnskapene og styrke barna sosialt gjennom å vektlegge lek og samspill. I tillegg har vi inngått langsiktige samarbeidsavtaler med Oslo kommune om å styrke levekårene i Groruddalen og i Søndre Nordstrand, og vi vil følge opp den eksisterende satsinga i Oslo, Drammen, Bergen og Trondheim.

Regjeringas langsiktige strategier for å forebygge fattigdom blant barn og unge må også rette seg inn mot tiltak for å bedre deres levekår her og nå, akkurat som også interpellanten nevnte. NOVA-undersøkelsen «Barns levekår» har gjennomgående anbefalt mer vekt på gratis fritidsaktiviteter og reelt gratis skole som måter å avhjelpe effektene av barnefattigdom på. Slik kan vi redusere risikoen for at barn blir sosialt ekskludert. Forskning på barns opplevelse av fattigdom har framhevet at sosial utestenging – det å ikke kunne delta der andre deltar – er et av de såreste punktene i barns liv. For innvandrerbarn kan det i tillegg bety at de mister en viktig arena for å lære seg norsk språk og kultur.

Gjennom tilskuddsordninga Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn styrkes innsatsen mot fattigdom med 9 mill. kr i 2012. Gjennom denne ordninga vil det bli fordelt 40,5 mill. kr til tiltak og prosjekter som bidrar til inkludering og deltakelse for barn, ungdom og familier berørt av fattigdom i år. Arbeids- og velferdsdirektoratet bevilger også hvert år midler til særskilte tiltak for barn, unge og barnefamilier som er i kontakt med de sosiale tjenestene. I tillegg skal vi utrede aktivitetsstøtte til barn og unge i familier berørt av fattigdomsproblemer. Frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle, og fra regjeringas side ønsker vi et godt samarbeid med dem.

Noe av det viktigste den rød-grønne regjeringa har fått til, er den enorme satsinga på barnehager, kombinert med at vi har heget om universelle ordninger og gratisprinsippet, f.eks. gjennom innføringa av gratis læremidler i videregående skole. I SV diskuterer vi om heldagsskolen skal være den store satsinga i neste periode. Vi vet at deltakelse i SFO gir bedre skoleprestasjoner, og at det er en viktig sosial arena for barna. Vi vet også at egenbetaling fører til utestengelse. I Oslo er det de skolene som har lavest deltakelse i SFO, som har størst andel elever – opp mot 90 pst. faktisk – med behov for særskilt støtte i norsk i henhold til opplæringslova. Når man har mange barn og lav inntekt, blir kostnader en klar barriere. Å sende barna i aktivitetsskolen koster mye penger for disse familiene.

Så vil jeg si litt om barnevernet. Kommunalt barnevern får nå det største løftet på 20 år. Snart kommer vi med en stortingsmelding og en proposisjon om hvordan barnevernet kan styrkes ytterligere, hvor også samarbeid med andre instanser og det å sikre barns deltakelse og medbestemmelse blir viktig.

I den nevnte rapporten fra Nav slås det fast at perso-

ner som har hatt tiltak fra barnevernet, kommer dårligere ut på alle levekårsfaktorene som ble undersøkt, sammenlignet med personer med lik aldersfordeling som aldri har fått barnevernstiltak. En svært lav andel av tidligere barnevernsbarn hadde høyere utdanning da de var 25 år sammenlignet med befolkninga for øvrig. Kun 8 pst. hadde høyere utdanning, mot 40 pst. i sammenligningsgrunnlaget. Barnevernsbarn med foreldre som var langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp, hadde lavere utdanningsnivå enn andre barnevernsbarn.

Rapporten understreker av det er nødvendig med et bedre samarbeid mellom Nav-kontor/sosiale tjenester, barnevern og helsetjenester for å bekjempe sosial ulikhet. Tilsyn har avdekket betydelig svikt og risiko for svikt når det gjelder tilbudet til barn og unge. Dette følger vi opp, og jeg er glad for at vi er godt i gang med det.

Vi må få med oss kvinneperspektivet hvis vi skal kunne utforme en effektiv politikk mot fattigdom, ikke minst barnefattigdom. I familier med bare én forsørger finner vi i 90 pst. av tilfellene kvinner. De har oftere dårligere arbeids- og lønnsvilkår enn menn. Både dette faktum og at så mange minoritetsfamilier i lavinntektsgruppa har mødre som ikke er i arbeid, tilsier at vi ikke kan utforme en kjønnsnøytral politikk. Vi vet at tilsynelatende kjønnsnøytrale tiltak på så sterkt kjønnete arenaer som familien og arbeidslivet slår helt forskjellig ut for kvinner og menn. Dette må vi ha med oss, enten vi diskuterer overføringer, stønader, midlertidige ansettelser, fagorganisering eller heltid og deltid.

Knut Arild Hareide (KrF) [15:00:19]: Eg vil takke statsråden for svaret, som eg på mange punkt synest var veldig spennande og opplyftande. Eg har lyst til å starte med nettopp utestengingsperspektivet. Det trur eg er veldig viktig å lyfte fram. Eg hadde sjølv gleden av å treffe nokre frå Raudekrossen, som har arrangert sommarleirar som har hatt betydning. Dei fortalde om ein av dei som hadde vore med, at han hadde vore så oppteken av å få ein brosjyre frå det hotellet han hadde budd på. Det kunne ikkje arrangørane heilt forstå, men dersom han ikkje hadde med seg den heim igjen, ville ingen av vennene tru at det han fortalde at han hadde opplevd i sommar, var sant. Det er eit perspektiv som er ein del av ein heilskap.

Eg er einig i det statsråden seier, at det å sikre at me har eit arbeidsliv som inkluderer flest mogleg, er det beste verkemiddelet. Og når me ser på Noreg som eit samfunn, har me gode velferdsordningar og eit skattesystem som bidreg til små inntektsforskjellar i Noreg samanlikna med andre land.

Eg ser at statsråden snakkar om mange konkrete tiltak, men eitt av dei områda som eg er bekymra for, er den auken me har blant menneske med nedsett arbeidsevne. Me ser at tala har auka frå 153 000 til 215 000 frå 2006 til 2011, og Nav-rapporten Personer med nedsatt arbeidsevne – Hvem er de?, påpeiker nettopp òg dette, men samtidig har tiltaksnivået for denne gruppa gått ned dei siste fire–fem åra med 53 000 plassar. Så det er nettopp det å lyfte tiltaksnivået ut frå det statsråden sa om heilskapen av gruppane.

Eg skal ikkje gå vidare på ein kontantstøttedebatt. Po-

enget mitt er at kontantstøtta har nådd ei gruppe som har hatt låge inntekter, og det er ikkje nødvendigvis slik at bortfall av kontantstøtta gjer at dei kjem i jobb frå dag éin. Det er ei utfordring.

Dersom eg skal gi ei utfordring til statsråden, er det: Me ser at mange av dei generelle tiltaka er bra, og me kan vere einige om dei. Men er statsråden einig i at det trengst sterkare målretting av innsatsen, og kva grep ønskjer ho i så fall å ta nettopp på det området? Det er eit spørsmål som eg lét hengje i denne debatten.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [15:03:26]: La meg starte med å si at jeg er glad for at vi har en ganske lik oppfatning av virkeligheten. Jeg er enig med representanten Hareide i at vi trenger både de generelle virkemidlene og de mer målrettede.

Det er heller ikke sånn at bare man tar fra folk en støtte, som f.eks. kontantstøtten, vil de automatisk få seg et arbeid. Det kan være mange barrierer som gjør at det ikke er så enkelt. Særlig er jeg opptatt av innvandrerkvinnene. Hvordan kan vi sikre at de viktigste erfaringene vi har gjort med kvinnefrigjøring og likestilling i Norge – altså det å få seg egen inntekt og den friheten som ligger i det – også kan bli innvandrerkvinner til del? Det ønsker jeg at vi skal diskutere, men også at vi skal komme ut med flere virkemidler i forbindelse med integreringsmeldinga og i forbindelse med neste års budsjett. Det er min ambisjon.

Da pekte jeg på dette tiltaket som kalles Ny sjanse, som er oppsøkende virksomhet særlig rettet mot kvinner som f.eks. har gått på kontantstøtte. Men vi ser at det kreves en ekstra innsats for å nå en del av de kvinnene og for at de også skal få muligheten til å forsørge seg sjøl. Da handler det ikke alltid heller om det som ofte sies, nemlig at vi skal få dem i jobb. Det handler om å tilrettelegge. Vi trenger ikke å ha ovenfra-og-ned-perspektiv eller en offertilnærming, men heller sørge for at vi er inkluderende i måten vi tilnærmer oss problemet på. Jeg tror det er viktig også for hva slags resultater vi oppnår.

Et annet eksempel på målrettet arbeid handler om barnevernet. Vi vet at barn som har vært i barnevernet, ofte har mye dårligere odds for å klare seg seinere. Og vi har mye arbeid som vi må gjøre, og som vi også legger til rette for nå gjennom den stortingsmeldinga og proposisjonen som skal komme, som dreier seg om f.eks. det å rive ned gjerder mellom ulike instanser som har et ansvar, men som i dag samarbeider for dårlig, og jeg viste også til det i mitt hovedinnlegg.

Så dette med utdanning: Vi vet at det å få seg videregående utdanning, og stå det løpet ut, er utrolig viktig for hva slags muligheter du får seinere. Da begynner kampen for økt gjennomføring allerede i barnehagene. Derfor er barnehagene så innmari viktig. Så handler det om flere timer, leksehjelp, det dreier seg om mer valgfrihet og praksis i ungdomstrinnet, sånn at flere kan få motivasjon til å stå løpet ut. Så har vi Ny GIV, og vi har også det som kalles LUS-prosjektet, som ligger under mitt departement. Jeg

vil også nevne Nattergalen, som er et eget mentortiltak for folk som skal utdanne seg til barnevernspedagoger.

Thor Erik Forsberg (A) [15:06:48]: Å skape arbeidsplasser og bekjempe arbeidsledighet vil alltid være det fremste vernet mot fattigdom. Einar Gerhardsen sa det slik: Det verste med fattigdom er følelsen av å være uønsket. Vi vet at barn som vokser opp i fattigdom, har større muligheter for å forbli fattige. Våre nye medborgere, psykisk syke, rusmiddelavhengige og barnefamilier med bare én inntekt er blant dem som først og fremst utgjør de fattige i vårt samfunn.

Barn som vokser opp i fattigdom, sliter også ofte med andre sosiale problemer. Derfor er ikke fattigdomsdiskusjonen en debatt alene om inntekt, selv om det også er viktig. Like viktig som økonomi er det å gi mennesker verktøy til å mestre det livet en har fått utdelt. Vi skal være stolte over det sikkerhetsnettverket vi har bygd opp i Norge. Enten det er dagpenger for dem som mister jobben sin, en anstendig uføretrygd eller overgangsstonad for enslige forsørgere er dette med på å gi viktig inntektssikring for de fattigste i vårt samfunn.

Det er tøft å falle utenfor i et samfunn med så mange muligheter som vi finner i vårt land, særlig i skolegården, hvor den statusen det gir å gå med bestemte klær, med merkeklær, og ha de rette tingene, er med på å gjøre det ekstra synlig hvis man ikke har råd til nettopp de samme tingene. Én ting er inntekt, men noe annet er å ha de verktøyene en trenger for å skape seg selv et godt liv. Når vi vet hvem de fattige er, og barna, er det kanskje også åpenbart for oss alle at vi er nødt til å investere i den sosiale infrastrukturen som gjør det mulig for enda flere mennesker å tro på seg selv.

Statsråden har vært inne på barnevernsbarna. Det at vi fortsetter en videre opptrapping i Barnevernsløftet, er helt nødvendig. Også i oppfølgingen siden, når barnevernsbarna blir voksne, ser vi at mange faller gjennom. Det handler om en rusomsorg som kan være med og gi familier mulighet til å mestre det livet man har fått utdelt. Det dreier seg om å sørge for at de unge kan få tidlig hjelp ved å bygge ut skolehelsetjenesten. Det dreier seg om fritidsklubbene, som skal være et trygt sted å kunne høre til og oppleve mestring. Vi trenger kanskje også å satse mer på sosialfaglig oppfølging i fritidsklubbene våre.

I arbeidslivet gjør arbeidstakerorganisasjonene en fantastisk viktig jobb med å sørge for at vi har en anstendig inntektsutvikling for alle grupper, jobbe videre med en sterk organisasjonsgrad, flere tillitsvalgte og sørge for at vi sikrer respekten for ærlig, hardt arbeid. Mennesker som står på jobb i løpet av en dag, skal ha nok inntekt til å kunne leve av og forsørge seg selv og sine egne barn. Men i kunnskapssamfunnet, som vokser fram, må også alle få mulighet til kunnskap ikke bare når man går på skolen. Vi vet at mange faller utenfor skolen, men man må også ha muligheten videre i arbeidslivet – med en skikkelig etter- og videreutdanningsreform i bredden som gjør det mulig for alle å kunne hente inn kunnskaper man trenger i framtidens arbeidsliv.

Debatten om å forby tigging forteller også noe om hvil-

ken plass det er for å være fattig og be om hjelp i det offentlige rom. Jeg synes det er et paradoks i debatten at det er fritt fram for enhver å tigge og man kan ha med seg kredittkort hver gang man går gjennom vår paradegate, mens det er enkelte politiske krefter som ikke ønsker at de fattigste av oss skal ha den samme muligheten. Vi kan ikke bekjempe fattigdom ved å bekjempe fattige folk. Vi må tåle å se det i øynene. Sosial inkludering kan ikke bare foregå på et Nav-kontor, men i vårt eget møte med mennesker som av ulike grunner faller utenfor. Mange som lever i fattigdom, har gitt opp seg sjøl. Nettopp derfor er det viktig at vi møter mennesker med positive forventninger. Det er utrolig hva vi kan få til om vi har troen på oss selv.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [15:11:49]: Takk til interpellanten for ein svært viktig interpellasjon.

Det er leitt at ein igjen må ha ein debatt om barnefattigdom i landet vårt. Utfordringane har auka dei siste åra, noko som er sær s uheldig.

Barna er det kjæraste vi har. Eg er viss på at alle foreldre har eit genuint ønske om å gjera det beste for barna sine, men dei har ikkje dei ressursane som skal til for at også barna skal ha eit godt liv.

Ein ting er dei barnefamiliane som over eit gitt tidsrom kan ha det trongt. Desse ser at berre ein kjem over nokre kneikar, er ein på rett veg, det vera seg arbeid eller utdanning som fører til fast arbeid, og igjen stabil økonomi.

Statsråden var bekymra for lokal kontantstøtte. Ja, eg òg er bekymra for det, for det er noko med den økonomien som ein har som ein kalkulert, stabil økonomi, som då forsvinn, Vi har nok av barnehageplassar, men finansieringa er i minus, og så lenge ho er i minus, bekymrar vi lokalpolitikarar oss over om dei som har ei kontantstøtte å halda seg til vidare, skal få lov til å ha det inntil den finansieringa er på plass. Det er berre det vi ber om, ikkje noko anna.

Middelet for å unngå fattigdom er arbeid, arbeid som gjer at ein har fast inntekt, inntekt som gjer at ein kan klara seg sjølv og ha eit godt liv.

Men den gruppa som verkeleg slit, er barnefamiliar som vedvarande slit økonomisk. Forskinga viser at det å oppleve fattigdom i oppveksten bidreg til at barn har dårlege utsikter som vaksne. Er ein fattig som barn, er det meir sannsynleg at ein sjølv blir fattig. Fattigdom går faktisk i arv.

Små barn treng ofte små gleder som kostar lite for å ha ein verdifull kvardag. I ei spørjeundersøking der ein involverte 8 000, blei det sagt at dei goda som hadde mest betydning i levestandarden for barn i skulealder, var å gå i bursdag med gåve, halda bursdag for seg sjølv, delta i organisert fritidsaktivitet og å ha eigen sykkel – eigentleg ikkje så mykje å be om for å få ein følelse av eit betre liv. Men dette er tydelegvis vanskeleg for oss å få til i samfunnet i dag.

Sjølv om nordmenn ikkje nødvendigvis reknar fattigdom som noko anna enn det å mangla fundamentale gode som mat, klede og tak over hovudet, er opplevinga til barn noko annleis. Barnefattigdom dreier seg ikkje berre om sosial nød eller å mangla forbruksvarer, heller ikkje om å samanlikna seg med dei aller rikaste, men om dei opple-

vingane som barn har i kvardagen, det dei manglar i samanlikning med dei barna dei omgåst i kvardagen, anten det er i barnehage eller skule. Barn i fattige familiar kan heller ikkje delta på same arenaen som dei som har meir å rutta med. Dette påfører ofte desse barna einsemd, og dei blir ekskluderte frå heilt elementære oppvekstarenaer, noko dei tek med seg i det vaksne livet. Difor er alle moglege tiltak i barndommen overfor desse barna utruleg viktig.

Vi må også vera klåre over at mange opplever ikkje fattigdommen sin som eit stort problem, men gjer det beste dei kan ut frå eigne ressursar. Desse må vi heller ikkje gløyma. Det som blir forskjellig, er at desse ofte er veldig opne om sine utfordringar. Dei har tillit til andre, og dei vågar å vera opne. Vi som kanskje har meir å rutta med, viser dei respekt. Dei tek imot arva klede til sine barn. Dei handlar brukt når dei treng møblar. Dei seier rett ut at dottera mi eller sonen min kan ikkje delta på den og den aktiviteten fordi vi har faktisk ikkje råd. Det er utruleg kva ein då oppnår tilbake.

Det er klart at dersom ein kjenner nokon som har det vanskeleg, og som ønskjer å vera open om situasjonen sin, stiller folk opp. Her gjer dei frivillige eit utruleg godt arbeid, som Framstegspartiet er veldig oppteke av å støtta.

Som ein i idrettslaget sa det: Vi veit at foreldra ikkje har råd til å betala kontingenten, for at guten kan få vera med i fotballen, men vi utelèt han ikkje av den grunn. Vi sender berre ikkje rekninga.

Eller eksempelet med ei jente som gong på gong ikkje ville koma i bursdagen til klassevenninna: Då tok ein kontakt for å spørja om det var mogleg å arrangera bursdagen til den jenta saman med den andre, utan noko krav om gåver eller kaker.

Av og til er det godt for oss som har ressursar, å visa at det er mogleg å gjera noko for andre, òg på ein måte som gjer at ein ikkje føler seg støtt, men har eit mål om å inkludera.

Eg trur det er mykje å henta frå både offentleg og privat initiativ når det gjeld dei som strevar, men det må vera openheit som går begge vegar. Det er klart at små lokalsamfunn har eit betre utgangspunkt enn større. Men dei store byane og tettstadene kan kanskje læra mykje av dei små når det gjeld det å vera tett på og det å bry seg.

Tiltak som eg ønskjer, er meir openheit, meir til frivilligheita og auka barnetrygd, for ho har stått på staden kvil i 16 år.

Olemic Thommessen (H) [15:17:03]: Barnefattigdom handler om to hovedinnganger i diskusjonen, mener jeg. Det ene – og det viktigste – er at vi må sørge for at det er færre fattige foreldre, at vi motarbeider og bekjemper fattigdom med alle de midler vi har. Det andre perspektivet er hvordan vi forholder oss til de barna som nå engang er i den situasjonen. Det er ikke mindre viktig, for hos dem ligger også ønsket om å motarbeide den sosiale arv som vi dessverre ofte ser følger i familier.

Når det gjelder det å motarbeide fattigdom, er vi alle opptatt av det. Høyres politikk på det området burde være kjent fra andre debatter også. Vi er opptatt av å holde på ar-

beidslinjen. Vi er opptatt av at det skal lønne seg å jobbe. Vi er opptatt av alle de grep som gjør at mennesker vil søke ut av klientrollen og over i det å berge seg selv.

Vi må ha tiltak som hjelper folk som står utenfor arbeidslivet, å komme innenfor. Det er viktig å ha en god målretting av disse. Vi har i våre alternative budsjetter foreslått mer penger til lønnstilskudd, mer penger til arbeid med bistand og mer penger til tiltak som hjelper funksjonshemmede ut i arbeidslivet.

Men når vi nå har barn som utgangspunkt, er det viktig at vi har oppmerksomheten rettet mot de tiltakene som er spesielt rettet mot barnas situasjon. Høyre foreslo 26 mill. kr ekstra i lokale fattigdomstiltak, rettet mot fattige barn. Dessverre stemte regjeringen imot dette forslaget, men vi håper at det vil bli bedre rom for målrettede tiltak overfor denne gruppen senere.

Vi har også foreslått økte bevilgninger for å sikre lavere foreldrebetaling i barnehagen for familier med lav inntekt, og vi går inn for gratis barnehage for alle som deltar i introduksjonsprogrammet, og økt støtte til norskopplæring. Dette er tema som tidligere talere har vært inne på.

Men noen barn er fattige i den forstand at de lever i fattige familier. Den regjeringen vi nå har, har demonstrert for oss – gjennom politikken – at vi nok dessverre må ta inn over oss at noen er fattige. Til tross for høy sigarføring ved inngangen til regjeringperioden ser vi at antallet fattige barn har gått opp. Dette er altså ikke noe vi kan regne med å kunne bekjempe 100 pst.

Barn identifiserer seg med sine foreldre. Barn er utrolig lojale overfor sine foreldre. Barn i fattige familier maser ikke om ekstra sportsutstyr, de lar være å reise det spørsmålet. Barn i fattige familier velger i stillhet bort de tiltakene som koster, den aktiviteten de vet koster, i lojalitet overfor den familien de er i. Derfor er det viktig at vi finner mekanismer som både har en lav terskel kostnadsmessig og hvor vi også får etterspurt de barna vi nå snakker om.

Jeg tror frivilligheten har store muligheter i dette. I tillegg foreslo Høyre på Barne- og familiedepartementets budsjett i fjor 10 mill. kr – det er ikke så mye, men det kunne vært en start – til kontingenter til målrettede tiltak knyttet til deltakelse. Dette er penger som Nav kunne ha, og spesielt etterspørre den typen aktivitet, og spesielt peke på behovet for den typen aktivitet.

Jeg tror at det viktigste vi kunne gjøre, er å forsøke å skape et klima nettopp rundt akkurat det. Hvordan passerer vi den terskelen som handler om at barna selv velger de dyre tilbudene bort? Hvordan sørger vi for at det er inkluderende tilbud som faktisk bringer disse barna inn i aktivitet, og hvordan løfter man frem et tilbud med en lav økonomisk terskel, men som også inviterer mye bredere til deltakelse?

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [15:22:27]: Peter Townsend framholdt i 1979 at fattigdom er et sosialt fenomen som må studeres i lys av den levestandarden som er alminnelig i samfunnet – kort sagt at man på grunn av manglende ressurser blir utelukket fra de vanlige livsmønstre, vaner og aktiviteter. Det er dette som ligger i relativ fattig-

dom, og som barn i fattige familier stadig føler på: det å bli utelukket. Det har vi hørt både statsråden og interpellanten har vært inne på tidligere.

Flere forskingsrapporter viser at det er en sammenheng mellom fattigdom og dårlig helse. Jo flere negative livserfaringer et barn eller en ungdom opplever, desto større risiko for hjertesykdom, kreft, kronisk lungesykdom, depresjon og selvmord i voksen alder – altså et alvorlig personlig problem, og et samfunnsproblem.

I en tid der det politiske Norge ser ut til å kappes om å være hardest mot de fattige, er det både viktig og riktig at vi tar denne diskusjonen her i Stortinget. Derfor takker jeg interpellanten for å reise spørsmålet.

Mange mennesker opplever dårlig råd i perioder. Det er mange forhold som bidrar til det. Vi har en boligsektor der profitt har blitt viktigere enn å sikre nok hus til folk. Jeg mener at en av våre største politiske oppgaver i åra som kommer, er å sikre oss mot boligboble og samtidig sørge for å ta kontroll over markedet.

Vi har et arbeidsliv med stadig større endringstakt og stadig større krav til sosiale ferdigheter og psykisk helse. Mange får ikke arbeid, og en del klarer ikke å håndtere det arbeidslivet vi har fått. Samtidig som arbeidsgivere på denne måten rekrutterer smalere og smalere – bare de som yter 100 pst., får jobb – bruker den samme arbeidsgiversida, med NHO i spissen, enhver anledning til å gå løs på velferdsordningene. Sagt på en annen måte er det de samme som nekter å ansette folk som sliter eller trenger ekstra tilrettelegging for å gjøre en solid jobb, som klager aller mest på at folk får uføretrygd eller andre ytelser. Høyresida lager en spiral der konsekvensen av deres egen politikk blir argumentet for å kutte i velferden.

Det er noen grupper som er overrepresentert i gruppa med lav inntekt i Norge: Det er enslige forsørgere, og i tillegg er etniske minoriteter fattigdomsutsatt. Arbeidsledighet er den viktigste årsaken til fattigdom, og lav utdanning er den viktigste årsaken til arbeidsledighet.

Det er barnefattigdommen som er aller verst. Unger har rett til å delta. Det første vi må gjøre for å bekjempe barnefattigdommen, er altså å få foreldrene i jobb. De som ikke kan norsk, må få hjelp til å lære det. De som har stått langt unna arbeidslivet, må få trygghet og kvalifisering. Vi er nødt til å jobbe for et solid barnevern, og det er vi i gang med, jf. det statsråden også har vært inne på både i sitt hovedinnlegg og oppfølgingsinnlegg.

Vi må ha anstendige ytelser, barnetillegg som gjør at unger får delta, samt billig SFO og barnehage. Her har interpellanten og statsråden vært innom flere av de samme tiltakene, som vi tydeligvis er ganske enige om er viktige.

Så er vi også nødt til å ha en skole som utjevner de sosiale forskjellene. Vi må fortsatt stoppe en privatisering av skolene som bare vil bidra til segregering og forskjeller, og vi må redusere frafallet, sånn at færre faller utenfor arbeidsmarkedet på grunn av manglende kompetanse og/eller mestringsopplevelse tidligere i livet.

Debatten om fattigdomsbekjempelse må selvfølgelig dreie seg om konkrete tiltak som kan settes inn, og det har vi fått mange eksempler på, men den må også dreie seg om å drøfte grunnleggende perspektiver, som menneskesyn,

menneskerettigheter og samfunnssyn. Og her må jeg innrømme at jeg finner det noe paradoksalt at Kristelig Folkeparti velger å samarbeide med høyresida. Kristelig Folkeparti vil samarbeide med partier som tror at mer fattigdom er medisinen mot fattigdom, som tror skattelette for de rike er god medisin, som kjemper for større forskjeller, og som tror at gjentatte angrep på dem som har minst, fører noe godt med seg. Dette er – og det vil jeg minne Kristelig Folkeparti om – partier som i fullt alvor mener at man skal innføre lovforbud mot å be sin neste om hjelp. Og vi ser det av byrådsrklæringa i Oslo: De fattigste er ikke akkurat prioritert.

De av partiene som vil bekjempe fattigdommen, må stå sammen om det – og der strekker jeg absolutt ut en hånd til Kristelig Folkeparti – men det er klart at svaret ikke kan være mer privatisering, flere forbud og mer symbolpolitikk som bare rammer de fattigste. Vi må ha politikk som virker. Vi må ha en sterk velferdsstat som kan sikre opprettholdelse av et høyt velferdsnivå, vi må ha en bedre kommuneøkonomi, vi må ha trygge og anstendige ytelser, og ikke minst må vi ha respekt for at folk – vi alle – kan havne i en vanskelig situasjon der de trenger hjelp.

Kjersti Toppe (Sp) [15:27:18]: Først takk til interpellanten som set ei veldig viktig sak på dagsordenen.

I internasjonal samanheng er Noreg eit samfunn med små forskjellar. Vi har eit skattesystem som bidreg til relativt avgrensa inntektsforskjellar. Men sjølv i rike Noreg er det altså mange barn, og mange fleire enn det som er synleg, som opplever fattigdom, og som lever i det som blir kalla fattige familiar. Det er barnefamiliar som ikkje har pengar til det som alle andre tek som ei sjølvfølgje, og som ikkje tek som ei sjølvfølgje det å ha f.eks. varm mat til middag kvar dag. Det er barn som blir isolerte frå vanlege sosiale aktivitetar som dei ikkje kan delta i fordi det kostar for mykje for foreldra.

Det er òg barn som faktisk er fattige på helse. Vi veit at vi har betydelege sosiale helseforskjellar i Noreg, der barn frå fattige familiar risikerer å få dårleg helse i framtida. Derfor er dette eit veldig viktig arbeid.

Det viktigaste vi kan gjera i arbeidet mot barnefattigdom, er å fortsetja å ha gode universelle ordningar i Noreg, slik som fordelingsmeldinga tok opp, og å fortsetja arbeidet for eit samfunn med små forskjellar. I tillegg må vi bruka kunnskapen vi har om kva slags familiar og barn som har større risiko for barnefattigdom enn andre. Vi veit i dag at einslege forsørgjarar, fleirbarnsfamiliar og innvandrarfamiliar er høgt representerte i fattigdomsstatistikken. Til desse kan vi òg ha målretta tiltak. Eg meiner at i staden for å skattleggja og behovsprøva barnetrygda, som stadig kjem opp til diskusjon, burde ho styrkjast som ei generell ordning. Eg er veldig oppteken av gratis fritidsaktivitetar som eitt eksempel på ei ordning som verkar breitt utan å vera direkte stigmatiserande.

Kontantstøtta blei diskutert her. Eg er ueinig i at vi skal seia at kontantstøtta er ei fattigdomsfelle. Eg trur ho verkar begge vegar, og eg er einig med Hareide i at for mange vil kontantstøtta vera eit veldig viktig bidrag til den totale familieøkonomien der og då. Samtidig er det vel òg slik

at det kanskje ikkje er familiar med dei aller minste barna som har dei største utfordringane. Vi skal kanskje vera like opptekne av inntektene til familiar med barn over kontantstøtdealder. Eg er òg einig i at kontantstøtte og barnetrygd ikkje bør innlemmast i utrekning av sosialtrygd, slik eg opplever ein har gjort det i Bergen. Det er eit tiltak som direkte kan påføra familiar auka fattigdom.

Eg var inne på at barnefattigdom òg betyr å vera fattig når det gjeld helse. Vi har sosiale helseforskjellar i Noreg. Eg har snakka varmt om ordningar som frukt og grønt i skulen. Vi veit at abonnementsordninga på barneskulane i dag faktisk forsterkar sosiale helseforskjellar, for vi veit at det er dei ressurssterke som har pengar til å leggja frukt med i ranselen. Å utvida denne ordninga til heile grunnskulen er eit viktig fattigdomstiltak. Det er òg eit viktig helsetiltak.

Eg er oppteken av at vi må få meir fysisk aktivitet inn i skulen. Vi veit at deltakinga i den organiserte idretten òg følgjer inntektsnivå og ikkje når alle like godt. Deltaking i organisert idrett ser vi òg følgjer foreldra sitt utdannings- og inntektsnivå. Dette er noko den idrettsmeldinga vi skal leggja fram, må fokusera på.

Heilt til slutt har eg lyst til å referera til noko som stod i Bergens Tidende i helga, om kjøpepresset for barn og ungdom i dag. Ni av ti foreldre i Hordaland melde at dei meiner vi vaksne kjøper for mykje til barna, og at foreldra sjølve blir utsette for kjøpepress. Det er klart at den relative fattigdomen er påverka av dette. Vi har alle, både politikarar og foreldre, eit ansvar for å vera gode rollemodellar, og for at ein – alt frå fødselen av og framover – ikkje kjøper alt som kan gje status, men at ein har eit vaksamt blikk på det.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:32:30]: Først må jeg få lov til å takke interpellanten for en viktig interpellasjon og en viktig mulighet til å diskutere barnefattigdom her i Stortinget. Jeg vil takke ham for et meget godt innlegg, men også andre for gode innlegg som har vært holdt til nå i debatten.

Flere har minnet om det viktige perspektivet at barn blir ekskludert som en konsekvens av fattigdom, at barn blir utestengt, og at barn er lojale mot sine foreldre og de siste til å minne om at de gjerne skulle gått på fotballtrening eller fått lov til å reise i en bursdag osv. Jeg synes det er et viktig perspektiv å ha med inn i debatten.

Samtidig må jeg si at debatten minner meg om at vi politikere er flinke til å bruke store ord. Hvis en ser på realitetene – og da snakker jeg selvsagt først og fremst til representanter fra regjeringspartiene – er utgangspunktet for debatten å peke på tallene. Sammenlignet med årene 2006–2008 er det i dag 6 500 flere barn som vokser opp i fattige familier. Derfor vil jeg si at konsekvensene av den rød-grønne politikken ikke nødvendigvis er så positive som det høres ut som i debatten. Min påstand er at en har vært for opptatt av å smøre tynt utover til alle, istedenfor å målrette tiltakene, for barna som vokser opp i fattigdom, trenger mer enn gode ord fra en debatt som dette.

Derfor er det viktig å målrette tiltak mot gruppene som trenger det. Flere har vært inne på hvem som er spesielt ut-

satt, enten det dreier seg om å få til god integrering, få til tidlig innsats, lykkes i skole og utdanning, få arbeid osv. Det viser egentlig bare spekteret – at tiltakene gjelder på alle fronter. Jeg synes også det har vært spennende å høre innfallsvinkelen til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren, for vi er vant til å diskutere fattigdom med arbeidsministeren. Jeg synes det var mange nyttige perspektiver der. Men jeg vil minne om det arbeidsministeren alltid sier: Arbeid er veien ut av fattigdom og nøkkelen til å få mennesker ut av den.

Det betyr ikke at vi ikke skal jobbe for gode stønader for dem som faller utenfor, for det er noen mennesker som ikke kan arbeide. Jeg er helt enig med statsråden i at f.eks. uføretrygden – som vi fikk til et godt forlik om – er helt avgjørende for å sikre de menneskene som havner utenfor. Men det å få enda flere mennesker tilbake i arbeid og få dem til å bli i arbeidet er noe av det aller viktigste.

Derfor er tiltak for å unngå at mennesker havner på trygd noe av det aller viktigste og mest meningsfulle vi kan gjøre for å hindre at barn vokser opp i familier med fattigdom. Det dreier seg om å få Nav til å fungere bedre, det dreier seg – som Hareide var inne på – om tiltakene for dem med nedsatt arbeidsevne som er på vei til å bli uføre, det dreier seg om en politikk som bidrar til at enda flere klarer å komme vekk fra trygd og inn i arbeid. Da mener jeg også at debatten rundt f.eks. sosialhjelp er helt avgjørende. Kvalifiseringsprogrammet er et godt tiltak – et godt eksempel på å aktivisere mennesker som har gått lenge på sosialhjelp.

I debatten om f.eks. arbeidsplikt for sosialhjelpsmottakere synes jeg regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti kom fram med et godt forslag når det gjelder det at noen mennesker åpenbart ikke kan jobbe. Man må gi et tilbud, og jeg vil egentlig si at det er det det handler om: Kommunene må gi et tilbud til unge mennesker som, i mange kommuner, går på sosialhjelp, ikke fordi de ikke gidder å jobbe, men de havner bare utenfor og trenger hjelp til å komme tilbake. Det å målrette sånne tiltak er helt nødvendig.

Så mener jeg helt oppriktig at når representanter fra SV sier at de gjerne vil komme Kristelig Folkeparti i møte, vil jeg vise til at er det noe Kristelig Folkeparti har gjort i løpet av denne perioden – og tidligere også – så er det nettopp å gi en hånd til regjeringen og si at nå må vi slutte den retoriske debatten om at det er blitt flere fattige, osv. Man må nettopp komme med konkrete tiltak. Derfor hadde vi i begynnelsen av perioden et grundig, stort forslag med elleve tiltak om en nasjonal dugnad mot fattigdom. Regjeringen valgte å avvise alle tiltakene og stemme dem ned. Det var målrettede tiltak, enten det var inntektsgradering av SFO-satser og barnehagesatser, eller det var et bedre tilbud for rusmisbrukere og dem med psykiske lidelser, det var bedre tilbud for gjeldsøfre, fri rettshjelp, spesielle tiltak rettet mot barn som vokser opp i bysamfunn, gratis fritidsordninger, osv. – eksempler på gode tiltak som jeg mener burde vært innført, og som ville ført til at flere hadde kommet ut av fattigdom. Derfor mener jeg også at konsekvensene av denne debatten i dag må føre til mer konkrete tiltak. For jeg hører hva dere sier, og jeg kan langt på vei si meg enig i innleggene, men når jeg ser på statistikken og på antallet

mennesker som lever i fattigdom, klarer jeg ikke å se at det følges opp med handling.

Trine Skei Grande (V) [15:38:00]: Som vi snakket om litt tidligere i dag, i en annen debatt, med en litt annen komité til stede, har det kommet mange djerpe forslag som har blitt vedtatt i denne salen for å bringe folk ut av fattigdom – fra vi var et av de fattigste landene i Europa for 100 år siden, til der vi er i dag. Likevel betyr det ikke at kampen mot fattigdom er vunnet. Den vinnes kanskje ikke én gang for alle, men vi bør hele tiden i denne salen strekke oss for å bekjempe fattigdommen.

Da Venstre for 100 år siden kjempet for en felles skole som alle skulle være i, og for alle de grunnleggende tingene – som åttetimers arbeidsdag og alle de grepene som man fikk gjennomført for å bekjempe ulikheter i samfunnet – var fattigdommen veldig knyttet til grupper. Nå opptrer fattigdom på veldig ulike måter, også i grupper som ikke passer inn i de firkantene man tegner når man tegner sosiale grupper. Det fins innvandrerfamilier som gjør det kjempegodt. Det fins innvandrerfamilier som holder på å jobbe seg i hjel, for de har så mange jobber. Det betyr ikke at de er kuttet ut. Jeg bor f.eks. på østkanten i en av de fattigste bydelene i hele Norge, nemlig Gamle Oslo – men også i en av de bydelene der ungdom bruker minst rus.

Det er ingen klare likheter som sier at bare det og det fins, så møter man fattigdom. Nei, jeg møter fattigdom i mange familier der man f.eks. jobber, men likevel ikke får det til å henge sammen på grunn av et boligmarked. Det er mange grunner til at vi ender opp med de problemene vi har, og derfor er det vanskeligere også å tro at de store, generelle grepene skal hjelpe alle.

Så tror jeg at det å være fattig i dag faktisk er sosialt verre enn det var før, for i samfunn med stor sosial mobilitet oppfattes det å være fattig som det å være mislykket. Men i et samfunn med lav sosial mobilitet er man fattig fordi man var født sånn. Så i det gamle bondesamfunnet som da min far var født husmannssønn, var det ingen som fortalte noe om at han som person var født husmannssønn. Sjøl om en gutt var født på den største gården i bygda, kunne han jo være en drittsekk likevel. Så det har ikke noe å gjøre med evnene dine, det sier ikke noe om personligheten din – det sier ikke noe om noe, det at man bare var født inn i en posisjon i gamle dager. I dag, med så stor grad av sosial mobilitet, blir man stemplet på en helt annen måte enn det man ble i det fattige bondesamfunnet som vi bygger på.

Fattigdom blant barn er det mest urettferdige vi kan tenke oss, for de har aldri gjort noe for å komme dit de er. Da kan vi snakke om arbeidslinje, og vi kan snakke om mye annet, men ofte opplever barn som lever i fattige familier, dette som veldig urettferdig, og som noe de ikke har gjort noe for å oppleve. Derfor mener jeg at det å bekjempe fattigdom blant barn er det aller viktigste. Og derfor syns jeg dette var en viktig og god interpellasjon.

Jeg tror at det er viktig for å nå disse gruppene at vi gir rom for de gode løsningene, som også lages helt på grunnplan – sånn som når Stavanger lager en pool med idrettsutstyr, telt og ski og alt det, og gjør det så enkelt at en lærer

bare kan ringe på og komme og hente det når man skal på skoletur, eller at en familie bare kan komme innom og låne noen fiskestenger og et telt hvis de trenger det en helg. Disse ordningene lages så langt ned, så ubyråkratisk og så lite stigmatiserende at mange får muligheter.

Vi i Venstre har lagt fram masse forslag, vi. I våre alternative budsjett foreslo vi ved forrige budsjett 2,3 mrd. kr mer til fattigdomsbekjempelse, spesielt blant barn. Da regjeringa la fram fordelingsmeldinga, la vi fram 25 forslag for å få gjort noe med dette. Og så kan SV stå og si at man vil samarbeide med de andre, og fy og skam dere, men vi vil faktisk samarbeide om å få til noen ting. Det er mulig at noen har en utstrakt hånd. Den har jeg ikke merket mye til. Alle de 25 forslagene Venstre la fram i forbindelse med fordelingsmeldinga, ble nedstemt med brask og bram, nesten uten at noen gadd å argumentere imot dem. Alle forslagene vi har laget i alternative statsbudsjett, har blitt nedstemt med brask og bram uten at noen egentlig har gidde å argumentere imot dem. Ja, sjøl såne åpenbare ting som sosialhjelpssatser, eller åpenbare ting som f.eks. å gjøre noe med momsens på frukt og grønt, hadde vært mye mer virkningsfullt for å hindre klasses skillet i matveien enn det man gjør i skolen med denne regjeringa.

Kari Henriksen (A) [15:43:20]: Først vil jeg takke interpellanten for at dette temaet settes på dagsordenen i stortingsalen. Det er et veldig viktig tema, og jeg er veldig glad for hver gang noen setter fokus på barns behov og oppvekstvilkår.

Å være fattig er ikke noe godt utgangspunktet for verken barndom eller voksenliv, men jeg vil også si – og det har ikke vært så mye tendenser til det her i debatten i dag – at å være fattig er ikke lik det å være svak, stakkarslig eller offer. Å være fattig handler om hvordan barn har det, ikke om hvordan barn er. Det er en utrolig viktig påminnelse til oss når vi skal diskutere dette. Å stigmatisere alle fattige barn som ofre, svake, ensomme og stakkarslige fører ikke til noe godt. Det er konsekvensene av fattigdommen som kan føre til de situasjonene.

I tillegg til ikke å kunne gjøre mange ting, følger ofte skammen fattigdommen som skyggen følger sola. Arbeid er det viktigste virkemidlet for å hindre at familier og barn faller utenfor. Derfor er jeg glad for at denne regjeringen har styrt hele nasjonen trygt gjennom de kriser som har rammet andre land. Der ser fattigdomstallene for barn helt annerledes ut i dagens samfunn.

Arbeiderpartiet vil at alle skal være med. Vi vil ikke at barn og unge skal stigmatiseres og overlates til seg selv. Derfor vil vi bruke fellesskapets midler til barn og unge framfor til skattelette som skal finansieres av en tøffere sosialpolitikk – sånn som Høyre stadig tar til orde for. Fremskrittspartiet kutter f.eks. – jeg tror det var 2 mrd. kr, det er ikke et lite beløp – i sykelønnsbudsjettet. Samtidig vet vi at mange av de barna som lever i fattigdom, faktisk er de som har syke foreldre, og som må være borte lenge og ofte.

Barn i de nordiske landene har lavere fattigdomsrisiko enn barn i resten av Europa. Sverige har den høyeste risikoen blant de nordiske landene, og vi ser at vår omfordelingspolitikk virker. Det har vært en jevnere inntektsutvik-

ling de senere år, og forskjellene i husholdningsinntekter er blitt mindre.

Fremskrittspartiet og Høyre vil ha en helt annen økonomisk politikk, men vår omfordelingspolitikk virker. Men vi er ikke i mål – vi skal videre. Vi vil ha ned andelen fattige barn som lever med dårlig økonomi.

Arbeiderpartiet vil at flere barn skal ha tilgang til aktiviteter, uavhengig av foreldrenes økonomi. Vi vet mye om dem som sliter mest som konsekvens av dårlig økonomi og fattigdom. Det er familier som står langt fra arbeidsmarkedet, og som har lang historie med trygd og stønadsordninger i yrkesaktiv alder, og det er de som har foreldre som sliter med rus, og foreldre i fengsel.

Å se barns behov er avgjørende for å kunne sette inn tiltak. Stortinget har i denne regjeringsperioden fått på plass flere viktige lovbestemmelser som gir personell plikt til å vurdere barnas behov – helsepersonelloven, spesialisthelsetjenesteloven, lov om sosiale tjenester i Nav – og det pågår arbeid for å få det lovhjemlet i kriminalomsorgen. Det siste lovverket som er på plass, er folkehelseloven. Barn omtales ikke spesielt i den loven, men oppfølging av denne vil være utrolig viktig for å kunne overvåke og registrere utfordringene hos barn i hver enkelt kommune.

I tillegg til mange av de tiltakene som statsråden og flere av de andre representantene som har hatt innlegg her i dag, har pekt på – som jeg også støtter – mener jeg at hver enkelt kommune bør spørre seg: Hvor mange barn har vi i vår kommune med foreldre i fengsel? Hvor mange barn har foreldre som er i behandling for alvorlig rusavhengighet? Kanskje kommunene skulle utarbeide beredkapsplaner for å kunne sette i verk tiltak tidlig. Tidlig innsats er det som virker.

Vi må ha bedre samarbeid, mer forskning og oppfølging ute i kommunene. Det legger Samhandlingsreformen opp til. Men jeg vil advare mot stigmatiserende virkemidler. Jeg har lest at det har vært gitt ut kort med kommunale stempler og kort med stempler fra frivillige organisasjoner som kan refunderes i aktiviteter. Det mener jeg blir feil. Det må være nøytrale kort, sånn at barna ikke viser at de kommer fra en bestemt klasse eller gruppe.

Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti i Kristiansand hadde i forrige bystyreperiode et veldig godt samarbeid om fattigdomstiltak. Det var litt som representanten Skei Grande var inne på, det var tiltak som ikke var øremerket, som ligger ute på skolene, og som lærere og barnehageansatte selv kan bruke når de ser at det er barn som ikke klarer å delta, eller som har problemer knyttet til økonomi.

Så har jeg lyst til å avslutte med litt partipolitikk. Jeg tenker at hvis Kristelig Folkeparti tenker å regjere sammen med de to partiene som vil i en helt annen retning – og jeg er ikke enig i Ropstads vurdering at det klines tynt utover, det kan faktisk være at vi tar ansvar for helheten – tror jeg at – med kjøttvekten og med all respekt for partiet – vil Kristelig Folkeparti få mer gjennomslag ved å «look to» Arbeiderpartiet og regjeringen enn til høyresiden.

Karin Andersen (SV) [15:48:39]: Jeg vil også takke interpellanten for det oppriktige engasjementet jeg vet at både han og partiet hans har for folk som er vanskeligstilte.

Det er vel ingen hemmelighet at det er uenighet om tilnærmingen til fattigdomspolitikken i norsk politikk. Den har ligget der hele tida og er synlig enten du ser på det ene eller det andre regjeringsalternativet. Det handler om noen av de virkemidlene som først og fremst henger sammen med arbeidslinja. Jeg velger å være åpen om det, for det er en realitet at flere partier mener at virkemidler som går på å redusere ytelsene til dem som er utenfor arbeidslivet og er fattige, er et bidrag til arbeidslinja.

Da vil jeg trekke fram denne rapporten som har vært nevnt her, som er årsrapport 2010 fra Nav sjøl, som har gått gjennom alle de sosialpolitiske virkemidlene. Det de konkluderer ganske entydig med der – det finnes det også mye annen forskning som gjør – er at det å ta inntekter fra folk som ikke er i arbeid, men som lever på ytelser, bidrar ikke til at folk kommer i jobb. Det virker motsatt. Folk blir mer ekskludert, mer utsatt og mister tilliten til framtida. Dette handler om tilnærmingen i forslag, men også om tilnærmingen i ord. Og det handler om hvordan den politiske debatten går, hvordan man ordlegger seg om folk som har vanskelige liv, men også hvordan de blir møtt i forvaltningen.

Der vil jeg trekke fram en annen rapport som jeg mener er ganske oppsiktsvekkende. Det er en rapport fra Helsetilsynet fra 2010, som var det første tilsynet med de sosiale tjenestene i Nav, altså sosialhjelpen. Nå ligger dette i Nav, men det er fortsatt i kommunene. Denne rapporten har den meget talende tittelen Kommunene bryter loven ved henvendelser om økonomisk stønad. Det er 50 kommuner som er undersøkt, i 45 av dem er det ganske alvorlige brudd på loven, og i tre av de andre kommunene er det også lovbrudd. Jeg skal ikke si at det ikke er folk i disse kommunene som har fått god hjelp – det kan godt hende de har. Men det som er alvorlig med denne rapporten, er at dette er sikkerhetsnettet for dem som ikke har noen ting. Der viser det seg at man går ikke inn i søknaden, man hjelper ikke folk med å få tilrettelagt søknaden, slik at man får kartlagt hva som er problemet. Det viser seg til og med mange steder at man ikke spør om det er barn i familien. Da vi behandlet den nye loven om sosiale tjenester i Nav, satte et enstemmig storting hensynet til barnefamiliene øverst. Der står det at man ikke bare skal hjelpe folk i en akutt situasjon, man skal hjelpe dem ut av en akutt situasjon, og man skal også legge til rette for et lokalsamfunn som ikke bidrar til fattigdom og utstøting.

Dette er viktig, for dette er ansvar som ligger i kommunene i dag. Jeg blir veldig bekymret når dette ikke blir ivare tatt, for her oppfatter jeg at Stortinget er helt enig om at dette skal man gjøre, og så gjør man det ikke. Når vi nå diskuterer aktivitetsplikt knyttet til sosialhjelp osv. – ja, det ligger muligheter for det i dag, innenfor det som er fornuftig.

Da vil jeg vise til en tredje rapport, nemlig noe som heter funksjonsevnestudien, som ble utført av Høgskolen i Oslo i 2007. Den viser at folk som er på sosialhjelp, i snitt er sykere enn folk som har fått innvilget uføretrygd. Da blir debatten om vi nærmest skal tvinge folk ut i arbeid ved å la dem leve på 70 kr dagen – eller hva det nå er enkelte partier tenker seg – helt urimelig. Denne muligheten ligger der i

dag. Hvorfor gjør man ikke det, når det virker når man gjør det bra? Man skal liksom tvinge alle ut i arbeid, samtidig som man vet at dette faktisk er veldig syke mennesker.

Det er utrolig mange ting jeg kunne tenkt meg å si om dette, men jeg er veldig opptatt av at vi nå også stikker fingeren i jorda med hensyn til hvordan en del av disse menneskene har det. Mange av dem er faktisk syke, mange av dem vil trenge inntekter i lang tid før de blir i stand til å gå inn i arbeidslivet, og mange av disse menneskene har barn. Da må vi bidra til at denne debatten handler om at de inntektene som folk i dag har – når de ikke har arbeid – ikke skal reduseres.

Vigdis Giltun (FrP) [15:54:10]: Mye har vært sagt i denne debatten, og jeg tror det er bred enighet om at veien ut av fattigdom handler om at flest mulig voksne er i arbeid.

Fremskrittspartiet har tidligere blitt kritisert – i forbindelse med budsjettet for 2011, da vi foreslo å redusere overgangsstonaden til ett år, at man skulle kreve aktivitet etter ett år. Da fikk vi høre hvor kyniske vi var, hvor feil dette var, og hvordan dette ville ramme de stakkars enslige mødrene hvis det ble stilt krav til aktivitet etter ett år. Ett år senere foreslår regjeringspartiene det samme, og nå ser vi resultatene. SSB-tall viser at dette var riktig – mange flere av de enslige mødrene kommer tidligere i aktivitet. Jeg går ut fra at regjeringspartiene også vil komme etter Fremskrittspartiet, i hvert fall Høyre, eller de andre opposisjonspartiene, som stiller sterkere krav til aktivitet for dem som mottar sosialbidrag.

Det har vært sagt mange ganger at mange står veldig langt fra arbeidslivet. Hvis noen forteller deg at du står langt fra arbeidslivet, sier de med andre ord: Vi forventer ikke stort av deg. Fremskrittspartiet mener at man må stille krav og forventninger til folk, man må se på muligheter for at de skal kunne klare seg selv. Fattigdom går i arv, og det er fordi det stilles for lite krav til, og det gis for lite muligheter for dem som står utenfor arbeidslivet. Det å ha forventninger til dem som mottar sosialtrygd, er å hjelpe dem til å få et bedre liv.

Så er det også slik at hos veldig mange av dem som mottar trygdeytelser, kommer det ikke barna til gode. Det hjelper ikke bare å øke stønadene, for det er ingen automatikk i at stønadene gir barna et bedre liv. Mange har ikke en god styring på egen økonomi, og de trenger økonomisk veiledning – dette er noe jeg mener må inn som et skolefag. Det er noe helt annet å klare å styre sin økonomi i dag enn det var for 50 år siden, og for mange er det veldig vanskelig. Mange havner i fattigdom nettopp fordi de ikke har kontroll på det de får av midler, og heller ikke kan bruke disse på en god måte.

Arbeidstrening er viktig, og Fremskrittspartiet mener man skal åpne for at det skal bli lettere å få arbeidstrening også i det ordinære arbeidslivet. Mange ungdommer faller ut. Vi foreslo jo også at ungdom skulle få arbeidstrening ved at foreldrene ikke trekkes i sosialhjelp.

Så det er mye som kan gjøres. Man er vel enig om formålet med at ingen skal leve i en fattig familie, men det er jo også slik at man faktisk ikke kan forvente at en familie

med fem til ti barn har like god økonomi som familier med ett og to barn. Så Fremskrittspartiet er ikke redd for å stille krav og forventninger til at man tar ansvar i eget liv, og det tror vi også at politikere stort sett må gjøre. Man må ha tro på mennesker, man må gi mennesker muligheter, men man må også kunne stille krav, og det er vel der vi skiller oss litt fra hverandre – når det gjelder det med å stille krav.

Så skal det ikke være veldig, veldig syke mennesker som lever av sosialhjelp over tid. Veldig, veldig syke mennesker skal ha uføretrygd. Den må avklares mye raskere, og det er ikke snakk om å ha uføretrygd hvis man skal kunne være i jobb. Det er viktig for alle å kunne få raske prosesser der, at man kommer videre i systemene, slik at man ikke går og venter i mange måneder på et nytt tiltak når man har vært igjennom ett tiltak. Det er mange barn som lider under å være i fattige familier, og det er ikke bare å spe på med økt sosialhjelp og trygdeutbetalinger. Det hjelper ikke nødvendigvis barna.

Så jeg regner med at regjeringspartiene kommer etter oss med mye av det som vi i Fremskrittspartiet har foreslått. Men det er jo litt komisk å bli nærmest utskjelt her på talerstolen det ene året, når regjeringspartiene kommer med det samme som et godt tiltak det neste året og vi også ser resultater av det. Så jeg håper dere kan komme raskere etter også med de andre forslagene!

Knut Arild Hareide (KrF) [15:58:42]: Eg vil få takke for ein veldig god debatt, for dei mange veldig gode innlegga. Det har ikkje vore ein stigmatiserande debatt, som Kari Henriksen på ein god måte påpeikte. Det har vore ein ryddig og god debatt, og det har òg vore ein ærleg debatt. Eg synest det Karin Andersen nettopp påpeikte, om korleis me kan få fleire inn på arbeidsmarknaden, kva som skal til for at me lukkast med det, og kva som er verkemiddelet for å få til det, er utruleg viktig.

I morgon kjem revidert nasjonalbudsjett, og lekkasjane på nettet tyder på at AS Noreg går enda betre enn forventta. Det er i seg sjølv veldig bra og positivt, men no veit me at det nettopp på dette feltet likevel går i feil retning. Dette er for så vidt ikkje noko som har skjedd berre dei siste åra, men det har altså skjedd dei siste ti–tolv åra. Me veit at det gjekk i riktig retning på 1990-tallet, mens det siste tiåret har vore negativt. Derfor er det veldig viktig at me går i gang og ser på korleis me kan målrette den offentlege innsatsen enda meir for å betre livssituasjonen til veldig mange enkeltmenneske.

Eg har lyst til å utfordre ministeren på ansvaret ho, som sit som barneminister, har. Når me veit at nettopp talet på dei med nedsett arbeidsevne aukar, og at tiltaka for den gruppa har gått ned, er det ei viktig utfordring som eg har lyst til å nemne. Me har òg ein ny minister på feltet, og eg håpar at denne ministeren set denne oppgåva som ei av sine viktigaste. Det er ikkje noka enkel oppgåve, men ei utruleg viktig oppgåve – å sikre at fattigdommen blant barn i Noreg går ned.

Eg synest det var veldig hyggeleg det representanten Kjersti Toppe, som medlem av eit av regjeringspartia, nettopp påpeikte, at kontantstøtta ikkje er noka fattigdomsfelle. Eg var glad for den presiseringa.

Sosialhjelpsproblematikken har vore oppe her. Eg meiner òg me må lyfte dette og sjå at nettopp ei avkorting av sosialhjelp for desse familiane blir feil, både når det gjeld kontantstøtte og andre ytingar.

Mi utfordring til statsråden er: Vil dette vere ei av hennar viktigaste oppgåver, vil det vere særdeles bra. Det er ikkje noka enkel oppgåve, men veldig viktig.

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [16:01:59]: Ja, dette vil være en av mine klart viktigste oppgaver. Jeg ser det også i sammenheng med ansvaret som jeg har på ulike områder. For eksempel handler integreringspolitikken veldig mye om dette. Vi veit at en stor andel av dem som i dag har lavinntekt, og som kan kalles for fattige familier, har innvandrerbakgrunn, de kommer fra utenfor OECD-området. Mange av dem er familier hvor særlig mødrene ikke jobber. Da hjelper det også å være likestillingsminister og ha et ansvar for det perspektivet, og sørge for at vi da har kjønnsbrillene på og ser at det vi gjør, kan slå ulikt ut avhengig av om vi snakker om kvinner eller menn.

I tillegg har jeg ansvar for mye av diskrimineringsvernet knyttet til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Der har jeg også en viktig rolle å spille. Representanten Hareide var sjøl inne på dette i sitt innlegg. Når det dreier seg om tiltak, må jeg nesten be representanten om å ta det opp også med arbeidsministeren. Men det er klart at for meg vil det være vesentlig at vi gjør en målrettet innsats for å legge til rette for at folk som har nedsatt funksjonsevne, også kan få muligheten til å forsørge seg sjøl gjennom arbeid.

Så har jeg ansvar for barnevernet. Det er også veldig viktig for at vi skal kunne forebygge fattigdom seinere, å sikre at vi kommer inn tidlig nok, hjelpe disse barna før problemene utvikler seg. At vi også bidrar til at barn i barnevernet får muligheten til å ta en utdanning, klare seg slik at de står stødigere inn mot arbeidslivet, er kjempeviktig.

Så vil jeg bare understreke at jeg er helt enig i at arbeid er nøkkelen til bekjempelse av fattigdom, som representanten Ropstad var inne på. Det understreket jeg i mitt innlegg, men jeg påpekte også noen dilemmaer knyttet til arbeidslinja som vi må være klar over. Vi må ikke tro at bare vi kutter i stønader eller ytelser, kommer folk automatisk i arbeid. Det kan tvert imot bidra til mer passivisering, og det kan umulig være hensikten.

Så et par kommentar til representanten Vigdis Giltun. Jeg vil si at det er forskjell på aktivitetsplikt og det å fjerne en hel ordning som overgangsstønaden, som Fremskrittspartiet har ønsket. Man har sågar ønsket å kutte i kvalifiseringsstønaden, eller å avvikle den. Med ujevne mellomrom har Fremskrittspartiet også foreslått at innvandrere ikke skal kunne motta ytelser som de andre deler av befolkninga – majoritetsbefolkninga – får, eller at det vernet som gjelder på arbeidsmarkedet, ikke nødvendigvis skal gjelde for grupper med minoritetsbakgrunn. Da mener jeg at partiet må gå i seg sjøl for å se om man har riktige virkemidler for å bekjempe barnefattigdom.

Jeg synes ellers det har vært mange gode innlegg her, og jeg tror Kristelig Folkeparti og vi er enige om veldig mye. Jeg ser fram mot et videre samarbeid.

Presidenten: Sak nr. 6 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 7 [16:05:06]

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven (tredeling av foreldrepengeperioden) (Lovvedtak 54 (2011–2012), jf. Innst. 258 L (2011–2012) og Prop. 64 L (2011–2012))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 8 [16:05:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i barnevernloven (Lovvedtak 55 (2011–2012), jf. Innst. 250 L (2011–2012) og Prop. 43 L (2011–2012))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget skal gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

L o v
om endring i universitets- og høyskoleloven
(rapportering til database for vitenskapelig
publisering)

I

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler skal ny § 7-7 lyde:

§ 7-7 *Rapportering til database for vitenskapelig publisering*

(1) *Denne bestemmelsen har som formål å legge til rette for bruk av fødselsnummer som entydig identifikasjonsgrunnlag ved registrering av vitenskapelige publikasjoner i en nasjonal database for vitenskapelige publikasjoner.*

(2) *Bestemmelsen her gjelder universiteter og høyskoler, regionale helseforetak og institutter som mottar offentlig resultatbasert finansiering av forskning basert på bruk av indikatorer for vitenskapelig publisering. Bestemmelsen gjelder for helseforetak og andre institusjoner som inngår i det nasjonale systemet for måling av forskningsaktivitet i de regionale helseforetakene.*

(3) *Så langt lovbestemt taushetsplikt ikke er til hinder for det, kan departementet ved forskrift eller enkeltvedtak gi pålegg til institusjoner som nevnt i annet ledd,*

om å rapportere til database for vitenskapelig publisering navn og fødselsnummer for forfattere av vitenskapelige publikasjoner ved institusjonen. Fødselsnumrene skal bare være tilgjengelige for behandlingsansvarlig, databehandler og den som er registrert. Departementet kan gi forskrift med regler om hvordan rapporteringen nærmere skal skje.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Tord Lien satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende opptrappingsplan for nye rekrutteringsstillinger (stipendiat, postdoktor og nærings-ph.d.) i FoU-systemet snarest, og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2013.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:65 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om en forpliktende opptrappingsplan for nye rekrutteringsstillinger i FoU-systemet – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 58 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.14.45)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Tord Lien satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en ordning der veletablerte forskningsinstitutter kan søke finansiell støtte for å kunne kvalifisere til statlig basisfinansiering. Støtten bør være av en slik størrelse og av en slik tidslengde at instituttet gis mulighet til å bli evaluert på et likeverdig grunnlag med institutter som allerede har slik finansiering.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:69 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentanten Borghild Tenden om etablering av en ordning med kvalifiseringsstøtte for forskningsinstitutter som søker statlig basisfinansiering – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 74 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.15.45)

Presidenten: I sak nr. 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Bård Hoksrud satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem konkrete forslag til lovmessig vern av ytringsfrihet og anonymitet på Internett.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:55 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingebjørg Godskesen, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Torkil Åmland om å lovfeste vern av ytringsfrihet og anonymitet på Internett – vedlegges protokollen.

Presidenten: Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 80 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.16.52)

Presidenten: I sak nr. 6 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sakene nr. 7–8

Presidenten: Når det gjelder sakene nr. 7–8, er de andre gangs behandling av lovsaker.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning til noen av sakene. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 9 [16:17:50]

Referat

1. (302) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om endringer i folketrygdloven
  2. lov om endringer i straffelova mv. (internasjonal barne bortføring mv.)
  3. lov om endringer i lov om offentlige anskaffelser og i kommuneloven (gjennomføring av EUs håndhevelsesdirektiv i norsk rett)
    - er sanksjonert under 11. mai 2012
    - Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (303) Endringer i diskrimineringsombudsloven (tilsyn med gjennomføring av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne) (Prop. 105 L (2011–2012))
  - Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (304) Samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen av 13. desember 2006 om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (Prop. 106 S (2011–2012))
  - Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
4. (305) Endringer i bokføringsloven, verdipapirhandelloven, eiendomsmeglingsloven m.m. (Prop. 107 L (2011–2012))
5. (306) Finansmarknadsmeldinga 2011 (Meld. St. 24 (2011–2012))
  - Enst.: Nr. 4 og 5 sendes finanskomiteen.
6. (307) Endringer i psykisk helsevernloven (regionale sikkerhetsavdelinger og enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå m.m.) (Prop. 108 L (2011–2012))
  - Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.

7. (308) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om etablering av en treårig profesjonsutdanning i karriereveiledning (Dokument 8:111 S (2011–2012))

Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

8. (309) Utbygging og finansiering av rv 13 Ryfylkesam-

bandet (Ryfast) og fastsetjing av styrings- og kostnadsramme for E39 Eiganestunnelen i Rogaland (Prop. 109 S (2011–2012))

Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.19.
